

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

Saliyeva Muxabbat Kushanovna.

**ZAMONAVIY OSIYO MAMLAKATLARI
JURNALISTIKASI**

O‘quv qo‘llanma

SHKENT – 2026

UDK:070(575)

BBK:76.02(50‘)

S82. Saliyeva Muxabbat Zamonaviy Osiyo mamlakatlari jurnalistikasi O‘quv
qo‘llanma:/ - T.: 2026.

“Zamonaviy Osiyo mamlakatlari jurnalistikasi” xalqaro jurnalistika yo‘nalishi talabalari uchun zarur o‘quv predmeti hisoblanadi. O‘quv qo‘llanma mavzuni kengroq tadbiq etish uchun anchagina tadqiqotlar, izlanishlar olib borishga to‘g‘ri keldi. Rossiya va O‘zbekiston jurnalistika sohasi mutaxassislari va olimlarining manbalaridan foydalanilgan.

Mazkur o‘quv qo‘llanma o‘zbek tilida yaratilgan dastlabki tajriba hisoblanadi. Binobarin, o‘quv qo‘llanma yuzasidan bildirilgan barcha taklif – mulohazalar mamnuniyat bilan qabul qilinadi va ular kelgusi faoliyatimizda inobatga olinadi.

Taqrizchilar:

Filologiya fanlari doktori, professor Orazimbetova Z.K

Filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori, (PhD) Narzullayeva G.N.

Nashr uchun mas‘ul : Elmuratova R. T.

M u n d a r i j a

Kirish	3
Osiyo jurnalistikasi rivojlanishining tamoyillari.....	8
Xitoy jurnalistikasi	11
Yaponiya jurnalistikasi.....	22
Hindiston jurnalistikasi	32
Arab mamlakatlari jurnalistikasi	46
Ozarbayjon jurnalistikasi	60
Koreya mamlakati jurnalistikasi	76
Malayziya jurnalistikasi	97
Markaziy Osiyo Mamlakatlari jurnalistikasi	106
Turkmaniston jurnalistikasi.....	109
Tojikiston jurnalistikasi	116
Qozog‘iston jurnalistikasi	123
Qirg‘iziston jurnalistikasi.....	132
Milliy mentalitet va milliy jurnalistika	136
Osiyo mamlakatlari jurnalistikasi istiqbollari	141
Glossariy.....	145
Adabiyotlar ro‘yxati	152

Kirish

Butun dunyo OAV kabi, G'arb va Sharq jurnalistikasi ham rivojlanib bormoqda va taraqqiyot jihatidan o'ziga xos xususiyatlarga ega. Ommaviy axborot vositalarining ta'siri, internet tarmoqlarining nihoyatda ilgarilab borayotgani, axborot tarqalishining jadallashuvi natijasida odamlar ongida jiddiy o'zgarishlar sodir bo'lmoqda. Xususan, milliy idrok xarakterining jurnalist faoliyatida o'z aksini topmasdan iloji yo'q. Professional jurnalist yoki tadqiqotchi, olim mentalitetga xos qarashlardan holi bo'lib ommaga axborot, yangilik va ilmni taqdim etishda progressiv yo'l tutishi lozim. Axborot bayoni yoki interpretatsiyasining boshqa yo'llarda amalga oshirilishi turli xil xalqaro qoidalarga ziddir. Shundan kelib chiqqan holda jurnalist xabarni mafkura va milliy me'yorlardan holi hamda obyektiv tarzda uzatishi lozim.

Shu jihatdan G'arb va Sharq jurnalistikasining rivojlanish tamoyillari xususiyatlarini quyidagicha ta'riflanadi :

- Televideniye va radio stansiyalarining eng so'nggi zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga ega bo'lganligi, gazeta va jurnallarning, davlat va nodavlat shakllarining rang-barangligi, auditoriyasining kengayib borayotganligi;

- Internet va audiovizual kommunikatsiya turlarining shakllanib borishi bilan ular o'rtasidagi raqobatlarining kuchayib borayotganligi;

- Ommaviy axborot vositalarining globallasuvi va konsepsiyalashuvi;

Osiyo mamlakatlarining ichki davlatlari jurnalistikasi rivojlanishida OAV larning bir xil sharoitda ish olib borishi va bir-birlarini o'rganishi davr talabiga aylandi.

Ushbu malakatlar jurnalistikasi taraqqiyotining milliy o'ziga xosligi yaqqol ko'zga tashlanayotgan integratsiyalashuv jarayonlaridan tashqari bir tomondan mamlakat milliy o'zligining yuzaga chiqishi, ikkinchi tomondan esa OAVlaridagi globallasuv tamoyillariga qarshi ta'sir natijasida milliy xususiyatlarini saqlab qolishga bo'lgan intilish kuchayib bormoqda.

G'arb va Sharq jurnalistikasining rivojlanish tamoyillari bugungi kunda ilmiy kashfiyotlar ustida ish olib borishi, universal texnika va texnologiyalarning imkoniyatlari orqali axborot tarqatishning globallasuvi, ya'ni axborotning butun dunyoni qamrab olish jarayonlari shiddat bilan o'sib borayotgan bir davrda internet tizimi orqali axborot almashinuvi, g'oyaviy ta'sir o'tkazish usullari ham ortib bormoqda. G'arb va Sharq jurnalistikasining rivojlanish tamoyillarini o'rganishning ahamiyati va dolzarbligi jurnalistika sohasida ta'lim olayotgan talabalarga jahonning bir qator yetakchi mamlakatlarida, xususan Yaponiya, Xitoy, Hindiston, Birlashgan Arab davlatlari va shu bilan bir qatorda Markaziy Osiyo davlatlari - Qozog'iston, Turkmaniston, Tojikiston, va Qirg'izistonda jurnalistika tizimining hozirgi kundagi ahvoli, jamiyatdagi o'rni hamda yirik ommaviy axborot

vositalarining zamonaviy shakldagi faoliyati haqidagi aniq ma'lumotlarga asoslanib o'rganiladi.

Osiyo mamlakatlari jurnalistikasi bugungi kunda ommaviy axborot vositalarida zamonaviy texnika va texnologiyalarning yangi tizimi joriy etilishida, jurnalistikaning to'rtinchi hokimiyat darajasiga ko'tarilishida, ommaviy kommunikatsiya vositalari rivojini ta'minlaydigan, demokratik talab va standartlarga to'la mos keladigan mustahkam dasturiy bazasini yaratmoqda.

Zamonaviy davr talabiga javob beradigan OAVning erkin va jadal rivojlanishini, axborot sohasining samarali faoliyatini ta'minlaydigan yangi qonun hujjatlari qabul qilinganligining o'zi jurnalistika sohasining davlat darajasidagi maqomini belgilaydi. Shuningdek, o'rganish obyekti bo'lgan nodavlat ommaviy axborot vositalarini rivojlantirish, ularning axborot sohasini demokratlashtirishda faol ishtirokini ta'minlashga qaratilgan keng qamrovli institutsional islohotlarning amalga oshirilayotgani, globallasuv davrida Osiyo mamlakatlari OAVning keskin rivojlanib borayotganligi ahamiyatga molikdir.

Hozirgi kunga kelib, jamiyatdagi o'ziga xos ijtimoiy-siyosiy faoliyat sohalaridan biriga aylanib ulgurgan Zamonaviy Osiyo mamlakatlari jurnalistikasiga ta'rif berishdan avval, shu soha taraqqiyotining jadallashuviga turtki bo'lgan bir qator omillarni ko'rsatib o'tish o'rinlidir. Bunday omillar quyidagilar:

Iqtisodiy omil. Umumjahon iqtisodiy makonida yangi paydo bo'lgan davlat va mintaqalarni o'z ichiga olgan iqtisodiy jarayonlarning globallasuvi.

Texnologik omil. Sanoatda, ilm-fanda, madaniyat va xizmat ko'rsatish sohalarida axborot texnologiyalari va zamonaviy kompyuterlar orqali o'rnatiladigan aloqalarning keng tus olishi, shu bilan bir qatorda, kommunikatsion texnologiyalarning globallasuvi, ochiq axborot jamiyatlari sonining ortib borishi va boshqalar.

Inson omili. Dunyo miqyosida savodxonlik darajasining oshishi, jamiyat bo'g'inlarida, ilm-fan va ta'limni takomillashtirish, ya'ni inson huquqlari tengligini ta'minlagan holda barcha uchun imkoniyat va erkinlik berish zaruratining anglab yetilishi. Insonparvarlik, tenghuquqlilik g'oyalari, xalqlarni bir-biriga yaqinlashtirishga xizmat qiladigan o'zaro hurmatga asoslangan xalqaro munosabatlar va jurnalistikaning shakllanishi hamda keng tarqalishi.

Yuqoridagi barcha shartlar dunyoda bo'layotgan ijtimoiy hodisalarga nisbatan faol kuzatuvchi va sharhlovchi vazifasini yuklagan holda Osiyo mamlakatlari jurnalistikasining qanchalik ahamiyatli soha ekanini ko'rsatadi.

Xalqaro jurnalistika zamonaviy bosqichda transmilliy texnologik tizim va erkin bozor iqtisodiyoti asosida davlat va jamiyat kishilari hayotiy faoliyatini tipiklashtiruvchi, standartlashtiruvchi davlatlar hamda mintaqalararo jarayonlarga borgan sari ko'proq e'tiborni jalb etadi.

"Xorijiy jurnalistika", "Xalqaro jurnalistika" va "Jahon jurnalistikasi" atamalarining har biri o'ziga xos baho, ma'no va yo'nalishlarga ega bo'lish bilan birga, umumiy jihatdan bir tushunchani ifodalaydi. Shu asosda xorijiy jurnalistika, mintaqaviy jurnalistika (Qirg'iziston, Qozog'iston, Tojikiston, Turkmaniston),

MDH davlatlari jurnalistikasi (Ukraina, Ozarbayjon, Rossiya), shuningdek, Yevropa va Amerika mamlakatlari jurnalistikasi kabilarni o'z ichiga oladi.

Jahon jurnalistikasi ("jahon adabiyoti", "dunyo san'ati" iboralari singari) birinchi navbatda jurnalistik faoliyatning boy an'ana va tajribasiga ega bo'lgan iqtisodiy va texnologik jihatdan rivojlangan mamlakatlar jurnalistikasini o'zida ifodalaydi.

Davlatning iqtisodiyot, texnika, ishlab chiqarish va xo'jalik yuritish sohalaridagi taraqqiyot darajasi kommunikatsiya vositalarining texnik-poligrafik asosi bilan uzviy bog'langan siyosiy erkinlik, ijtimoiy hayotdagi tarmoqlanish, ko'ppartiyaviylik, o'z navbatida, matbuot nashrlarini axborot eshittiruvchi xizmatlarning xilma-xilligi va turli xarakterga ega bo'lishi uchun yo'l ochadi. Yana bir maqsad jurnalistika sohasiga qiziquvchilarni Markaziy Osiyo mamlakatlarining jurnalistika sohasida keng taraqqiy etgan OAV faoliyati, o'ziga xos uslubi, tamoyillari bilan tanishtirishdir.

Zamonaviy G'arb va Sharq mamlakatlari jurnalistikasini tahlil qilishning asosiy mezonlari ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy-huquqiy, madaniy, ilmiy-nazariy jihatdan taraqqiyot darajasini o'rganishdan iborat.

Milliy-madaniy o'ziga xosliklar, mentalitet va axloqiy-tarbiyaviy me'yorlar, an'analar, masalan, Sharq mintaqasiga oid xarakterlari ham jurnalistikaning o'ziga xosligini, uning asarlari xarakterini ifodalab beradi.

Ushbu maqsadga erishish yo'lida quyidagi **vazifalarni** bajarish nazarda tutilgan:

- G'arb va Sharq mamlakatlarida OAV globallashtiruvining o'ziga xos xususiyatlarini tadqiq etish;
- G'arb va Sharq mamlakatlari jurnalistikasi tamoyillarining o'ziga xos xususiyatlari bilan tanishish;
- Zamonaviy G'arb va Sharq mamlakatlarida an'anaviy OAV rivojlanish qonuniyatlarini kuzatish;
- Sharq mamlakatlari jurnalistikasida zamonaviy (raqamli) texnologiyalarning tutgan o'rni va ahamiyati nimadan iborat ekanligini o'rganish;
- zamonaviy ommaviy kommunikatsiya shakllarining rivojlanib borishi, yangi imkoniyatlarning paydo bo'lib borayotganligini tushunib yetish;
- Internet tizimining keng axborot makoni sifatida faoliyat yuritishini tadqiq etish va boshqa.

Jurnalistika sohasida milliy va jahon jurnalistikasi tajribalari, jumladan, bosma nashrlar hamda audiovizual jurnalistikada kuzatilgan ijobiy, tanqidiy misollarga, ommaviy kommunikatsiyaning turli shakllarida Markaziy Osiyo jurnalistikasining o'ziga xos jihatlari o'rganish va Markaziy Osiyo mamlakatlarida zamonaviy jurnalistika tizimining rivojlanish jarayonini kuzatishdan iborat.

Bugungi kunda ushbu fanni Xalqaro jurnalistika fakultetida o'qitish an'anaviy ma'ruza va interaktiv muloqot, slayd orqali har bir davlat OAVlari auditoriyada ko'rgazmalar shaklida tashkil etilishi zarur. Talabalar kerakli adabiyotlar bilan tanishtiriladi, ko'rgazmali vositalardan foydalaniladi, ommaviy axborot

vositalaridan to'plangan misollar talabalar ishtirokida tahlil qilinadi, xulosalar chiqariladi. Talabalarda qiyosiy tahlil ko'nikmasi shakllantiriladi, erkin fikrlash va muhokamaga qo'yish, uni asoslash ko'nikmasi rivojlantiriladi. Shu bilan birga talabalarga jurnalistikaga oid bo'lgan **tayanch so'zlar** eslatib boriladi: Jurnalistika, audiovizual kommunikatsiya, huquqiy kommunikatsiya, globallashuv va konsepsiyalashuv, mentalitet, kabelli televideniye, raqamli televideniye, mobil telefonlar, internet, kalligrafik harflar , agentlik , internet jurnalistikasi , milliy qadriyat , demokratiya, mas'uliyat , milliy idrok xarakteri , eng mashhur va ommabop kundalik gazetalar, dialektlar va boshqa – siyosiy lug'atlar jamlanmasi.

1-MAVZU. G‘ARB VA SHARQ JURNALISTIKASINING RIVOJLANISH TAMOYILLARI

REJA

1. G‘arb va sharqda jurnalistikaning paydo bo‘lishi va rivojlanishi.
2. Eng so‘nggi texnikaga ega bo‘lgan televideniye va radiostan-siyalar, gazeta va jurnallar.
3. Internet tarmog‘ining shakllanib borishi.
4. OAV globallashuvi va konsentratsiyalashuvi.

Sharq mamlakatlari tarixi nihoyatda boy va u bir umr saqlanishi shart, buning uchun ular texnologiyalarini rivojlantirishi zarur. Chunki OAV lari katta hajmda texnologiyalar mehnati va rivojlangan ilmni talab qiladi. Qachonki texnologiya rivojlangan bo‘lsa konveyerlar ishga tushsa rivojlanish jadallashdi .

Axborot texnologiyalari mustaqil ravishda rivojlansa, ushbu mamlakat boshqa mamlakatlarga qaram bo‘lmaydi.

Bugungi kunda Zamonaviy G‘arb va Sharq mamlakatlari jurnalistikasi juda tezlikda rivojlanib bormoqda va u boshqa mamlakatlar taraqqiyoti jihatidan o‘ziga xos xususiyatlarga ega. Hozirgi kunda G‘arb va Sharq mamlakatlari jurnalistikasini quyidagicha tasnif qilish mumkin:

Tamoyillar:

1. Eng so‘nggi texnikaga ega bo‘lgan televideniye va radiostansiyalar, gazeta va jurnallar, davlat va nodavlat shakllarining turli-tumanligi, auditoriyasining kengayib borayotganligi;

2. Internet tarmog‘ining shakllanib borishi, OAV o‘rtasidagi raqobatning kuchayib borayotgani.

3. OAV globallashuvi va konsentratsiyalashuvining kuchayib borayotgani.

Dunyodagi jurnalistlar faoliyati va jurnalistik huquqlar, so‘z va matbuot erkinligini qonunan va amaliy ta‘minlash borasidagi muammolar davlat tomonidan tadbiq qilinayotgan qonunlar asosida tadqiq etiladi. Ular quyidagilar:

- Jurnalistikaning to‘rtinchi hokimiyat maqomini olishiga ko‘maklashish;

-So‘z erkinligi, matbuot erkinligi va axborot olish erkinligining konstitutsiyaviy qonunlar bilan qafolatlanishi;

- Osiyo mamlakatlarida OAVni xususiylashtirish qonun bilan belgilanganligi;

- Axborot globallashuvi;

- OAV ni davlat ro‘yhatidan o‘tkazish masalalari;

- Osiyo mamlakatlari OAV eksporti va importi;

- Jurnalistikaga davlat aralashuvidan saqlanish muammosi;

- Barcha sa‘yi harakatlar, amallar, an‘analar, to‘y va ma‘rakalar-ni o‘tkazish jarayonlarida qat‘iy me‘yor talablariga rioya qilishga o‘rganish, kichik oilaviy tadbirlarni mahalla, hudud, tuman, butun shahar miqyosidagi marosimlarga aylantirib yubormaslik;

-Soʻz va ish birligiga rioya qilish, vaʼdabozlik, ortiqcha chiranish, maqtanchoqlikka moyillik singari illatlarga qarshi kurash olib borish har bir narsa hodisani oʻz nomi bilan aynan ifodalashga oʻrganish;

- Butunlik falsafasini turmush tarzimiz, feʼl atvorimiz mazmun mohiyatiga aylantirish, yosh avlod vakillarini barkamol shaxs sifatida shakllantirish, fikri soʻziga, soʻzi amaliga, amali manfaatlariga ayni muvofiq boʻlishiga erishish;

- Odamlarda oʻz feʼl-atvori, saʼy-harakati va intilishlari, maʼnaviy holatining qiyosi xususida shaxsiy taftish malakasini shakllantirish, oʻz ustida doimiy ishlash, oʻzidan qoniqmaslik fazilatlarini shakllantirish xususiyatlarini tarkib toptirish.

XXI asr axborot, targʻibot asri boʻldi. Zero, bu davrda ilgʻab boʻlmas darajada qudratli targʻibot kuchlari demokratik rivojlanishni izdan chiqaradigan xalqlar va millatlar oʻrtasidagi tahdidni kuchaytirish imkoniyatiga ega boʻlgan texnologiyalar kirib kelmoqda. Hozirgi kunda bu masala Osiyo mamlakatlaridagi eng xavfli kuchlardan biri hisoblanadi.

Osiyo mamlakatlarida jurnalistikaning rivojlanishi oʻzgacha tarzda kechdi. Yevropa matbuotining taraqqiyoti u yerdagi ishbilarmonlik muhitiga bogʻliq holda davom etgan boʻlsa, Osiyo va Oʻrta sharq mamlakatlarida bu jarayon Gʻarbning aralashuvi va mustamlakachilik siyosati sababli ancha orqaga surildi. Siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy ahvolning ogʻirligi, yaʼni mazkur davlatlarda xalqning mustabid tuzum sharoitida turmush kechirishi, aholining savodsizligi va boshqa qiyinchiliklar davriy matbuot rivojiga salbiy taʼsirini oʻtkazmay qolmadi.

XIX asrning birinchi yarmida Osiyo va Sharq mamlakatlarida matbuot mustamlakachilik kayfiyatida edi. Gazeta va jurnallar asosan mustamlakachilar hamda hokimiyat organlari uchun moʻljallanib, metropolistlar tilida nashr etilardi. Shri Lankaning “Gavernment gazett” (1802), Hindistonning “The Bengal Gurette” (1816), Singapurning “Straits Timis” (1845), Birmaning (Myanma) Burma News International (EN), Burma Today – (only in Burmese), Burma Net News (EN) “Moulmeyn kronikl” (1836) singari ingliz nashrlarida, Turkiyaning “Milli Gazetti” (1831), Jazoirning “Monitor aljeren” (1832) kabi fransuz tilidagi nashrlarida faqatgina mustamlakachi maʼmuriyatning qarori va farmoyishlari chop etilardi. Ushbu gazetalar aslida mustamlakachilik siyosatini qoʻllab-quvvatlovchi vosita vazifasini oʻrnatdi.

Gazeta va jurnallarni nashr etishda metropolist rahbarlari ham faol ishtirok etishdi. Filippinda 1811-yilda nashrdan chiqqan “Del superior govierno” gazetasi ispan mustamlakasining gubernatori tomonidan tashkil etildi. Seylonda 1832-yili chiqa boshlagan “Kolombo djornal” gazetasida esa faqat Kolumbiyada turib orolni boshqargan gubernatorning maqolalari chop qilindi. Shuni aytish kerakki, oʻsha paytdagi gazetalarda metropolist rahbarlarining manfaatlariga yoritilib borilgan.

Oʻtilgan mavzu yuzasidan savol va topshiriqlar

1. Gʻarb va sharqda jurnalistikaning paydo boʻlishi va rivojlanishi sabablari haqida nima bilasiz?

2. Eng soʻnggi texnikaga ega boʻlgan televideniye va radiostansiyalar faoliyati haqida manbalar keltiring.

3. Sharq davlatlarida gazeta va jurnallar qachon paydo bo'lgan?
4. Internet tarmog'ining shakllanib borishi haqida manbalardan misollar keltiring.
5. OAV globallashuvi va konsentratsiyalashuvi haqidagi fikrlaringizni bildiring.

2-MAVZU. ZAMONAVIY XITOIY JURNALISTIKASI

REJA:

1. Xitoy matbuoti haqida umumiy tushuncha.
2. Xitoy televideniyesi va radiosi.
3. Xitoyda chop etiladigan gazeta va jurnallar.
4. Xitoy axborot agentliklari.
5. Xitoyda internet tarmoqlari.
6. Xitoy OAVlarining rivojlanish istiqbollari.

Xitoy Xalq Respublikasi

Maydoni: 9 597 ming kv. km.

Aholisi: 1 mlrd. 285 million kishi (20 14 y.).

Poytaxti: Pekin (taxm. 10 mln. kishi)

Qisqacha geografik tavsif : Jahonning eng qadimiy va yirik davlatlaridan biri hisoblangan hozirgi Xitoy 1949-yilning 1-oktyabrida tashkil topgan. Maydonining kattaligi bo'yicha jahonda uchinchi o'rinda turadi. Xitoyni ko'p millatli mamlakatlar qatoriga kiritish mumkin. Unda 60 dan ortiq turli millat va elat vakillari yashaydi. Biroq aholisining 90% dan ko'prog'ini xitoylik xanlar tashkil qilishini e'tiborga olsak, Xitoyni shartli ravishda bir millatli davlat deb baholasa ham bo'ladi. Hozirgi vaqtda jahon aholisining 20 foizidan ko'prog'i Xitoyda yashamoqda.

Matbuoti: Xitoy Xalq Respublikasining tashkil topishi yangi tipdagi Xitoy jurnalistikasi hamda OAV tizimining bir butun holicha qaytadan shakllanishiga zamin hozirladi. Ommaviy axborot vositalari sohasidagi ijtimoiy-siyosiy shakllanish birinchi navbatda, «davlat manfaatlarini shaxsiy manfaatlarga muvofiqlashtirish» siyosatining yuzaga kelishiga hamda bu pirovardida davlat va xususiy matbuot nashrlari, radio va telekanallarning tashkil etilishiga turtki bo'ladi.

XX asrning birinchi yarmida Xitoy matbuotining og'ir iqtisodiy sharoitda bo'lganini kuzatish mumkin. Mamlakat xalqi og'ir iqtisodiy, siyosiy vaziyatlarni boshidan kechirdi. Bu hol boshqa sohalar qatori, matbuot ravnaqida ham o'z oqibatini namoyon qildi. Biroq taraqqiyparvar xalq har qanday sharoitda yuksalish sari yo'l topadi. Bu holni aynan Xitoy matbuoti misolida ham kuzatish mumkin. Mamlakatda kommunistik partiya hukmron ekanligi ma'lum. Chop etiladigan nashrlarning aksariyati o'sha mafkuraga xizmat qilishini tasavvur etish qiyin emas. O'ziga xos taraqqiyot yo'lini tanlagan Xitoy matbuotining xalqaro jurnalistika maydonida salmoqli o'rni bor.

1946-yil 15-mayda Xandan shahrida matbuotning yetakchi nashrlaridan biri «Renmin ribao» (Jenmin Jibao) gazetasiga asos solingan. 1948-yil iyunidan boshlab

gazetani Shitszyanchjuane shahar bosmaxonasida, yangi kalligrafik harflarda nashr etish yo'lga qo'yildi. 1949-yil 2-fevralda gazeta tahririyati poytaxt shahar Pekinga ko'chirildi. Dastlab gazeta to'rt, olti sahifada 90 ming nusxada chiqqan edi. 1955-yilda gazeta sakkiz sahifada chiqib, adadi 700 ming nusxadan oshdi. 80 yillarga kelib, uning nusxasi 5 milliondan oshgan. 1982-yildan boshlab ingliz tilidagi nashri San-Fransiskoda 300 ming nusxada chop etildi, 2012-yildagi ma'lumotlarga qaraganda 3 000 000 nusxada chop etiladi va 122 ta mamlakatga tarqatiladi.

“Venxuey bao” (Madaniyat gazetasi)ga 1938-yilning yanvarida Shanxayda asos solingan. Umummilliy nashrning adadi 1 mln. 300 mingdan ortiq, shuning to'rtidan uch qismi Xitoyning boshqa shaharlari va shuningdek, xorijga ham tarqatiladi. Gazeta AQSH, Kanada, Yaponiya, Tailand, Meksika va boshqa ba'zi mamlakatlarda o'z muxbirlariga ega. U o'z ilovalari soni bo'yicha Xitoyda birinchi o'rinni egallaydi, 13–14 ga yaqin ilovalari nashrdan chiqadi.

Eng mashhur gazetalar qatoriga “Guangmin jibao” (Xitoy demokratik ligasi Markaziy Qo'mitasining nashri, adadi 1,5 mln.dan ortiq), “Gunjen jibao” (ishchilar gazetasi umumxitoy kasaba uyushmalari federatsiyasi ijroiya Qo'mitasining nashri, adadi 1,8 mln. Nusxa), “Chjungo sinyan bao” (Xitoy yoshlari gazetasi, Pekinda haftasiga 3 marta 3,1 mln. nusxada chop etiladi) kabilarni ham kiritish mumkin.

Zamonaviy Xitoy gazetolari, amerikalik mutaxassislar fikricha, mavqei jihatidan AQSHning “Nyu York tayms”, “Vashington post”, Angliyaning “Tayms”, Germaniyaning “Velt”, Fransiyaning “Mond” gazetolari bilan tenglashgan edi. Shuni ham nazardan chetda qoldirmaslik kerakki, mazmun-mohiyatiga ko'ra gazetaning xitoy tilidagi nashri bilan ingliz tilidagi nashri o'rtasida anchagina farq bo'ladi.

1945-50-yillarda tashkil etilgan ziyoli Soyuzi targ'ibotchilarining “Shishi shoutse”, xalqaro siyosiy mavzularni yoritishga mo'ljallangan “Shitse chjishi”, umumxitoy xotin-qizlar demokratik federatsiyasining “Sin-Chjungo Funyuy” jurnallari ham ancha ommalashib ketdi.

Muhim axborotlar bilan milliy OAV ni ta'minlashda “Sinxua” axborot agentligi alohida o'ringa ega. 1950-yillarda bu agentlikda 810 ta xodim faoliyat ko'rsatgan bo'lsa, 1952-yilda ular soni 2 mingdan oshdi. 1950-yillardan boshlab markazlashgan davlatning axborot agentligiga aylantirilgan. “Sinxua”ning 28 ta muxbirlar punkti bor edi. Uning Nyu-Dyeli, Praga, Moskva, Berlin va boshqa shaharlarda vakolatxonolari faoliyat ko'rsatadi.

Modomiki xalqaro siyosiy maydonda Xitoy matbuoti salmoqli o'rin tutar ekan, uning taraqqiyot bosqichlarini o'rganish foydadan holi bo'lmaydi.

Jurnallar: Bugungi kunda Xitoyda 305 xildagi turli yo'nalishdagi jurnallar nashr etiladi va ulardan 106 tasi umumdavlat nashrlari hisoblanadi. Nisbatan yoshlarga mo'ljallangan «Chjungo sinyan» (“Xitoy yoshlari”), umumxitoy adabiyoti va san'ati xodimlari assotsiatsiyasining “Jenmin venxue” (Xalq madaniyati) nomli Pekinda 1 mln.dan ortiq nusxada chop etiladigan adabiy-badiiy jurnal, umumxitoy ayollar demokratik federatsiyasining «Sin Chjungo funyuy» (“Yangi Xitoy ayollari”) va boshqa yirik va e'tiborli jurnallar bir oyda bir marta

chop etiladi. Keyingi yillarda gazeta nusxalari 21%, jurnallar esa 28 % ga oshdi. Bu esa xalqning yangiliklarga bo'lgan ehtiyoji oshganidan dalolat beradi.

Sharq javohiri

Televideniye minorasi 468 metr bo'lib, arxitektor Szyan Xuan Chenom tomonidan ishlab chiqilgan va 1991-1995-yillarda qurib bitkazilgan.

Radio va televideniye. 2014-yil ma'lumotlariga ko'ra, Xitoyda umumiy 140 ta radio eshittirish kompaniyalari faoliyat yuritgan. Efir dasturlari turli dialektlar va ingliz tilida ham uzatilgan. Ko'pchilik radiostansiyalar axborot, musiqa, yo'l harakati hodisalari, moliyaviy va qishloq xo'jaligiga oid yangiliklarni berib boradi. So'nggi vaqtlarda radiostansiyalar dasturlarida aholini ijtimoiy himoyalash, sog'liqni saqlashni targ'ib etishga oid maqola va xabarlar markaziy o'ringa chiqqan.

Xitoy axborot tarqatish korporatsiyasi. Markaziy stansiyasi Taypeyda joylashgan, shuningdek u turli hududlarda 9 ta mahalliy stansiyalarga ham ega. Mazkur tarmoqlar ommabop musiqa, milliy yangiliklar, sanoat va moliyaviy xizmatlar, ta'lim va diniy dasturlarni uzatishga katta e'tibor qaratadi.

Xitoy Xalq Respublikasining milliy radiostansiyasi – Markaziy axborot uzatish tizimi Xitoy Mandarin tili va shuningdek, 7 ta xitoy dialektida turli tarmoqlarda o'z eshittirishlarini uzatadi.

Xitoy xalqaro radiosi hozirgi vaqtda 38 ta xorijiy hamda 4 ta birmuncha katta ta'sirga ega dialektlarda, ya'ni umumiy 43 tilda eshittirishlar tayyorlab, efirga uzatadi.

So'nggi yillarda mamlakatda jamoatchilik televizion tizimining shakllanishi, xususiyl kabelli televideniyelari faoliyatiga qonunan ruxsat etilishi hamda raqamli televideniye nisbatan qiziqishning kuchayishi mamlakat miqyosida televideniye sohasida o'ziga xos taraqqiyotga va yangi zamonaviy axborot texnologiyalarining kirib kelishiga zamin yaratdi.

Oxirgi statistik ma'lumotlarga ko'ra, davlatda 100 ga yaqin kabel tizimlari faoliyat ko'rsatadi. Ular obunachilarga 70 ta kanal orqali oylik miqdori 20 AQSH dollaridan ko'p bo'lmagan haq evaziga yangiliklar dasturlari, milliy va xorijiy kinofilmlar, multfilmlar, diniy, sport, musiqa va dam olish dasturlarini namoyish etib boradi. Bugungi kunda mamlakatda faoliyat ko'rsatayotgan eng yirik TVBS-N, FTV news, The Power TV (PTV) yangiliklar kanali, the Eastern TV kabi kanallarni misol qilish mumkin.

Axborot agentliklari: Respublikada ikkita yirik axborot agentliklari faoliyat ko'rsatadi, "Sinxua" va "Chjungo sinvenshe".

"Sinxua" nafaqat mamlakatda, balki dunyoda eng yirik axborot agentliklari orasida yetakchi o'rinlardan birini egallab turibdi. "Sinxua", O'rta Sharqda, Osiyo va Tinch okeani mintaqasi, Lotin Amerikasi va Afrika

hududlarida o'z boshqarmalariga ega bo'lib, dunyoning turli mamlakatlari da 93 ta bo'limlari faoliyat yuritadi. Davlatning barcha hududlarida muxbirlar punktlari mavjud bo'lib, u mamlakatdagi 150 dan ortiq ommaviy axborot vositalarini zaruriy axborot bilan ta'minlaydi. 120 dan ortiq mamlakatlardagi 170 nafar obunachilarga ingliz, fransuz, ispan va xitoy tillarida kundalik axborotni yetkazib beradi.

Sinxua agentligi : Hozirgacha besh axborot agentligi – Assosheiyted Press, Yunayted Press Interneshnl, Reyter, Frans Press va ITAR-TASS – umumjahon axborot agentliklari deb hisoblanib kelingan edi. XXI asrning boshida bularga “Sinxua” (“Yangi”) agentligi qo'shilishga harakat qilmoqda.

Ma'lumki, har bir axborot agentligining quvvati eng avvalo, uni qo'llaydigan siyosiy kuchlar, moliyaviy imkoniyat va ish professionalligi bilan belgilanadi. Ushbu uchlikdan biror bir shart bajarilmasa, axborot agentligi umumjahon darajasiga ko'tarilishi amri mahol. XX asrning ikkinchi yarmida eng baquvvat axborot agentliklari sifatida mutaxassislar tomonidan yuqorida qayd etilgan to'rtta davlatning beshta axborot agentligi e'tirof etilgan edi.

XX asrning 80-yillarida “Xitoy islohotlarining bosh arxitektori” Den Syao Pin g'oyalari asosida mamlakatda iqtisodiy yuksalish boshlandi. O'ttiz yil davomida ushbu davlat tomonidan ta'minlangan o'sish sur'atlariga biror bir boshqa mamlakat erisholmadi, chunki bu yerda har yili milliy daromad o'rta hisobda 6-10% ga yetdi. Xitoy Xalq Respublikasidek ulkan mamlakat uchun bu misli ko'rilmagan yuksalish bo'ldi. Mazkur yutuqlarga milliy ommaviy axborot vositalari ham, jumladan, Sinxua o'z hissasini qo'shib kelmoqda.

Sinxua agentligi 1931-yilda tashkil etilib, 1937-yilgacha “Qizil Xitoy” deb nomlanardi. 1949-yilda, Xitoy kommunistik partiyasi davlat rahbarligiga erishganidan keyin, agentlik bosh milliy axborot manbaiga aylandi. Bugungi Sinxuaning shiori – yangiliklarni uzatishda haqiqat, xolislik, betaraflik va tezkorlik. Agentlik yuzdan ortiq mamlakatlarda 170 dan ortiq o'z bo'limlariga ega.

Xitoyning iqtisodiy daromadlari ko'payib borgani sari agentlikning imkoniyatlari kengayib bormoqda. Davlatning uzoq vaqtdan beri dunyoda eng katta aholiga ega bo'lishiga qaramasdan, XX asrning oxirlarigacha, G'arbiy Yevropa mamlakatlarining milliy agentliklari dunyo axborot makonida Sinxuadan kuchli edi. Ammo XXI asrning boshida ahvol asta-sekin o'zgara boshladi. Endi Sinxua jahon axborot hududida oltinchi monopoliyachi bo'lishga harakat qilmoqda.

Masalan, agentlik 2012-yilning 1-martida “Harakatchan Sinxua” (“Mobilniy Sinxua”) deb nomlangan va ingliz tilida yangiliklar tarqatadigan servisni ishga tushirgan edi. Bu an'anaviy axborot agentligini zamonaviy, global miqyosda ma'lumot yetkazadigan axborot manbaiga aylantirish uchun jiddiy tadbir bo'ldi. Bugungi kunda ushbu servis ma'lumotlarini xohlagan odam “App store” magazinlarida Apple va Anroid dasturlarida bepul olishi mumkin. Mazkur servis tomonidan ko'rsatiladigan xizmatlar doirasi juda keng, bularning tarkibida matnlarning 30 dan ortiq formatlari, foto, videomateriallar, elektron xatlar yuborish va boshqa imkoniyatlar mavjud.

2012-yil 6-iyul kuni Moskvada ikkinchi umumjahon media-sammit o'tkazildi. Sammitda Sinxua bosh direktori Li Sun Szyun "XXI asrda ommaviy axborot vositalarining tarixiy tanlovlari" deb nomlangan ma'ruzasini e'lon qildi. Ma'ruzadagi ikki masalani ayniqsa dolzarb deyish o'rinlidir.

Birinchidan, Li Sun Szyun ta'kidlashicha, OAVning texnologik rivojlanishi davrning talabiga aylanib, tahririyatlar uchun ixtiyoriy jarayon bo'lmay qoldi. Bugun texnologik yuksalishga yetarli darajada e'tibor bermaydigan OAV hayotdan orqada qolib ketmoqda. Shuning uchun Sinxua raqamli texnologiyalardan jadal ravishda foydalanmoqda. Ma'ruzada ushbu fikrni tasdiqlovchi bir qator misollar keltirilgan.

Ikkinchidan, umumjahon media-sammit turli mamlakatlarning OAV sohasidagi siyosatida o'z pozitsiyalarini bir-biriga yaqinlashtiruvchi va muvofiqlashtiruvchi tashkilotga aylanayapti. Jumladan, Sammitning prezidiumi va kotibiyati 2012-yil 28-iyunda "OAV faoliyati bilan bog'liq intellektual mulkni himoyalash to'g'risida"gi Konvensiyani qabul qildi hamda ushbu mavzuda dunyoning turli mamlakatlarida bir qator anjuman va seminarlar o'tkazdi. Ma'lumki, Xitoy dunyoda eng ko'p mualliflik huquqini buzayotgan mamlakat hisoblanadi. Bu harakatni – shunga javob deb hisoblansa, ayni muddao.

2012-yilning 10-avgustida Guyyan shahrida (Guychjou viloyati, janubiy-g'arbiy Xitoy) Osiyo-Tinch Okeani mintaqasining moliyaviy forumi ochildi. Shu kuni agentlik tomonidan yangi ishlab chiqilgan eksklyuziv tizim taqdimoti namoyish etildi. Bu dastur "Sinxua agentligi qimmatbaho qog'ozlar va jamg'armaviy bozorlarining axboriy tahlil tizimi" (система агентства Синхуа по инфор-мационному анализу фондовых рынков и торговле ценными бумагами) deb nomlangan edi. Ma'lumki, xalqaro iqtisodiy va moliyaviy bozor – ko'p bo'g'inli, ko'p qirrali va juda murakkab dunyo, har bir mamlakat ham unda bema'lol faoliyat yurita olmaydi. Yangi dastur – qimmatbaho qog'ozlar va investitsiyalarni tizimli ravishda ishlab chiqadigan platformadir. Mazkur hujjat ushbu faoliyatga bag'ishlangan umumxitoy dasturining tarkibiy qismi sifatida yuzaga keldi. Buning asosiy maqsadi – xorijiy investorlar uchun mamlakatdagi investitsion muhitni o'rganishga ko'maklashish, istiqbolli iqtisodiy tarmoqlarni bilish, investitsiyalarni qaysi sohalarga kiritishning maqsadga muvofiqligini aniqlashga yordam berishdir. Taqdimot vaqtida aytilganidek, mazkur dastur ushbu tipdagi dunyoviy marralarga yetishga mo'ljallangan.

Bugungi kunda agentlikda sakkiz ming nafar odam ishlaydi. Shulardan 6,4 mingga yaqini – kommunistik partiya a'zolaridir. Agentlik direktori Li Sung Zyun – partiya Markaziy Qo'mitasining a'zosi. Ish faoliyati yettita davlat tilida olib boriladi. Sinxua rahbarligida 40 yo'nalishdagi mavzuli nashr chop etiladi. Bir kunda mingdan ortiq ma'lumot ishlab chiqiladi va tarqatiladi. Tashkilot yuboradigan axborotlaridan 300 dan ortiq radiostansiya, 370 ga yaqin telestudiya, 2200 gazeta va 10000 ga yaqin davriy nashrlar uzluksiz foydalanib turadi.

Milliy OAVni va bu sohadagi siyosatni mamlakat qo'mfirqasining targ'ibot bo'limi boshqaradi. Mazkur bo'limning amaliyoti bo'yicha keng aholiga yetkaziladigan xorijiy axborotlarini "tozalash", filtrdan o'tkazish – kundalik

amaliyotga aylangan. AP, UPI, CNN, BBC, World Service va shu kabi axborot manbalari ko‘proq salbiy ma’noda baholanadi. Radio China International da malaka oshirgan Shimoliy Amerika jurnalisti Fidel Kastroni diktator deb aytgani uchun ishdan bo‘shatilgan edi.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, Sinxua har tomonlama Xitoy davlatining oynasi, aksidir. Bu mamlakat yuksalgani sari, Sinxua ham yangi umumjahon axborot monopoliyachisiga aylanib bormoqda.

“Chjungo sinvenshe” (“Xitoy axborot xizmati” qisqargan shakli “Chjunsinshe”) 1952-yilning 14-sentyabrida Pekinda tashkil etilgan. Hozirda Xitoy hududidagi yuzdan ortiq OAV hamda xorijda yashayotgan xitoyliklar uchun axborot tarqatadi.

Xitoyda internet rivojlanishi : Xitoyga internet 1987-yil 20-sentyabrda kirib keldi. Professor Syan Tyanbay (kit. 钱天白) birinchi elektron xat matnini quyidagi mazmunda: «Преодолеваю Великую китайскую стену, чтобы соединиться с миром» jo‘natdi. Keyingi yil Pekindagi fizika universiteti internet orqali Yevropa va Shimoliy Amerika bilan yuqori energiyadagi aloqani tikladi. Sinxua universiteti tarmog‘i Britaniya, Kolumbiya Kanada universitetlari o‘rtasidagi bayonnomaga asosan, 1993-yilda Fizika instituti sputnikini AT&T yuqori energiya orqali Stanford Linear Accelerator Center bilan bog‘lanish uchun ijaraga olgan.

2012-yil 2-noyabrdagi ma’lumotlarga qaraganda, 1994-yilda Xitoyga internet kirib keldi, 2011-yil oxirlarida mamlakatda 513 million foydalanuvchilarga ega bo‘ldi. Bugungi kunda esa ularning soni 61 392 012 nafarga yetdi¹.

1990-yil 28-noyabrda Domen tezda DDN-NIC.cn dan davlat uchun ro‘yxatdan o‘tgan edi. InterNIC (ingliz tilida) 1993-yilda uning DNS-serveri, yuqori energiyali Fizika institutiga ko‘chirilgan.

1995-yilda China Telecom kompaniyasi ikki kanal orqali Sprintni ijaraga oldi. AQSHga internet telefon liniyasi orqali bog‘lovchi DDN tarmog‘i tashkil etilib, 64 kb/s da Pekin va Shanxayga o‘tkazish imkoniyatiga ega bo‘ldi. Keyin kompaniya davlat backbone Chinanetni tashkil etishni boshladi.

Eng katta provayderga ega bo‘lgan China Telecom (48 % bozorda), China Unicom (16 %) va China Mobile (11 %), uy internet mobil telefonlarga ulanish WAP va mobil internet, shuningdek, EDGE CDMA China Telecom tarmog‘i uchun o‘z xizmatlarini taklif qilmoqda.

Internetdan foydalanish: Xitoyda 2014-yilga kelib internetdan foydalanuvchilar soni 338 millionga yetdi. Statistik ma’lumotlarga ko‘ra, mamlakatda haftasiga bir necha soat internetga kiradigan 2 milliard internet foydalanuvchilari bo‘lsa, AQSHda bu ko‘rsatkich 129 million.

Xitoyda mobil telefonlardan internetga kirish uchun sifatli darajadagi xizmat ko‘rsatadigan Wireless faoliyati mavjudligi tufayli 73.05 million ya’ni, barcha

¹ <http://www.pcworld.in/news/chinas-internet-users-cross-500-million->

internetdan foydalanuvchilarning 28,9 % i internetga mobil telefonlar orqali ulanadi.

Internet tizimi. Mamlakatda Internet tizimi bo'yicha eng yirik to'rtta to'r(tarmoq) mavjud. Bular CSTNet, ChinaNet, CERNET va CHINAGBN. Aynan shu tarmoqlar butun mamlakatdagi barcha internet tizimlarini qamrab olgan. Jamoat uchun Internet xizmati bu tarmoqlarda turli telekommunikatsiyalar orqali amalga oshiriladi.

Foydalanuvchilar: CNNICning 2012-yil o'rtalaridagi ma'lumotlariga ko'ra, internetdan foydalanuvchilarning 54,9 %ini erkaklar, 51,2%ini esa 25 yoshgacha bo'lgan yoshlar tashkil etadi.

Xitoyda 2003-yildan boshlab Butunxitoy xalq internet foydalanuvchilari yig'ilishi tashkil etilgan.

Internet foydalanuvchilari uchun xitoy tilidagi turli qiziqarli ma'lumotlar tarqatadigan portallar Sina.com va Sohu xizmatining haqi bir daqiqasi O'zbekiston valyutasida 163 so'm hisoblanadi. Bular Xitoydagi internet foydalanuvchilari orasida eng mashhuri dir.

Internet qidiruv tizimi . Keyingi uch yilda keng foydalanuvchilarga ega bo'lgan Xitoydagi eng mashhur o'nta qidiruv saytlari faoliyat yuritadi.

Ular quyidagilar: (%)

Baidu 54,6

Google 17,7

Alibaba 8,7

Yahoo 7,9

Sohu 7,9

Tencent 2,8

SINA 0,7

ZHONGSOU. Com 0,6

Microsoft MSN 0,3

372.com 0,2

Internet – reklama bozori : Hozirgi kunda Xitoydagi internet reklama bozori 3,3 milliard yuanga teng. Bu ko'rsatkich undan oldingi holatlarga nisbatan 19,1% ga yaxshilanganligining ifodasidir.

Internet–reklama bozoridagi eng yuqori ko'rsatkichlar Baidu.com, Inc, Sina Corp va Google kabi portallarga to'g'ri keladi. Ayni paytda Baidu portali CPA deb nomlangan yangi savdo dasturi tizimini yo'lga qo'ygan bo'lsa, Sina Corp intellektual investitsiya reklamasi tizimini ishlab chiqqan. Internet reklama bozoridagi narxlar unchalik qimmat emas. Mutaxassislar taxminiga ko'ra, kelajakda internet-reklamalarining asosini avtomobillar, ko'chmas mulk hamda moliyaviy hamkorliklar haqidagi ma'lumotlar tashkil etishi ehtimolga yaqinroq.

Onlayn ensiklopediyalar. Xitoy tilidagi onlayn ensiklopediyalarning eng mashhuri va eng ko'p foydalaniladiganlari quyidagi internet ensiklopediyasidir:

Hudong, 3 million maqoladan iborat.

Baidu Baike 1,5 million maqoladan iborat manbalarni kuzatish mumkin.

O‘tilgan mavzu yuzasidan savol va topshiriqlar

1. Xitoy matbuoti haqida prezentatsiya qiling
2. Xitoy televideniyesi va radiosiqachon paydo bo‘lgan?
3. Xitoyda chop etiladigan gazeta va jurnallar paydo bo‘lgan vaqtini aniqlang
4. Xitoyda nechta axborot agentliklari bor va ular qanday nomlanadi?
5. Xitoyda internet tarmoqlari qachon paydo bo‘lgan?
6. Xitoy OAVlarining rivojlanish istiqbollari haqidagi fikrlaringizni bildiring.

3-MAVZU.ZAMONAVIY YAPONIYA JURNALISTIKASI

REJA:

1. Yaponiya matbuoti haqida umumiy tushuncha.
2. Yaponiya televideniyesi va radiosi.
3. Yaponiya da chop etiladigan gazeta va jurnallar.
4. Yaponiya axborot agentliklari.
5. Yaponiya da internet tarmoqlari.
6. Yaponiya OAVlarining rivojlanish istiqbollari.

Yaponiya bayrog‘i

Umumiy maydoni: 376 ming kv. km.

Tuzilishi: unitar davlat bo‘lib, 47 prefekturaga bo‘linadi.

Aholisi: 126 910 000 mln. kishi (dunyoda 8-o‘rinda). 99 % aholi yapon millatiga mansub.

Poytaxti: Tokio (aholisi 9 mln. kishi)

Yaponiya hozirgi kunda dunyo miqiyosida juda kuchli rivojlangan mamlakatlardan biri. Yaponiyaning o‘ziga xosligi shundaki, u o‘z axborotlarini juda muloyimlik bilan yetkazadi. Dunyo axborotlashuvida tutgan o‘rni mamlakatlar globallashuvida axborot texnologiyasi rivojlanganligi bilan belgilanadi.

So‘z va matbuot erkinligi Yaponiya konstitutsiyasida fundamental (asosiy) inson xuquqlaridan biri sifatida kafolatlanadi. Yaponiyadagi yuksak savodxonlik darajasi, xalqining yangilikka o‘chligi, ta’sirchan, ruhlantiruvchi axborotga nisbatan chanqoqligi ommaviy axborot vositalarining ommalashuvini ta’minlaydi . Kishi boshiga taqsimlaganda, Yaponiya gazetalar adadi bo‘yicha eng yuqori o‘rinlardan birini egallaydi. So‘nggi tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, yaponiyada odamlar bir kunlik vaqtining 44,1 daqiqasini gazeta, 24,8 daqiqasini kitob, 16,8 daqiqasini jurnal o‘qishga sarflaydi. Shuningdek, auditoriyaning 55,5 foizi bilim va ko‘nikmalarini aynan matbuot yordamida boyitishni, 50,6 foizi o‘z biznesi uchun gazetalardagi axborotlar foydali ekanini e’tirof etgani ham e’tiborga molik.

Yaponlar boshqa barcha mamlakatlar xalqlariga qaraganda vaqtini ko‘proq televizor ko‘rishga sarflashar ekan.

Yaponiya bugungi kunda dunyo miqyosida juda kuchli rivojlangan mamlakat bo‘lsada, o‘z xalqiga ingliz tilining singib ketishiga xayrixoh emas va davlatdagi barcha xujjatlar faqat yapon tilida yuritiladi. Yaponiya o‘z ijtimoiy kelib chiqishini boshqa davlatlar bilan almashtirishni xohlamaydi.

Matbuoti: Tokio, Osaka, Kiota va Nagasaki shaharlarida mamlakat xududidagi yangiliklarni tarqatuvchi ilk gazetalar faoliyati 1868-yildan boshlangan. 1871-yilga kelib, dastlabki kundalik gazeta “Iokoxama Mainichi Shimbun”ga asos solindi. Shundan so‘ng boshqa gazetalar ham chiqa boshladi. Hozirgi vaqtda chop etiladigan aksariyat yirik kundalik gazetalarining tarixi 1870-yilga borib taqaladi. 1945-yil 10-sentyabrda “So‘z va matbuot erkinligi to‘g‘risida memorandum”, o‘sha yilning 19-sentyabrida “Yaponiyada chop etiladigan gazetalar to‘g‘risida”gi qonun (matbuot kodeksi) qabul qilindi. Shundan so‘ng hukumat gazetalar faoliyatiga aralashmay qo‘ydi. YUNESKO tomonidan chop etiladigan yillik ma‘lumotlar to‘plamida qayd etilishicha, 1990-yilning boshida Yaponiyada chop etilgan gazetalarining adadi Norvegiya va Gonkongdan keyingi uchinchi o‘rinda turadi.

Yaponiyada bugungi kun gazetolari televizion tarmoqlar, madaniy va biznes tashkilotlari bilan hamkorlik qiladigan yirik matbuot konsernlarining markaziy a‘zolaridir. 2013-yil may oyidagi ma‘lumotlarga ko‘ra Yaponiyada 122 nomdagi kundalik gazetalar 72,2 million nusxada chop etilgan bo‘lsa, ulardan 4 tasi umummilliy nashrlar - “Yomiuri Shinbun” (14,4 mln), “Asaxi Shinbun” (12,4 mln.), “Mainichi Shinbun” (5,6 mln.), “Nixon Keyzay Shinbun” (4,7 mln) nusxada chop etildi. E’tiborlisi “Yomiuri Shinbun”, “Asaxi Shinbun”, “Mainichi Shinbun”, “Nixon Keyzay Shinbun” adadi bo‘yicha butun yapon nashrlarining 45,5 foiziga to‘g‘ri keladi.

Bugungi kunda chop etiladigan gazetalarining 88,5 % i umumiy xarakterdagi, 11,5 % i sport xabarlariga ixtisoslashgan. Yirik siyosiy partiyalar ham o‘z kundalik nashrlarini chop etadi. “Sariq” matbuot, sanoat-maxsus savdo nashrlari va dam olishga mo‘ljallangan yangilik nashrlari sotilmay qolib ketayotgan gazetalarini tashkil qiladi.

Beshta eng katta gazetalar mahalliy nashriyotlarda ham ko‘paytirib chiqariladi va hisoblarga ko‘ra umumiy adadining 50% i sotuvga chiqadi. Adadining ko‘pligi bo‘yicha quyidagi “Yomiuri Shinbun”, “Asaxi Shinbun”, “Mainichi Shinbun”, “Nixon Keyzay Shinbun”, “Sankey Shinbun” gazetalar ajralib turadi.

1879-yilda Asoka shahrida nashr yuzini ko‘rgan “Asahi Shinbun” gazetasining ayni vaqtdagi adadi 9120820 ni tashkil etib, butun yaponiya nashrlari orasida adadi bo‘yicha “Yomiuri Shinbun”dan keyingi 2-o‘rinda turadi, “mashhurligi” bo‘yicha birinchi o‘rinni egallagan. “Asahi” auditoriyani jalb etish maqsadida o‘z nashrlariga ko‘plab o‘zgarishlar kiritdi. Birinchi bo‘lib hajviy rasmlar berishni joriy etgan ham “Asahi Shinbun”dir. Jumladan, “Asahi” jahonda birinchi bo‘lib, 20 daqiqa farq bilan Tokio va Sannoro shaharlarida o‘z sonini chop

etishga muvassar bo'ldi. Bu shaharlar orasida ming kilometrlik masofa yotadi. Keyinchalik bir vaqtning o'zida turli shaharlarda nashr qilish usuli dunyoning boshqa burchaklarida ham tarqaldi. Bundan tashqari, "Asahi" birinchi bo'lib avtomatik sahifalash uchun **Ordinateur** nomli jihozlash texnikasini qo'llagan.

Aynan, Yaponiyada birinchi bo'lib gazetalarni uyma-uy tarqatish tajribasi muvaffaqiyatli amalga oshirildi.

Zamonaviy yapon jurnalistikasi taraqqiyotida auditoriya ham indikator ham ditikator vazifasini bajaradi. Aynan, shu sababli so'nggi yillarda auditoriya bilan ishlashga Yaponiya ommaviy axborot vositalari alohida e'tiborni qaratmoqda. Jumladan, PR, interaktiv vositalar, sotsiologik tadqiqotlar orqali rivojlantirib kelinmoqda.

Online gazetasining o'ziga xosligi va uning qulayliklari quyidagilardan iborat:

1. Virtual muloqotning mavjudligi;
2. Dunyo bo'ylab tarqalishi;
3. Axborot bazasining cheksizligi;
4. Hech qanday to'siqlarning mavjud emasligi;
5. Kerakli axborotlarning zarur paytda qo'l ostida ekanligi;
6. Axborotning turli ko'rinishlarda mavjudligi (audiovizual, foto, matnli axborotlar);
7. Arxivning mavjudligi;
8. Tezkorligi;
9. Qulayligi;
10. Dunyodagi davlatlar bilan aloqaga kirisha olish imkoniyatining mavjudligi;

Shu bilan birga **Online** salbiy xususiyatlariga ham ega. Bular:

1. Axborotni himoyalash imkoniyatining yo'qligi;
2. Axborotni qidirish ruhining kuchliligi;
3. Axborot bazasining bir yoqlama ekani;
4. Gazeta o'qilgandagi ishtiyoqning yo'qligi;
5. Kompyuter orqali sog'liqqa yetadigan zarar;
6. Audiovizual effektning me'yoridan ortiq ekani;

"The Japan Jimes" eng yirik gazetalardan biri bo'lib, asosan chet elliklar bunga gazetaga alohida e'tibor bilan qaraydilar. Gazeta nafaqat Yaponiya haqida, balki, xalqaro maydonda ro'y berayotgan voqea-hodisalar xususida ham tezkor va xolisona bitilgan materiallar taqdim etishi, yetakchi axborot agentliklari yangiliklaridan samarali foydalanishi **"The Japan Jimes"** obro'sining muntazam ravishda oshib borishiga imkon yaratib kelmoqda. Uning faoliyatida ijobiy xususiyatlar ko'plab topiladi. Keyingi yillarda o'tkazilgan tadqiqot va so'rovnoma natijalariga qaraganda har 1000 kishining 576 nafari muntazam ravishda gazeta o'qishi ma'lum bo'ldi. Shu nisbat bo'yicha Buyuk Britaniyada gazetaxonlar soni ikkinchi pog'onani egallaydi. Germaniyada har ming kishidan 330, Fransiya 218, Amerikada 212 va Rossiyada 105 nafar kishi doimiy tarzda gazeta o'qir ekan.

Yaponiya gazetalar adadining ko'pligi bo'yicha ham boshqa davlatlarga qaraganda ancha ilgari ketgan. Gazetalarning deyarli barchasi kuniga ikki marta chiqariladi.

Bugungi kunda **"The Japan Times"** obunachilari 9,5 mln.dan oshib ketdi. Tiraji esa 10-12 mln.ni tashkil etadi. Bu chet elliklarga mo'ljallangan eng yirik gazeta hisoblanadi. Shu bois Yaponiyada unga talab juda katta.

Bu yirik gazeta tahririyatlarining barchasi o'z dengizorti byurolariga ega va ba'zilar hozirda kundalik dengizorti nashrlarni chop etishda foydalaniladigan raqamli ma'lumotni uzatish uchun sun'iy yo'ldoshli kommunikatsiyalarni qo'llamoqdalar. Ko'pgina hududiy shahar va shaharchalar mahalliy yangiliklarni tarqatish uchun o'z gazetalariga ega.

Dastlab, gazetalar kitob do'konlarida sotilgan. Lekin 1903-yildan "Xochi Shin bun" tomonidan yo'lga qo'yilgan tizim uyga tarqatish amaliyoti tezda ommalashdi. Bugungi kunda gazetalar ning 93% i mamlakat bo'ylab 480 ming xizmatchi ishlaydagan 23 ming tarqatish agentlari tomonidan to'g'ridan-to'g'ri uy va idoralarga yetkazib berilmoqda. Matbuot sotish do'konlari savdosi 7 % dan ko'p emas. 1930 yilda Yaponiyada yana bir tizim — tarqatuvchi agentlik ham obuna qilish bilan shug'ullanuvchi o'ziga xos tijoriy faoliyatni birgalikda ish olib borish kengaygan va hozir ham o'z ta'siriga ega. Bu tizimlar Yaponiyada gazetalarning ko'p adad bilan chiqishini saqlab turibdi.

Yaponiyada haftalik, ikki haftalik, oylik va choraklik turli xarakterli jurnallar nashr etiladi. 1996-yilda 3,177 ta oylik va 80 ta haftalik jurnal chop etilgan. Bunday jurnallarning umumiy miqdori 5,12 milliardga yetgan. Jurnallarning ko'pchiligi yirik gazeta va kitob nashriyotlari tomonidan, ba'zilar jurnallarga ixtisoslashgan bosmaxonalar, yana boshqalari esa mustaqil tashkilotlar yoki manfaatdor guruhlar tomonidan chop etilmoqda.

Haftalik jurnallar dastavval gazetalar nashriyotlari tomonidan nashr qilinardi, lekin 1956-yildan boshlab kitob bosmaxonalari ham "Weekly Shincho" (haftalik shincho)ga asos solish bilan bu sohaga kirib keldi.

Yaponiyada ingliz tilida 4 ta kundalik gazetalar: Asahi Evening News, The Daily Yamiury, The Japan Times va Mainichi Daily News chop etiladi. Ayrim xorij gazetolari Yaponiyada ham o'z nashrlarini chop etadi. Boshqalari dengizortidan havo transporti orqali yuboriladi va ularni (urban) markaziy temir yo'l va metro stansiyalari yaqinida joylashgan mehmonxonalar, kitob va matbuot do'konlaridan topish mumkin.

Ko'p nusxada tarqatiladigan haftalik jurnallar kundalik gazetalar mundarijasiga muqobil axborot yetkazadi. Ular tarkiban gamut (hamma narsa)ni o'z ichiga oladi siyosiy mojarolardan tortib ommaviy axborot vositalari xodimlari haqidagi g'iybatlar va shov-shuvli jinoiy hodisalargacha barcha yangiliklarni qamrab oladi. "Guerrilla journalism" sifatida ular Konstitutsiyada kafolatlangan matbuot erkinligini tez-tez talab qilib turishadi.

- **Cure** (yap. オフィシャル?) — **Cure (jurnal)**
- **Gothic & Lolita Bible** (yap. ゴシック&ロリータバイブル—Gothic & Lolita Bible-choraklik, ya'ni 3 oyda bir marta 100 000 nusxada nashr qilinadigan jurnal.

- **Shoxx** (yap. ショックス Syokkusu?) — **Shoxx madaniy jurnal.**

- **Afternoon** (yap. アフタヌーン Afutanun?) — oylik jurnal bo'lib, 88000dan ortiq davlatlarga tarqatiladi. Tiraji 110,417. Veb-sayti kc.kodansha.co.jp/magazine/index.php/13871afternoon.co.jp.

“Bungey Shinju”, “Chuo Koron”, “Sekai” kabi umumiy xarakterdagi jurnallar va boshqa oynomalar 10 yildan beri aholining ziyoli qatlami orasida alohida shuhrat qozondi. “With and More” singari ayollar uchun mo'ljallangan so'nggi fason (moda)lardan so'z yurituvchi jurnallar ham ko'p nusxada tarqatiladi. Keyingi yillarda jurnallar sahifasida, chunonchi kolleksionerlar, sport ishqibozlari va shaxsiy kompyuterdan foydalanuvchilarning intilishi va mafaatlardan kelib chiqib o'z tarkiblari, mavzu-mundarijalarini anchayin chegaralab oldilar, Xorijiy hamkorlar bilan aloqa o'rnatgan jurnallar ham yangi hududlarga yetib bormoqda, masalan, “News Week” (1986-yildan beri) jurnalining yapon tilidagi nashri chop etib kelinmoqda.

Yoshlar va o'smirlar orasida hajviy jurnallar nihoyatda ommalashgan. Jumladan, “Manga”, ya'ni hajviy (karikatura) yo'nalishidagi jurnal chop etiladi. Mamlakatda hajviy jurnallarning shunchalik katta bozori yuzaga kelganki, umumiy savdo hajmi barcha matbaa ishlarining 30% dan ortig'ini tashkil etadi. Yapon mangasiga ixtisoslashgan jurnalistik asarlarning katta miqdori chet tillarga ham tarjima qilinmoqda va kundan kunga butun jahon bo'ylab tarqalmoqda.

Har yili Yaponiyadagi yangi jurnallar o'z aksiyalarini o'tkazadi, shuning uchun ham jurnallarning savdo bozoridagi o'zaro raqobati kuchayib bormoqda va ba'zi jurnallar oxir-oqibat o'z-o'zini ta'minlay olmay qolmoqda. Birgina 1989-yilning o'zida 56 ta jurnallar faoliyati to'xtatilgani holda, 112 ta yangi jurnallar nashr etila boshlangan.

Radio va televideniye. Yaponiyada radio eshittirishlar 1926-yildan faoliyat yurita boshlagan, biroq Ikkinchi jahon urushi oxirlariga qadar ular davlat tomonidan boshqarilgan. Jumladan, Nippon Hoso kyokai (NHK) Yaponiya axborot tarqatish korporatsiyasi (davlat tomonidan monopollashtirilgan edi) qoshida faoliyat yuritgan edi. 1950-yildan boshlab kuchga kirgan yangi axborot tarqatish to'g'risidagi Qonuni NHKning na davlat, na xususiy mulkka mansub bo'lmay, maxsus korporatsiya sifatida qayta shakllantirilishiga zamin hozirladi. Xususiy kompaniyalardan farqli ravishda NHK faoliyati hukumat tomonidan ta'qiqlangan subyektdir. Dasturlarni rejalashtirish va boshqa qarorlar Dietning tasdig'idan o'tgan va so'ngra a'zolari bosh vazir tomonidan ko'rsatilgan boshqaruv organi-Menejment Komissiyasi tomonidan qabul qilinadi. NHK radio va TVsida tijoriy reklamalar berilmaydi. Tahminan 97 % faoliyat daromadlari oylik obuna haqlaridan keladi.

NHK TVsi o'z taqdimotini 1950-yilning fevral oyida Tokioda o'tkazgan. O'sha yilning avgustida Yomiuri Simbunning filiali bo'lgan birinchi tijoriy axborot uzatish markazi o'z ishini boshlagan edi.

Yaponiya ommaviy axborot vositalari deyarli ikki asrlik taraqqiyot bosqichini bosib o'tdi. Bu davr oralig'ida har bir ommaviy axborot vositasining alohida o'ziga xos tarzda rivojlanganining guvohi bo'lamiz. Bugungi kunga qadar zamonaviy texnologiyalarning joriy etilishi, jamiyatning o'zgarishi, takomillashishi nafaqat yapon iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy hayotiga balki OAVga ham bir qancha yangiliklar olib kirdi. Ammo, har bir texnologik yangilikning yapon milliy ruhiyatida amaliyotga tatbiq etilishiga katta e'tibor qaratildi. Yapon jurnalistikasi tajribasi asosida biz auditoriya bilan ishlash, muloqot tizimini yo'lga qo'yish hamda internet orqali axborot uzatishning o'ziga xos milliy usulini amaliyotda qo'llash uchun saboq olishimiz mumkin.

Animax .

Kompaniya 1998 yil 29 mayda tashkil topgan. Animax Broadcast JapanInc. (yap. 株式会社アニマックスブロードキャスト・ジャパン

Kubusiki-gaysya Animakkusu Buro:dokyasuto Dzyapan?). birinchi ko'rsatuv 1 iyunda efir yuzini ko'rgan. 2009 yilga kelib yuqori chastotali sputnik platforma **SKY PerfecTV!** tarmog'i o'z ishini boshlagan.

Fuji Television. Fuji Television Network, Inc. (yap. 株式会社フジテレビジョン **kabusiki-gaysya Fudzi Terebidzyon?**)**TYO: 4676** —yaponiya televizion tarmog'i **Odaybe, Minato, Tokio, Yaponiya** da u **Fuji TV** (yap. フジテレビ Fudzi Terebi?) kabi mashhur yoki **CX**. Bu asosiy telestansiya **Fuji News Network (FNN)** va **Fuji Network System** (yap. フジネットワーク?) yoki **FNS**. Bu ham unga tegishli bo'lgan **Nippon Broadcasting System , Inc.dir.**

NHK

NHK, En-Eych-Key (yap. 日本放送協会 **Nippon Xo:so : Kyo:kay?** , Yaponiya axborot korporatsiya si — yaponiya axborot **teleradiokompaniyasi** . Buguni kunda kompaniyaga ikkita ko'rsatuv telekanali (**NHK Deneral TV**) va **NHK Educational TV**), uchta sputnikli (**NHK BS -1** ,) (**NHK BS -1** , **NHK BS -2** , yana **NHK N i - Vision**) va uchta radioeshittirishlar kanali (**NHK Radio 1** , **NHK Radio 2** va **NHK FM**). Xorij auditoriyasi uchun **NHK** ish olib boradi. **NHK World**, telekanallar ichida **NHK World TV**, **NHK World Premium** va qisqa shaklli to'liqlarlarda va yana internetda (22 ta tilda , rus tilidan tashqari) faoliyat olib boradi — **NHK World Radio Japan** .

NHK World —Yaponiya umumiy telekanali **BBC World News**, **DW France 24** va **RT**, ushbu kanal sputnik orqali xalqaro telekanallarga ulanadi. **NHK World** eshittirish dasturiga tegishli **NHK** radiostan-siyasi **NHK World Radio Japan** va yana telekanallari **NHK World TV** i**NHK World Premium**. Katta xajmdagi dasturlarni onlayn orqali ham uzatib boradi.

Korporatsiya televizion tarmog'i Nippon (yap. 日本テレビ放送網株式会社 **Nippon Terebi Xo:so:mo: Kabusiki-gaysya**) — yapon televizion tarmog'i, **Syodome v Tokioda** joylashgan. U ham **Nihon TV** yoki **NTV** kabi mashhurdir. **Nippon Television**ning maqsadi axborot dasturlari, kino, sport, ko'ngilochar ko'rsatuvlari, multfilmlar va boshqa ko'rsatuvlarini doimiy ravishda dunyoga yetkazishdan iborat.

TBS TV yoki **TBS Television** (yap. TBSテレビ Ti:bi:ecu Terebi²) — yapon hududiy <https://ru.wikipedia.org/wiki> telekanali, Kanto hududida koʻrsatuvlarini uzatadi.

Telekanal— **Tokyo Broadcasting System Television, Inc.ga tegishlidir.** (yap. 株式会社TBSテレビ. qisqacha**TBS**) nomlanadi, — u ham oʻz oʻrnida umumiy holda xolding kompaniyasi Tokyo Broadcasting System Holdings, Inc.ga tegishli hisoblanadi.

Tochigi Television Co., Ltd. (yap. 株式会社とちぎテレビ Kabusiki-gaysya Totigi terebi²) — yapon telekompaniyasiga 14 ma y 1997 yilda asos solingan.

Abbreviatura kanala — uchta lotincha xarf bilan belgilanadi. **GYT**, **TTV**, emas birinchi qarashda koʻzga koʻrinmaydi.

TTV bugungi kunda Tama TV^[ja].deb yuritiladi.— «Tochitele» (yap. とちテレビ Totitere²), **Tochigi** (yap. とちぎ **Totigi²**) television (yap. テレビ **terebi²**).

Tokyo Broadcasting System Holdings, Inc. (yap. 株式会社東京放送ホールディングス kabusiki-gaysya bu xam : Xo:so : Xo:rudingusu²), **TBS Holdings, Inc.yoki TBSHD** dek Tokio, Yaponiya . — aksioner kompaniyasidir.

Tokyo Broadcasting System Television, Inc. (yap. 株式会社TBSテレビ², qisqacha **TBS**) va radiosetda **TBS Radio & Communications, Inc.** (yap. 株式会社TBSラジオ&コミュニケーションズ²).deb nomlanadi

TBS Television, Inc. 28 ta yangiliklarni yetkazib boruvchi set boʻlib JNN (Japan News Network) deb nomlanadi, u xam 34 radio tarmoqlar-ni JRN (Japan Radio Network) yetkazib beruvchi shu kabi **TBS Radio & Communications, Inc.** (**TBSラジオ**) bilan birgalikda ish olib boradi.

TV Asahi Corporation (yap. 株式会社テレビ朝日 kabusiki gaysya terebi asahi²), bu ham **EX, Tele-Asa** (yap. テレビ朝 tere asa²) dek juda maoʻxur yoki **5 Channel** — televizion tarmoqdir uning shtab-kvartirasi Tokio, Yaponiya da joylashgan oʻz blogida manbalarni oʻz nomi bilan yozadi, kichik harflarda «tv asahi». Kompaniya yana All-Nippon News Network tashkilotiga qarashlidir.

TV TOKYO Corporation (yap. 株式会社テレビ東京 kabusiki-gaysya terebi bu xam oʻz oʻrnida :?, **TYO: 9411**) — yaponiya telekompaniya si hisoblanadi va bosh ofisi Tokida joylashgan. U xam **Telet**o (yap. テレビ東 Tereto:?) kabi juda mashhur yoki **TV Tokio** kabi telekanal tarmogʻi TXN (en:TXN). Asosiy homiysi— Nixon Keydzay Simbun dir.

Internet.

Oʻtilgan mavzu yuzasidan savol va topshiriqlar

1. Yaponiya matbuoti haqida prezentatsiya qiling.
2. Yaponiya televideniyesi va radiosiqachon paydo boʻlgan?
3. Yaponiyada chop etiladigan gazeta va jurnallar paydo boʻlgan vaqtini aniqlang.
4. Yaponiyada nechta axborot agentliklari bor va ular qanday nomlanadi?
5. Yaponiya da internet tarmoqlari qachon paydo boʻlgan?

6. Yaponiya OAVlarining rivojlanish istiqbollari haqidagi fikrlaringiz.
7. Yaponiya madaniyati va ta'lim tizimi haqida nima bilasiz?
8. Yaponiya OAVlarida siyosiy axborotlarning yoritilishi.

4-MAVZU.ZAMONAVIY HINDISTON JURNALISTIKASI

REJA

1. Zamonaviy Hindiston matbuoti haqida umumiy tushuncha
2. Hindiston televideniyesi va radiosi
3. Hindistonda chop etiladigan gazeta va jurnallar
4. Hindiston axborot agentliklari
5. Hindistonda internet tarmoqlari
6. Hindiston OAVlarining rivojlanish istiqbollari

Maydoni: 3,3 mln. kv. km. Siyosiy-hududiy tuzilishiga ko'ra, Hindiston Federativ respublika bo'lib, 25 shtat va 7 ta ittifoqdosh hududni o'z ichiga oladi.

Aholisi: 1 mlrd. kishidan ziyod.

Poytaxti: Dehli

Hindiston Respublikasi (hindi, Bhārat Gaṇarājya IAST, ingliz. Republic of India) — Janubiy Osiyo davlati, maydoni bo'yicha dunyoda yettinchi, aholisining soni bo'yicha ikkinchi o'rinda turadi. Hindiston Pokiston, Xitoy, Nepal va Butan, sharqda Bangladesh va Myanma, g'arbda Shri-Lanka, Indoneziya, xususan, Jammu va Kashmir shtatlari Afg'oniston bilan chegaradosh. Hindiston qadimiy boy madaniyatga ega davlat. Hindistonda induizm, buddizm, sikxizm va djaynizm kabi dinlar paydo bo'lgan. Milodiy birinchi ming yilliklarda Hindistondagi juda katta hududga subkontinent kirib keldiki, zoroastrizm, xristianlik va musulmon dinlarining turli tuman madaniyatlari egalladi. 1947-yilda mamlakat mustaqillikka erishdi. Mamlakat Iqtisodiyotda, harbiy rivojlanishda katta muvaffaqiyatga erishdi. XX asrda Hindiston iqtisodiyoti dunyodagi tez rivojlanuvchi mamlakatlardan biriga aylandi.

Matbuoti. Vaqtli matbuot nashrlari sonining o'sib borishi bo'yicha Hindiston dunyoda yetakchi o'rinlardan birini egallaydi. Chunonchi, o'tgan asrning oxirgi yillarida gazeta va jurnallarning soni 46 655 tani tashkil qilgan bo'lsa, bugunga kelib, qisqa vaqt ichida ular 5,34 foizga ko'paygan.

Hindiston matbuoti uchun ko'p tillilik xos bo'lib, mamlakat hududidagi matbuot nashrlari 90 dan ziyodroq tillarda chop etiladi. Kundalik nashrlarning eng ko'pi 14 mln. nusxa hind tilida, 10 mln. nusxa ingliz tilida, 2848 tasi urdu tilida chiqadi.

Kundalik gazetalar kashmir tilidan tashqari Hindistonning qariyb barcha tillari (dialektlari) da nashr qilinadi. Vaqtli matbuot mamlakatning barcha shtat va hududlarida chop etib tarqatiladi. Juda katta miqdorda chop etiladigan tijoriy nashrlarga 4 ta eng yirik gazeta kompaniyalari: "The Times of India", "Indian

ekspress", "The Hindustan Times" va "Ananda bazar patrike" boshchilik qiladi. Kundalik gazetalar chiqarish bo'yicha Uttar Pradesh shtati yetakchilik qiladi². XXI asrning dastlabki yillarida Hind gazetalarining umumiy adadi 12 milliardni tashkil etgan bo'lsa, bugunga kelib bu son bir necha barobarga ortdi.

Mamlakatda hozirga qadar OAV orasida matbuot o'z yetakchiligini qo'ldan bermay kelmoqda. Matbuot nashrlarining xarakteri turlicha bo'lib, ular har xil ijtimoiy, milliy, iqtisodiy kompaniyalar bilan bir qatorda aynan matbuot uchun ixtisoslashgan yirik tashkilotlar muassisligida ham chiqadi. Jumladan, "Indian Newspaper Society" (INS - «Hind gazetolari jamiyati») tomonidan mamlakat miqyosida 733 ta vaqtli matbuot nashri chop etiladi. Ulardan 338 ta kundalik, 105 ta haftalik, 56 tasi haftada 2 marta, 54 ta oylik va yana boshqa turdagi nashrlar. Uning gazetolari orasida eng yirigi va mashhuri "Indian Today" («Bugungi Hindiston») 410,055 adadga ega.

Mamlakatda muayyan bir sohaga ixtisoslashgan nashrlar ham o'ziga xos mavqiyega ega bo'lib bormoqda. Bunday turdagi nashrlar sirasiga elektron OAV, xususan telekommunikatsiya sohasiga ixtisoslashgan «Impoyment nyus va Kormoshekstra», «Yel», «Kosmopoliten», «Femina» va boshqa ayollar jurnallari, shuningdek, kino olamiga bag'ishlangan «Standart», «Duniya» kabilarni kiritish mumkin.

Hindistondagi eng yirik matbuot nashrlariga quyidagilarni kiritish mumkin (adadlar 2011-yil ma'lumoti):

«Molyanan Monashara» - 811.639 nusxa

«Gujarat Samachar» - 680.517 nusxa

«Sandin» - 537.083 nusxa

«Hindu» - 536.438 nusxa.

«Ananda Bazar Patrike» - 503.604 nusxa

Hindistonda nashrlarning ko'pchilik qismi xususiy mulkka qarashlidir. Ro'znoma kompaniyalarining to'rtta juda yirik guruhi mavjud:

«**Times of India**» 1838-yil 3-noyabrdan chop etila boshlagan, ingliz tilida Dehli shahrida nashr qilinadi.- 3 146 000 nusxa (adadlar 2014-yil ma'lumoti) gazeta Hindistonning eng yirik media guruhi "Bennett Coleman CO Ltd" tomonidan nashr etiladi. «The Times of India» tarkiban doim maqtovg'a loyiq bo'lgan. Lekin shunday paytlar bo'lganki, gazeta sariq matbuot elementlariga ko'p ahamiyat berganlikda, jurnalistik mahoratning yetishmasligida, o'ziga homiylik qiladigan kompaniyasini ko'p reklama qilganlikda ayblangan. Hozirgi kunda bu gazeta har kuni 2,6 mln nusxada chop etilib sotiladi. Mazkur gazeta Ashok Jayn xonadoni tomonidan nazorat qilinmoqda. «Times of India» guruhiga turli tillarda chop etiladigan 16 ta yirik ko'p nusxali nashr qarashlidir.

«**Sandi Times**» -1090453 nusxada
(The Hindustan Times)- ingliz tilida chop

информационных технологий Индии.
журналистика в 2003 г.», М.,2004.

etiladigan kundalik gazeta Nyu-Dehli, Kalkutta, Ranchi, Chandigar, Bxopal va Djaypurda chiqadi va eng katta - 8047.346 nusxa adadga ega. **Birla** boylarining xonadoni (Semya Birla)³ tomonidan nazorat qilinadi. Bu guruhga 10 ta nashr qaraydi.

3. «The Indian Express» - Romnath Goenkiy xonadoni tomonidan nazorat qilinadi, bu guruhga 11ta nashr qarashlidir.

4. «Anand bazar patrika» Ashok Serkar xonadoni tomonidan nazorat qilinadi. Bu guruhga 10 ta nashr qarashli.

IRS (hind o'quv xizmati) tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlarga ko'ra, 2011-yilning eng mashhur nashrlari:

1. "Airya" (marathi tilida chiqadi).
2. "Dainir bhaskar" (hind tilida 22,5 mln o'quvchisi bor).
3. "Malayala Manorama" (malayalam tilida).
4. "Dainik Jagran" (hind tilida 19,2 mln. o'quvchisi bor).
5. "The Times of India" (i ngliz tilida 7,05 mln. o'quvchisi bor).
6. "Amar Ujala" (hind tilida)
7. "Anandfazar patrika" (bengal tilida).
8. "Eenadu"(telugu tilida)
9. "Grihshobha", "Lormat" (hind tilida)
10. "India Today" (haftalik hind tilidagi nashri mashhurroq)
11. "Sambhaav", "Gujarat Samachar" (gujarat tilida)
12. "Daily Thanthi" (tamil tilida).

Hindiston gazetalari rang-barangligi bilan ajralib turadi. Bu esa o'quvchining e'tiborini jalb etadi. Nashrlar juda arzon, masalan, "The Times of India" 1,5 rupiy turadi, bu bizning 35 so'mimizga to'g'ri keladi. "The Hindustan Times" 2 rupiy, "The Hindu" ham 2 rupiy turadi. Bu 50 so'm degani. Gazetalar barcha daromadni reklamadan oladi, nashrning qariyb 50% ini reklama tashkil etadi. Yana bir farqli jihati shundaki, aholi gazetaga obuna bo'lmaydi. Maxsus nashr tarqatuvchi tashkilotlar bo'lib, ular gazeta kompaniyalari bilan bir yillik shartnoma tuzadi va pul to'laydi. Tashkilot esa bu pulning ma'lum qismini o'zida olib qolib, qolganini kompaniyaga topshiradi. Garchi Hindiston Sharq davlati bo'lsada, gazetarining uslubi va tipi G'arbnikiga yaqin, ya'ni inglizlar uslubiga o'xshab ketadi. Umuman senzura yo'q.

Hindiston OAV xohlagan paytda davlat yoki hokimiyatni qoralashi mumkin, davlat esa bunga salbiy munosabat bildirmaydi. Yana muhim farqlardan biri shuki, gazetalar xalq hayoti, muammolari bilan shug'ullanmaydi, ya'ni matbuot xalq va davlat o'rtasida vositachi emas. Matbuot o'z yurtidagi va jahondagi eng muhim so'nggi yangiliklarni, ma'lumotlarni yoritib boradi. U falon shtatdagi ocharchilik yoki boshqasidagi ishsizlik muammolarini yoritib, davlatdan yordam so'ramaydi.

Bu muammolar bilan davlat shug'ullanadi, matbuotning vazifasi esa hind xalqini dunyodan xabardor qilib turishdan iboratdir. Buning uchun hind xalqi o'z jurnalistikasidan norozi bo'lmagan.

³ Sayt: <http://www.hindustantimes.com/>

Bundan tashqari, Hindistonda partiyalar, yuqori tashkilotlar o'z xususiy gazetasiga ega emas, ya'ni nashrlar tarmoqlanmagan. Ularning faoliyatini yoritish ham mahalliy gazetalar zimmasidadir.

Olimlar, ziyolilar biror bir unvonga erishishi uchun gazetada o'nlab ilmiy maqola chiqarishlari shart emas, ular kitob chiqarishadi. Gazetalarda esa tahliliy, ilmiy maqolalar deyarli yo'q.

Qiziqarli jihatlaridan yana biri shuki, Hindistonda jurnalistika fakultetlari umuman yo'q. Maxsus jurnalistika kurslari bo'lib, bu yerda sohaga qobiliyati bor shaxslar o'qib, ishga kirishlari mumkin. Ularda jurnalistlarga mas'uliyat yuklanmaydi, ma'lum jurnalistik qonuniyatlarga bo'ysunishmaydi, janr xususiyatlariga e'tibor berishmaydi. Jurnalstning ishi biror shtatda muhim voqea bo'ldimi, tezlikda uni ommaga yetkazish, xolisona yoritishdan iborat, ulardan katta jurnalistik mahorat talab qilinmaydi. Shuning uchun bo'lsa kerak, hind xalqi o'z gazetalaridan to'liq qoniqadi va hech qachon tanqid qilmaydi. Masalan: "The Hindustan Times" gazetasi 2006-yil 19-yanvar soni va shu gazetaning ilova soni "City" ("shahar"). Gazeta rangli va sifatli. Birinchi betida Hindiston va dunyodagi eng so'nggi va muhim yangiliklar berilgan. Gazetaning shiori yo'q, birinchi betidayoq katta reklama joylashtirilgan. 2-3 sahifalari "Metro" deb nomlanib, Dehli hayoti, xususan kriminal voqealar keltirilgan. 2-3 sahifalar boshqa shtatlarda chiqadigan. Mahalliy "The Hindustan Times" nashrida turlicha mazmunda beriladi, ya'ni muayyan shtatning ichki muhim yangiliklariga o'rin beriladi. 4-5 sahifalarda bir nechta yodnoma hamda hind tilida yoki ingliz tilida ta'ziyanomalar chiqadi. Bunga qo'shimcha ravishda 3 ta kriminal voqea va bir nechta reklamalar beriladi. 4 sahifaning burchagida 3 kunlik ob-havo va aviasayohat uchun maxsus xaritada ob-havo o'zgarishi berib o'tilgan. Gazeta 22-25 sahifadan iborat bo'lib, Hindistonning hayotida ro'y berayotgan xabarlarning barchasini aks ettiradi. "City" esa asosan ko'ngilochar sahifalardan iborat bo'lib, shou-biznes yangiliklariga qiziquvchilar uchun mo'ljallangan va shu bilan birga 2 ta suratli reklama moda yangiliklari berilib boriladi. "Holiday" va "Masala maar ke" filmlari va syujeti haqida maqolalar yoritiladi va filmlarning turli qiziqarli joylaridan hikoya qilinadi. Shuningdek, turli kinozallarda ko'rsatilajak hind va Gollivud filmlari anonslari berilgan. Sahifa rango-rang reklamalar bilan bezatilgan. B u gazeta 35 sahifadan iborat. Hindiston matbuoti turli xil gazetaxonning talabiga javob bera olish imkoniyatiga erishgan. "Hindustan Times" kundalik gazeta sining h omiysi birla oilasi, Muassis HT Media Ltd, Bosh muharrir Sandjoy Narayan, 1924-yilda tashkil etilgan, siyosatga doir, ingliz tilidagi gazeta, bosh ofis , 18-20 Kasturba Gandhi Marg, New Delhi 110001 India, adadi: 1 143 000⁴.

"Hindustan Times" (HT) — Hindistonning ingliz tilidagi kundalik gazetasi, 1924-yilda asos solingan. Bhutan Times (Butan yangiliklari)— Butandagi ilk xususiy gazeta, qirollikning ikkinchi nashriyoti Kuensel tomonidan chiqariladi. Bhutan Times gazetasining birinchi soni 2006-yilda 30-aprel 32 ta sahifada chop etilgan. Mana shu sonda Butanning shahzodasi Djigme Kxesar Namgyal

⁴ <http://www.hindustantimes.com/>

Vangchukning intervyusi berilgan. Bu gazeta Butandagi erkin gazetalardan biri, 2007-yil dekabr oyidan haftalik, keyinchalik haftada ikki marta chiqa boshlagan.

The Hindu kundalik gazeta bo'lib, Kasturi & Sons Ltd. kompaniyasiga tegishli. Tahririyati The Hindu Group⁵, bosh muharriri Narasimhan Ram 1878-yil 20-sentyabrda asos solingan. Ingliz tilida chop etiladi. Adadi 1 453 405 nusxa.

The Hindu ochiq veb-saytga ega bo'lgan birinchi Hindiston gazetasi, 13 ta shaharda chop etiladi — Bangalor, Chennai, Koimbaturo, Deli, Xaydarabad, Kochi, Kalkutta, Madura, Mangalor, Tiruvananthapuram, Tiruchirapalli, Vidjayava va Vishakapatnam da.

Kalkutta shahrida ko'p tarqatiladigan bengal tilidagi gazetalar Ananda bazar Patrika, Bartaman, Sangbad Pratidin, Jago Bangla, Aajkaal, Dainik Statesman, Ganashakti, ingliz tilidagi gazetalar: Times of India, Hindustan Times, The Hindu, The Indian Express, The Statesman, The Telegraph va Asian Age kundalik nufuzli gazetalar The Economic Times, The Financial Express, Business Line va Business Standard hisoblanadi.

The Hindu ning adadi 1,47 mln. ni tashkil qiladi —ingliz tilidagi gazetalar ichida “The Times of India”dan keyingi ikkinchi o'rinda turadi. 2008-yilgi tadqiqotlarga ko'ra “The Hindu” o'quvchilarining soni 5,2 mln. ni tashkil etadi. 1995-yildan gazetaning onlayn versiyasi paydo bo'ldi.

Jurnallar: Hindustan - jurnali bolalar uchun mo'ljallangan oylik jurnal, adadi 30.000 nusxada chop etiladi.

Economic and Political Weekly haftalik jurnali 1949-yilda asos solingan, jurnal ingliz tilida chop etiladi. Hindistonning Mumbay shahrida joylashgan, jurnalda o'zining ilmiy maqolalari bilan qatnashib turadigan siyosiy arboblari Andre Gunder Frank, Sumantra Banerji, Ashok Mitra, Prabhat Patnaik, Partha Chatterji, Biplob Dasgupta, Amiya Kumar Bagchi, Vidjay Prasad, Azad⁶ va boshqalar.

Economic and Political Weekly⁷ jurnalida 1984-yilda asos solingan, ingliz tilida oyda ikki marta chiqadi. Bosh muharriri Narasimhan Ram. Ijtimoiy-siyosiy, adabiy-badiiy, ilmiy, kino va san'at yo'nalishlaridagi jurnal.

India Today yangiliklarni yoritib boradigan haftalik jurnal, 1975-yilda asos solingan, ingliz tilida Mumbay shahrida chop etiladi. Bugungi kunda uning tarkibida 13 turdagi jurnallar, 3 radiostansiya, 4 telekanal, 1 gazeta, Music Today nomli musiqa yozish studiyasi, kitob bosmaxonasi mavjud. 1,1 mln. adadga ega jurnalning 5,62 mln.lik auditoriyaga ega.

⁵ thehindu.com

⁶ Круглов Е.В. Индийская пресса в 2008 - 2009 гг. // Ежегодник Зарубежная журналистика: 2008.- М., 2009.

⁷ Economic and Political Weekly.

Bosh muharriri Arun Puri. Jurnalning muassisi Living Media, adadi: 1 100 000.

Outlook (jurnali) 1995-yildan chiqa boshlagan yangiliklarni yoritib boruvchi haftalik jurnal, ingliz tilida. Tahririyati Nyu-Deli shahrida joylashgan. Bosh muharriri Krishna Prasad. Adadi 1,5 mln.ni tashkil etadi.

Bugungi kunda Hindistonda 20 mingdan ortiq nashrlar chop etiladi.

Shularning ichida kitob va risolalar 15 mingtani tashkil qiladi.

Mayda nashrlari 74 % , o‘rtacha nashrlari 24 % , katta nashrlari 2 % dan iborat.

Hindiston davlat telekompaniyasi — Doordarshan mamlakat hududiga qadar yoyiladi. Ikkita bepul telekanallar bor. X ususiy kanallar ingliz, bengal, hind tillarida uzatiladigan kabelli kanallarda, sputnikdan va internetdan yozib olinadi. Hindistonda ilk telestansiya 1959-yilning 15-sentyabrda ochilgan. 1960-70-yillarda Dehli va Mumbai, 1974-yilga kelib Madras, Kalkutta va Kanpurda telemarkazlar birin-ketin ishga tushdi. Televideniye nodavlat tashkilot maqomini ola boshladi. 1976-yilning aprelidan davlat televideniyesi Umumhindiston radiosidan ajralib chiqdi va “Dudarshan” deb nomlana boshladi. 140 ta telemarkazlari, uzatish stansiyalari va sputnik aloqasi mavjud. Televideniye ta’lim berish va axborot tarqatish vositasi sifatida tashkil etilgan bo’lsada, tomoshabin yillar o’tgani sari ko’ngilochar dasturlarni afzalroq bilmoqda. Ommaviy kommunikatsiya instituti tomonidan Dehli va unga yaqin tumanlarda bir necha yil avval ko’ngilochar dasturlarni tomosha qilgan tomoshabinlarning, 6,8% i o’quv dasturlarini muhim deb hisoblasa, teleinformatsiyani birinchi o’ringa qo’ymas edi. Bunday vaziyatda mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy taraqqiyoti uchun televideniya samarali va ta’sirli usullardan foydalanish talab etiladi.

«Bir martalik» telefilmlar hind ko’rsatuvlari amaliyotida kam uchraydi. Ayniqsa, “Biz barchamiz insonmiz”, “Eh bu hayot!”, “Mister yoki Missis”, “Oila” kabi boshqa⁸ oilaviy seriallar mashhurdir.

Mamlakatdagi mavjud ommaviy savodsizlikni kamaytirish, yuzaga kelishi mumkin bo’lgan axborot taqchilligining oldini olish maqsadida televideniye sohasida jiddiy ijobiy o’zgarishlarni amalga oshirishga erishildi. Mazkur o’zgarishlar televideniye sohasiga davlat mablag’i bilan birga xususiy sarmoyalarni jalb etishni yo’lga qo’yish va pirovard natijada yangi texnika va kadrlar malakasini oshirish masalalarining hal bo’lgani bilan izohlanadi. Hindiston televideniyesidagi yangi bosqichda nodavlat tashkilot maqomi ostida o’z faoliyatini boshlagan INSAT tizimining tashkil qilinishiga yo’l ochib berdi.

Dasturlarini mamlakat bo’ylab tarqalishida bir qator jiddiy to’siqlar mavjud. Bulardan biri aholining qariyb 70 % qishloq joylarida yashashi, ko’pchilik qishloqlar elektrlashtirilmagan yoki elektr ta’minoti borasida hali jiddiy mavjudligidir.

⁸ **Круглов Е.В. СМИ Индии//Зарубежная журналистика в 2002 г.- М., 2003.**

Dasturlarning uchdan bir qismi dam olish, 25 % ma'rifiy, 20 % axborot, qolgani ijtimoiy va boshqa masalalarga bag'ishlangan⁹.

TVda axborotlarga katta e'tibor qaratilgan. I kanalda xorijda va mamlakatda ro'y berayotgan voqealar va hodisalar haqidagi ma'lumotlar kuniga ikki marta «oxirgi yangiliklar» dasturida efirga uzatilib boriladi. 1965-yilda hind teleekrani nafaqat o'quv, balki informatsion xususiyatga ega bo'lgan. Ko'rsatuvlar xajmi bir muncha o'sgan. Hozirgi yillarda "Osiyo teleuzatilishi" ittifoqining a'zosiga aylanib, Durdarshan axborot ko'rsatuvlarini bevosita Osiyo va Tinch okeani mamlakatlaridan efirga uzata boshladi.

"Yangiliklar va qarashlar" nomli besh daqiqalik matbuot sharhi ham mavjud. Mahalliy telemarkazlar, ayrim hududlar tillarida ko'rsatuvlar tayyorlanadi. Muntazam efirga chiqariladigan informatsion dasturlardan tashqari, katta sondagi parlament debatleri, turli xil ichki siyosiy hayotga, saylovoldi kompaniyalariga, yirik siyosiy arboblarning tashrifiga doir yangiliklar ham efirga uzatiladi.

Televideniyeidagi dasturning qancha vaqt efirga uzatilishi homiyalar tomonidan to'lanadigan summaning mablag'lashtirilishiga bog'liq (ko'rsatuvni efirga uzatish uchun auditoriya qiziqishiga bog'liq holda firma oldindan 50, 100 yoki 200 seriyaga pul to'lagan bo'lsa, qolgan seriyalarni ham sifatli tasvirga tushirish va efirga uzatish uchun mablag' berishni davom ettirishga majburdir. Bularning hammasi ko'p seriyali hind telemahsulotlarining umumiy darajasida aks etadi va mutaxassislar, gazeta sharhlovchilari va albatta, tomoshabinlarning adolatli kutib olishlariga sabab bo'ladi).

Tijorat nuqtayi nazaridan Durdarshan uchun xorijiy seriallarni sotib olish o'zinikini ishlab chiqarishdan ko'ra sezilarli daromadlidir, bu unga o'n marotaba arzon tushadi. Biroq xorijiy telemahsulot eksportini kengaytirish bir muncha xatarlidir. Telereklama ko'rsatuvlari kuniga bir necha marta uzatiladi. Ommaviy kommunikatsiya instituti tomonidan o'tkazilgan ijtimoiy so'rov natijalariga ko'ra, 36,6 % tomoshabin telereklamalarda yangi tovarlar haqidagi kerakli ma'lumotlarni ko'rib eshitishga qiziqadi xolos, 26 % i reklama roliklarini ko'radi.

hamda bolalarga bag'ishlangan dasturlar bilan mamlakatda mashhur. Kalkutta,

⁹ Круглов Е.В. Индийская пресса в 2008 - 2009 гг.// Ежегодник
Зарубежная журналистика: 2008.- М., 2009.

Bombey, Madras va Dehli kabi markaziy shaharlarda bir qator tijoriy radiokanallar ham faoliyat ko'rsatadi, dasturlarining asosini reklama hamda xorijiy auditoriyaga mo'ljallangan mavzular tashkil etadi.

Butunhindiston radiosi. 1936-yildan beri hukumat xizmatida amal qiladi. Hindiston axborot va radioeshittirishlar vazirligi (ministrligi) tomonidan nazorat qilinadi. 84 ta radiosi mavjud, 38 tilda eshittirishlar olib boriladi (16 ta hind va 22 chet el tillarida, shu jumladan, rus tilida). Radio ko'proq hind aholisiga emas, chet elga Hindiston yangiliklarini uzatish uchun xizmat qiladi. Hindistonning barcha radiolari milliy stansiya bo'lib, Kalkuttaning AM radio to'lqini va shuningdek, 12-G'M radiostansiya bundan mustasno bo'lib, ular umumhindiston radiosi hisoblanadi.

“Padio Mipchy” (“qalampir”) G'M kanali orqali tok-shoular tashkil qilinadi. Tinglovchilar telefon yordamida bog'lanib, tabrik yo'llashlari yoki tok-shoularda qatnashishlari mumkin.

Axborot agentliklari: 1947-yilda Hindiston o'z mustaqilligiga erishgach, umumhindiston axborot agentligi bo'lgan «Press Trust of India» (PTI – «Hindiston ishonch matbuoti») tashkil topdi. Agentlik mamlakat hududi va xorijga axborot tarqatuvchi yetakchi agentlik sanaladi. Milliy OAVga sezilarli ta'sir o'tkazuvchi eng yirik axborot agentliklar — "Press trust of India", "Yunayted nyuz of India", "Sentral nyuz servis" va "India press eydjensi"dir.

Shuningdek, mamlakatda yana sakkizta axborot agentligi faoliyat yuritadi. Ular jumlasiga:

1. Umumhindiston axborot agentligi bo'lgan «Press Trust of India» (PTI – «Hindiston ishonch matbuoti»);
2. Hind tilida axborot tarqatuvchi «Hindistan Samachar»;
3. Jahonning ba'zi yirik agentliklari bilan aloqador «Samachar Bxarti»;
4. «Yunayted Nyuz of Indiya» axborot agentligi kiradi.

Press Trust of India (PTI) bilan bugungi kunda dunyo bo'yicha 150 dan ortiq vakillik hujjatlari imzolangan.

1947-yilda Associated Press i Reutersning Hindiston filiallari tashkil topgan. Ular Hindiston va Osiyo davlatlari ommaviy axborot vositalarini yangiliklar bilan ta'minlab turadi. PTI shtab-kvartirasi Nyu-Dehlida, vakilligi esa Bangkok, Pekin, Kolombo, Dubay, Islomobod, Kuala-Lumpur, Moskva, Nyu-York va Vashingtonda joylashgan. Bosh direktor — Vinit Kumar Djeyn.

PTI 100 dan ortiq axborot agentliklari bilan axborot almashadi, bular: Associated Press, Agence France-Presse, va Bloomberg. PTI ning Hindistondagi yirik obunachilari Times of India, Indian Express, Hindustan Times, All India Radio va Doordarshan va boshqalardir.

Press Trust of India Janubiy Osiyoda yagona axborot agentligi bo‘lib, uning xususiy sun‘iy yo‘ldoshi (sputniki) bor.

Internet tarmog‘i

Internet tarmog‘i Aloqa vazirligi nazoratida bo‘lib, mahsulotni tezlikda yetkazish vositasi sifatida kompyuter texnologiyalari yordamida uning faoliyat ko‘lami yanada kengayib, takomillashib bordi.

OAV keyingi ikkinchi o‘n yillikda markazdan telekommunikatsiyaning asosiy talab doirasidagi zaruriy g‘oyaviy jihatdan barcha tarqoq hududlar madaniyatini yuksaltirishi siyosiy boshqaruv, chunonchi, yagona hududda axborotning chegaragacha yetib borishi ta‘minlandi. Yaqinda rus politologi aytganidek, “Internet beshinchi hokimiyatga aylandi”, aytish mumkinki boshqaruvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyati to‘rtinchi, OAV va zamonaviy dunyoda Internet keyingi darajani egalladi. Birinchi uchta hokimiyatni, kam harakatlanadi, deyish mumkin emas, chunki ular ham davlat hokimiyatidir¹⁰. Hindiston axborot texnologiyalari vaziri Kapil Sibal bir nechta katta internet kompaniyalari boshqaruv rahbarlarini chaqirdi. Jumladan Google, Yahoo, Kongress partiyalari va INKning Sonya Gandhi, Bosh vazir Manmoxan Sinxga qarshi bo‘lgan materiallariga o‘z noroziligini bildirdi.

“Biz Sonya Gandini ko‘rishni istamaymiz”¹¹ nomli sayt nafaqat uning italyancha nashrlari, balki korrupsiyaning qizg‘in janglari va Hindistondagi oxirgi

¹⁰ Круглов Е.В. Индийская пресса в 2008 - 2009 гг.// Ежегодник Зарубежная журналистика: 2008.- М., 2009.

¹¹ Sayt: Economic and Political Weekly

yangiliklar, rahbarlarga satirik xarakter beruvchi, Hindiston Bosh vaziri haqida ham ortiqcha axborot berganlikda ayblandi. Agar internet kompaniyalar o'z maxsulotlarini nazoratga olmasa, Vazir senzura yo'l qo'yilishini aytdi. Hozirgi kunda Hindistonda internet juda rivojlandi. Hatto shunday saytlar borki, uyda o'tirib bemalol xohlagan taomni yoki kiyim-kechakni, hattoki uy savdosini ham bajarish mumkin.

Internet orqali xohlagan shaxsning avtobiografiyasi bilan tanishish yoki kerakli kitobni olish, istagan tilda gazeta, jurnal, kino kabi telekommunikatsiya tarmog'iga ulanish, do'stlar bilan aloqa o'rnatish, bilim olish, rasmlarni ko'rish, nusxa olish va boshqa turli amallarni bajarish imkoniyati ancha yuqori.

Katta shimoliy qadamjo (Bolshoye yujnoindiyskoye puteshestv)

O'tilgan mavzu yuzasidan savol va topshiriqlar

1. Hindiston matbuoti haqida prezentatsiya qiling.
2. Hindiston televideniyesi va radiosiqachon paydo bo'lgan?
3. Hindistonda chop etiladigan gazeta va jurnallar paydo bo'lgan vaqtini aniqlang
4. Hindistonda nechta axborot agentliklari bor va ular qanday nomlanadi?
5. Hindistonda internet tarmoqlariqachon paydo bo'lgan?
6. Hindiston OAVlarining rivojlanish istiqbollarihaqidagi fikrlaringizni bildiring.
7. Hindiston madaniyati va ta'lim tizimi haqida nima bilasiz?
8. Hindiston OAVlarida siyosiy axborotlarning yoritilishi.

5 -MAVZU. ZAMONAVIY ARAB MAMLAKATLARI JURNALISTIKASI

REJA

1. Zamonaviy Arab mamlakatlari matbuoti haqida umumiy tushuncha
2. Arab mamlakatlari televideniyesi va radiosi
3. Arab mamlakatlari da chop etiladigan gazeta va jurnallar
4. Arab mamlakatlari axborot agentliklari
5. Arab mamlakatlari da internet tarmoqlari
6. Arab mamlakatlari OAVlarining rivojlanish istiqbollari

Maydoni: 1 960 582 kv.km.

Axolisi: 27345986 kishi

Poytaxti: Er-Riyad

Arab mamlakatlari ichida Birlashgan Arab Amirligi, Misr, Yaman, Iordaniya va Falastin kabi mamlakatlarning matbuoti o'zining birmuncha taraqqiy etganligi bilan ajralib turadi. Butun arab dunyosiga keng tarqalgan gazetalarga "Al-Ahram", "Ash-Sharq al-avsat" va "Al-qayat" kabi nashrlarni kiritish mumkin. Arab mamlakatlari o'ziga xos imidjga ega. Shu boisdan ularning elektron versiyalarini o'qish ancha mushkullik tug'diradi.

Arab mamlakatlari ichida eng keksa matbuot Misr matbuoti hisoblanadi. Mamlakatda ilk matbuot namunasi dastlab Napoleon Bonapartning mamlakatga qilgan harbiy ekspeditsiyasi davrida 1798-yilda fransuz tilida chop etilgan. Arab tilidagi dastlabki nashrlar esa Muhammad Ali hukmronligi davrida "Al-Vaqfiya al-Misriyya" nomi bilan hukumat tomonidan chiqarila boshlangan. Mamlakatdagi eng yirik nashr "Al-Ahram" nomi bilan chop etiladi. "Al-Ahram" arab dunyosida nisbatan ko'p yillik tarixga ega bo'lgan va nufuzli kundalik gazeta hisoblanadi. U har kuni 39-40 sahifadan iborat 80 000 nusxada nashrdan chiqariladi. Aynan shu gazetaning o'qshom soni "Al-Ahram al-masaiy" nomi bilan 70-80 ming nusxada chiqadi va butun arab dunyosiga, shu jumladan, xorijda istiqomat qiluvchi arablar uchun ham tarqatiladi.

Saudiya Arabistonida ayni vaqtda 25 dan ziyod kundalik nashrlar chop etiladi. Shulardan eng yirigi "Ash-Sharh al-avsat" gazetasi hisoblanadi va mazkur nashr xalqaro maydonda ham sevib mutolaa qilinadi. Saudiya Arabistonida "Muqaddas Qur'on" nomli diniy masalalar bilan shug'ullanuvchi tashkilot mavjud bo'lib, u mamlakatdagi nashrlar faoliyatining rivojiga xizmat qiladi.

Misr matbuoti. Arab dunyosida eng qadimiy hisoblanadi. Mamlakatda birinchi gazeta 1798-yil fransuz tilida Napoleon Bonapartning harbiy yurishlarilari davrida chop etilgan. Faqatgina 1828-yilga kelib mahalliy hukmdorlardan Muhammad Ali davrida birinchi oylik gazeta arab tilida "الوقايه المصريه" "Alvaqoyatul-Misriyytu", "Misr voqealari" nomi ostida chiqarilgan. Mazkur nashr siyosiy xarakterda bo'lib, hukumat manfaatlarini ko'zlar edi. Mamlakatdagi ijtimoiy xarakterga ega nashrlar silsilasi "لبنه وداو" Vodiyy an-Nil gazetasi bilan

boshlanadi. Shundan keyin bu xildagi turli-tuman matbuot nashrlari paydo bo'la boshladi hamda XX asr boshlarida ularning umumiy soni 80 taga yetdi.

Hozirgi vaqtda Misr Arab Respublikasi (MAR)da chop etiladigan nashrlar nihoyatda xilma-xil bo'lib, ular mavzusiga ko'ra siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy va boshqa jamiyat tarmoqlarini qamrab oladigan 295 dan ortiq gazeta va jurnallarni o'z ichiga oladi.

Mamlakatdagi matbaa nashrlari uchun kundalik tezkor va dolzarb mavzudagi xabarlarini yetkazib turuvchi bir qator yirik axborot manbalari ham mavjud. Ulardan eng asosiysi nafaqat mamlakat xududi, balki butun arab dunyosida eng yirik va nufuzli axborot manbai hisoblangan.

Asosan barcha axborotlar "MENA" (Middle is New) axborot agentligidan olinadi. Uning ko'p muxbirlari Misr Arab Respublikasining turli hududlarida, 39 ta xorijiy mamlakatdagi bo'limlarida faoliyat olib boradi. Nashr axborotlarni o'zining bevosita shtatda ishlaydigan va jamoatchi muxbirlaridan oladi.

Mamlakatning yetakchi u mummilliy gazeta va jurnallari 8 ta nashriyot uyi va korporatsiyalar tomonidan chiqariladi. Ularning ichida eng nufuzlisi va yirigi "Al-Ahrom" korporatsiyasidir. Mazkur korporatsiya mamlakatning yetakchi tashkiloti sanalib, uning ayni vaqtdagi boshqaruvchisi - Ibrohim Nofe'a. Korporatsiya ishlanadigan asosiy bosma mahsulotning hajmi nihoyatda katta bo'lib, ulardan ayrimlariga alohida to'xtalamiz.

"Al-Ahrom" gazetasiga 1875-yilda asos solingan. Bu nashr mamlakatning va arab dunyosining eng qadimgi, nufuzli kundalik gazetasi. Uning o'rtacha hajmi 32-40 sahifani tashkil etadi, 250-300 mingga yaqin nusxada bosmadan chiqadi. Gazeta sahifalari mavzu jihatidan nihoyatda keng qamrovli bo'lib, unda xususan turli sohalaridagi halqaro mavzularni yoritish asosiy o'rin tutadi. U mamlakat va xorijda o'zining ko'p sonli muxbirlar hamda reklama beruvchi tashkilotlar tizimiga ega.

"Al-Ahrom" korporatsiyasi boshqaruvchisi Ibrohim Nofe'a mazkur gazetaning bosh muharriri ham sanaladi. U mamlakatning nufuzli jurnalistlaridan biridir. Shuningdek, gazetaning har bir sonida tahliliy materiallari va juma kundagi sonida maxsus maqolasi bilan qatnashadi. U MAR hukumati yo'nalishini hayotga tadbiq etadi, gazetada davlatning ijtimoiy-iqtisodiy hayotda uchraydigan ayrim kamchilik va muammolarni xolis tanqid qilib borishga intiladi. Tashqi siyosatda bosh muharriri Ibrohim Nofe'a Prezident va hukumat olib borayotgan siyosat tarafdori va ayni vaqtda u AQSH va Isroil siyosatiga nisbatan gazetalar tanqidiy chiqishlar ham qilib turadi. Juma kuni gazetaning ijtimoiy-siyosiy ilovasi bepul chiqadi.

"Al-Ahrom ad-duvaiy" gazetasi. Asosan Qohira nashri bo'lib, 24 sahifali "dayjest" gazetasi hisoblanadi. Bir vaqtning o'zida xorijiy mamlakatlarda ham nashr etilib, Sun'iy yo'ldoshi aloqasining ulanishiga qarab yuboriladi. Unda Amerika, Yevropa va Osiyoda yashovchi arablar uchun 150 000 taboqda bosmadan chiqariladi.

Korporatsiyaning xalqaro maydondagi nufuzi haqida gap ketganda, uning bu boradagi muvaffaqiyatli faoliyatiga hissa qo'shayotgan bir qator chet tillarida chop

etiladigan matbuot nashrlarini ham sanab o'tish lozim. Jumladan, ingliz tilida chiqadigan "Al-Ahrom unkli" gazetasi "Al-Ahrom" gazetasining ingliz tilidagi nusxasi hisoblanadi. Shuningdek, unda ba'zi maqolalar, tahlillar tarjima holatida va yangidan yozilib chop etiladi. Gazetada ichki va tashqi siyosatga doir ruknlar mavjud bo'lib, iqtisodiyot, madaniyat va sport xabarlariga keng o'rin berilgan. Tiraji 30000 ga yaqin. U MAR va boshqa yurtlarda yashovchi chet ellik gazetxonlar uchun mo'ljallangan. Bosh muharriri – Xesni Gindi. "Al-Ahrom ebdo" esa fransuzcha haftalik gazetadir. 20 000 nusxada chiqadigan bu gazeta ko'rinish jihatidan "Al-Ahrom unkli"ga o'xshab ketadi. Bosh muharriri – Muhammad Salmau.

"Al-Axbor" gazetasi 1875-yildan chop etila boshlangan. Tiraji 230-250 ming nusxa. "Al-Gumxuriya" gazetasi esa 1953-yildan chop etila boshlangan, tiraji 80 000 nusxa. Bundan tashqari, korporatsiya tomonidan turli-tuman ixtisoslashgan hamda ijtimoiy-siyosiy masalalarga oid ma'lumotlarni yoritib boradigan ko'plab nashrlar ham chiqariladi, xususan, 16 sahifali oqshomgi asosiy nashr sanalgan va 70-80 ming nusxada chop etiladigan "Al-Ahrom al-masai" gazetasi.

Gulf News¹² 1978-yil 26-sentyabrda tashkil topgan kundalik gazeta Bosh muharriri Abdulhamid Ahmad. Shtab-kvartirasi Dubayda joylashgan, tiraji 117036 nusxa.

Haftalik jurnallar.

"Roz Al Yusuf" jurnali 1925-yildan chop etila boshlagan, tiraji 40 ming nusxa. "Al-Musavvar" 1924-yildan chop etila boshlagan, tiraji 60 ming nusxa. "Axir Saa" 1934-yildan chop etila boshlagan, tiraji 60-70 ming nusxa.

Shuningdek, korporatsiya tomonidan bir qator oynomalar ham chop etiladi. Ulardan biri "Al-Ahrom al-iqtisodiy" jurnali bo'lib, u korporatsiyaning haftalik iqtisodiy nashri sanaladi. Jami 76 sahifa hajmida 30.000 nusxada bosmadan chiqadigan bu jurnal 1950-yildan beri chop etiladi. Jurnalda xorijiy mamlakatlarning muammolariga ham e'tibor qaratiladi. Yana bir yirik jurnal "Al-Ahrom al – arabi" bo'lib, uning chiqa boshlanganiga ko'p vaqt o'tmagan bo'lsa ham, axborot maydonida juda tez e'tibor qozondi. Ijtimoiy – siyosiy xarakterdagi mazkur haftalik nashrga 1997-yilda asos solingan. Uning yoritadigan asosiy mavzular ko'lami umumarab mamlakatlari muammolari bilan bog'langandir. Umumiy hajmi 100 sahifani tashkil etadigan jurnal 30.000 adad bilan chiqadi. Arab mamlakatlariga tezroq tarqatish maqsadida uni 2002-yildan boshlab Quvayt bosmaxonasida nashr etish yo'lga qo'yildi. Bosh muharriri Usama Sarayyadir. 45000 nusxa chiqariladigan "Al-Ahram ar-riyodiyya" haftalik jurnali yana bir yorqin misoldir.

Oylik jurnallar . "At-Talia " 1965-yildan chop etila boshlagan, tiraji 10 ming nusxa. "Al Ishtiroki " 1965-yildan chop etila boshlagan, tiraji 20 ming nusxa.

Misrda matbuot radio va televideniye qatorida hokimiyat siyosatini boshqarish va jamoatchilik fikrini o'rganish hamda shakllantirishdagi eng muhim

¹² gulfnews.com

vositalardan hisoblanadi. Vaqtli matbuotda davlat tomonidan belgilangan rasmiy senzura yo‘q, biroq uning o‘rniga o‘z-o‘zini nazorat qilish uslubi amal qiladi. Har bir nashrning bosh muharriri gazeta va jurnallar sahifalarida chiqarilayotgan har bir axborotning haqqoniyligi va to‘g‘riligi uchun asosiy javobgar shaxs hisoblanadi. Bu esa o‘z navbatida aksariyat nashrlar o‘z sahifalarida ijtimoiy ahamiyatga molik bo‘lgan hamda fuqarolarning ijtimoiy himoyasi bilan bog‘liq xarakterdagi materiallarni ko‘proq yoritishiga imkon beradi. Bu borada yana shuni ham alohida ta’kidlash zarurki, Misr Xalq Kengashi (Parlamenti) yuqori palatasiga qarashli Matbuot kengashi mamlakatda chiqariladigan umumiy nashrlar adadining 80 % ini tashkil qiladi. Aniqroq qilib aytadigan bo‘lsak, eng yirik umummilliy gazeta va jurnal davlat maslahatchilari mulki hisoblanadi. Boshqa nashrlar faoliyatini siyosiy partiyalar, jamoat tashkilotlari va boshqa muassis tashkilotlar o‘z nazoratlari ostiga olgan.

Misrda matbuot tashkilotlarining xususiy boshqarilishiga qonunda ruxsat etilgan bo‘lsa-da, amalda bunday holat uchramaydi. Matbuot Kengashida maxsus nazorat organi ham mavjud bo‘lib, uning tarkibi va faoliyat doirasi, vazifalari maxsus qonunda belgilab berilgan. Kengash o‘z tarkibiga Maslahat kengashi raislaridan tashqari, boshqaruv va umummilliy nashr bosh muharrirlari, partiyaviy organlar matbuoti bosh muharriri, jurnalistlar uyushmasi (sindikati) boshlig‘i, davlat axborot xizmatlari boshqaruvchilari va MENA bosh direktori, matbuot nashrlarni tarqatuvchi yirik milliy kompaniyalar, davlat va jamoat vakillari, huquqshunoslar va boshqalar kiradi. Matbuot Kengashining maxsus tavsiyalari MAR Prezidentining farmoni bilan chiqariladi. Qonunga ko‘ra, bu organ keng imkoniyatlarga ega. Uning ruxsati bilan kadrlar tayyorlash, ularni o‘zgartirish hamda bosmaxonani zaruriy jihozlar bilan ta’minlash ishlari amalga oshiriladi. Mamlakatning axborot vazirligi va hukumatning o‘zaro kelishuvi asosida matbuot kengashi mamlakat hududida OAV faoliyati yo‘lga qo‘yadi, mamlakatning moddiy texnika bazasini rivojlantirish, jurnalistlarni rag‘batlantirish kabi masalalarni hal etadi.

Kengash jurnalistlarga nisbatan o‘zining muayyan ta’sirini o‘tkazib turishga intiladi. Uning majburiyati matbuot taraqqiyoti uchun zaruriy shart-sharoitlarni yaratishdir. Kengash yana o‘z mukofotlash fondi va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash jamg‘armalariga ham ega.

Ta’kidlash kerakki, hukumat rahbarlari matbuot nashrlariga o‘z ta’sirlarini o‘tkazishga intiladilar. Ular OAVga qimmat va eksklyuziv imkoniyat sifatida Prezident va Bosh vazirning xorijga safarlari, aholining individual sharoitini yaxshilash, shaxsning moddiy ta’minoti kabi mavzularda intervyular tayyorlashni tavsiya etadi.

Mentalitet atamasi zamirida elatlarning ruhiy va aqliy rivojlanishidagi o‘ziga xos, qat’iy xususiyatlarni tushunamiz. Bu xususiyatlar ko‘pincha aqliy jarayondan ko‘ra hissiy, ruhiy jarayonlarda namoyon bo‘ladi va ajablanarlisi, biologik tarzda bo‘lmasada avloddan-avlodga o‘tib boraveradi.

Mentalitet (ba’zan uni milliy xarakter deb ham aytishadi) jamiyatda ayrim sifat va aqliy salohiyatga ega bo‘lsada, doimo mavjud. Millatlarning mentalitetlari asrlar davomida o‘zgarmay yashayveradi. Bu jarayon esa davrlardagi tarixiy

o'xshashliklar, qaytarilishlar sababini ularda milliy mentalitet ta'sirini aniqlamay turib o'rganish mumkin emas, degan fikrga olib keladi.

Ushbu fikrlardan kelib chiqqan holda, Saudiya Arabistoni Podshohligining matbuotiga umumiy tavsif berish muhimdir.

Misr matbuoti kabi zamonaviy ommaviy axborot vositalari bo'lishiga qaramay, Saudiya Arabistoni OAVning asosini matbuot nashrlari tashkil qiladi. Mamlakatda yuzdan ortiq arab va xorijiy tillarda chop etiladigan gazeta va jurnallar faoliyat ko'rsatadi.

Ular ichida arab va musulmon olamida eng ko'p tarqalgani "Ar-Riyod" (1965-yil, may) va "Al-Jazira"¹³ (1964-yil iyunida Riyodda chop etiladi) gazetalaridir. Ularning birinchisi yarim qismi rasmiy (Misrdagi «Al-Ahrom» singari) bo'lsa, qolganlari mahalliy o'quvchilarga mo'ljallangan nashrdir. Poytaxtda bosiladigan har ikkala gazeta hukumat rasmiy xabarlariga, chet el yangiliklariga, shu bilan birga yirik xalqaro axborot agentliklari xabarlarini qayta nashr etishga, G'arb matbuot vositalari materiallari tarjimalarini chop etishga keng o'rin ajratadi.

«Al-Jazira» gazetasining birinchi soni 1964-yilning iyunida nashr qilingan. «Ar-Riyod» chop etgan ko'pgina xabarlarni takrorlaydi. Ushbu ro'znoma ko'proq mahalliy o'quvchilarga mo'ljallangan.

Jiddada chop etiladigan va ko'pchilik tomonidan mutolaa qilinadigan gazetalardan biri bu "O'koz" hisoblanadi. Ma'lumotlarni yetkazishda poytaxt gazetalari nisbatan ancha erkindir. Turli voqealar yuzasidan uning fikri hukumatning rasmiy bayonotiga yaqin yoki to'g'ri kelishi mumkin.

Podshohlik hududidan tashqarida chop etiladigan va Saudiya Arabistoni tomonidan moddiy qo'llab-quvvatlanuvchi bir qator nashrlar, jumladan, "Ash-Sharq Al-Avsat" gazetasini ham saudiya matbuot vositalari qatoriga kiritish mumkin. Gazeta Londonda tayyorlanib, sun'iy yo'ldosh orqali Riyod, Jidda, Frankfurt, Nyu-York va Marselga chop etish uchun uzatiladi. O'zining tezkorligi va ma'lumotlar saviyasining yuqoriligi sababli nafaqat Saudiya Arabistonida, balki butun Yaqin Sharqdagi matbuot vositalari orasida u birinchi o'ringa chiqdi. Uni «xalqaro arab kundalik gazetasi» deb atalishining sababi ham ana shundadir.

Arab dunyosida Saudiya mablag'lariga chop etiladigan "Al-Hayot" nomli gazeta ham o'quvchilar o'rtasida katta e'tirofga sazovor bo'lgan. Mazkur gazeta nufuzli saudiyalik davlat arboblardan, shahzoda amr etadigan ma'lumotlar tahliliyligi nuqtayi nazaridan gazeta "Ash-Sharq Al-Avsat" dan qolishmaydi, mavzular xilma-xilligi bo'yicha esa hatto undan ustunroq turadi.

Podshohlikda mahalliy o'quvchilarga mo'ljallangan qator gazetalar chop etiladi. Ularning eng muhimlari qatoriga "Al-Madina Al-Munavvara" (1937), "An-Nadva" (1958), "Al-Bilad" (1934) ro'znomalarini kiritish mumkin.

Shuningdek, mamlakatda asosan chet el mutaxassislari va ishchilariga mo'ljallangan ingliz tilidagi kundalik "Arab Nyus", "Riyad Deyli" va "Saudi gazet" gazetalari chop etiladi. Ingliz tilida chop etiladigan gazeta va jurnallarning mahalliy

¹³ <https://www.aljazeera.com/>

xalq o'rtasida nufuzi ortib borayotganini ta'kidlash zarur. AQSH va Yevropa davlatlarida ta'lim olgan yosh saudiyalar o'rtasida G'arb matbuotiga qiziqish ham oddiy holga aylanib bormoqda.

Yuqorida aytib o'tilganidek, Saudiya Arabistonida davlat va nodavlat gazetalar o'z faoliyatini olib boradi. Shu sababli ushbu gazetalardan ba'zilarini tahlil qilib, milliy mentalitetda qanday namoyon bo'layotganligini o'rganadi.

Ma'lumki, davlat gazetolari siyosiy mavzular bilan birga, iqtisodiy, madaniy, ijtimoiy sohalarga oid ko'plab mavzularni qamrab oladi. Ushbu gazetalar mentalitetni saqlab qolish maqsadida va o'z xalqini xalqaro terrorizm jabhasiga tortilib ketishini oldini olish uchun juda keng qamrovda tarixda o'tgan mutafakkirlar, islom huquqshunos va dinshunos olimlari hayotidan misollar keltiradi va islomning asosiy manbasi bo'lmish Qur'oni Karimdan foydalanadi. Natijada, kishilarni behayo va noqonuniy hatti-harakatlardan ogoh etadi. Zero, gazetalarining so'nggi sonlari dunyoni ommaviy ravishda qamrab olayotgan xalqaro terrorizm masalalarini o'z ichiga olgan.

“Ar-Riyod” gazetasi hukumat rasmiy xabarlari, chet el yangiliklarini chop etishga keng o'rin ajratadi. Misol tariqasida siyosiy mavzuga oid bir necha maqolalarni keltirish lozim.

Shuningdek, gazetada Saudiya Arabistonining hamkorlik aloqalarini qamrab oluvchi maqolalar ham mavjuddir.

Ularning o'ziga xos xususiyatlari:

- arab matbuotida ba'zi bir lavozimdagi shaxslarga nisbatan o'ziga xos atamalar qo'llaniladi. Masalan, Iordaniya qiroli Husayn yoki Malik Fahd bin Abdulaziz, Fahdning ukasi, Marokash qiroli va boshqalar. Shuningdek, oliy hazratlari, din arboblari, vazir janoblari, elchi janoblari kabi.

- Mas'ul atama vazifasi aniqroq bo'lgan shaxslarga nisbatan ishlatiladi. Vazifasi aniq bo'lmagan shaxslarga esa shaxsiya atamasi qo'llaniladi.

Yana bir asosiy xususiyatlardan biri biror-bir hodisa yoki atamaga turli so'zlar orqali izoh berishdir. Ba'zan ismlarni yoki hodisalarni keraksiz ravishda ko'p marta qaytarish o'rniga ba'zi qoliplardan keng foydalaniladi. Arab bo'lmagan eshituvchi yoki o'quvchiga bu kabi qoliplarni tushunish qiyinchilik tug'diradi.

Saudiya Arabistonida mahalliy o'quvchilarga mo'ljallangan turli xil gazetalar mavjud. Bular qatoriga «Al-Madina Al-Munavvara», «An-Nadva», «Al-Bilad» ro'znomalarini kiritish mumkin. Ular asosan yoshlarga, biznes bilan shug'ullanuvchilarga mo'ljallangan bo'lib, davlat siyosati kam ifoda etiladi. Misol tariqasida, ro'znomaning 2005-yil 6-mart soni Makkaning ikki madrasasida yuz bergan halokatda 920 o'quvchining omon qolishi xaqidagi maqoladan boshlanib, so'ngra hukumat xabarlari o'rin olgan. Masalan, Amir Muqrinning Madinadagi xanukiya muhofazasiga borishi, Amir Tabuk xayriya jamg'armasining maxsus shahodatnomalarini topshirishi, Amir Muhammad bin Fahidning samarali mehnati uchun mukofotlangani to'g'risidagi maqolasi va ayniqsa sport xabarlari o'rin olgan. Chunki saudiyaliklarning eng sevimli o'yini futbol bo'lgani tufayli unga ko'p o'rin ajratilgan. So'ngra mamlakatga xos bo'lgan alohida yangiliklar o'z aksini topgan.

So‘nggi sahifalar iqtisodiy hamda dunyo xabarlarini, madaniyat yangiliklarini o‘z ichiga oladi.

Bevosita Saudiya Arabistoni matbuotiga qaytadigan bo‘lsak, podshohlik hududidan tashqarida chop etiladigan «Ash-Sharq Al-Avsat»¹⁴ gazetasiga to‘xtalib o‘tish lozim. Ro‘znomaning ilk sahifasi siyosiy xabarlardan o‘rin olgan. Ma’lumki, gazetada siyosiy yangiliklar davlat ahamiyatiga ega bo‘lsa, bosh sahifada beriladi. Maqola yirikroq hajmda bo‘lsa, bosh sahifada bir qismi, qolgani ichki betlarda bosiladi. Xabarlar odatda, batafsil sharhi bilan beriladi. So‘ngra Falastin xabarlarini, dunyo yangiliklari fikr-mulohazalar sahifasi, ilm-fan, mamlakat va jahon miqyosidagi iqtisodiy yangiliklari jamiyatning har bir sohasida erishilgan natija va ko‘rsatkichlar, oxiri madaniyat xabarlarini o‘z ichiga oladi.

Saudiya Arabistoni gazetalarining yana bir o‘ziga xos jihati shundan iboratki, xoh u davlat, xoh nodavlat gazetasi bo‘lsin, reklama materiallari juda katta hajmni egallaydi.

Matbuotning asosiy vazifasi axborot tarqatish hisoblanadi. So‘nggi yillarda matbuotda reklama axborotlariga ham keng o‘rin berilmoqda. Alohida reklamaga asoslangan gazetalarni chop etish urfga aylandi.

Qanday gazeta bo‘lishidan qat’iy nazar, ro‘znoma ilk sahifasining pastki qismida (masalan, “Ash-Sharq Al-Avsat” qo‘l soati va yilning eng taniqli filmlaridan biri “Kill Bill 2”ning ko‘rinishlari) reklama joylashtiriladi.

Texnika taraqqiyoti va axboriy jamiyat shakllanayotgani tufayli turli texnika vositalarining reklamasi ham kishi diqqatini tortadi. Uyali aloqa telefonlari, internet vositalari shular jumlasidandir.

Ro‘znomalardagi oynai jahon ko‘rsatuvlari mundariyasi sahifasida sut mahsulotlari, shu bilan birga mehmonxona xo‘jaligi, turizm sohalariga oid reklamalar har bir insonning diqqat e’tiborini o‘ziga tortadi. Shuningdek, turli-tuman hadyali reklamalar ham mavjud.

Aksariyat hollarda reklama beruvchi mamlakat aholisining mentaliteti bilan hisoblashmog‘i lozim, aks holda, u qiyin holatga tushib qolishi mumkin.

Saudiya Arabistoni Podshohligida spirtli ichimliklar va cho‘chqa go‘shini iste’mol qilish man etilgan, ularning reklamada ko‘rinishi mumkin emas.

Reklama tijoriylashib borayotgan ommaviy axborot vositalarining asosiy iqtisodiy manbai hisoblanadi. Shuning uchun reklama qabul qilish va berish matbuot uchun zarurdir.

Xulosa qilib aytganda, Saudiya Arabistoni OAVning asosini matbuot nashrlari tashkil qiladi. Shu sababli mamlakatda turli xil nashrlar mavjud bo‘lib, ularning xar biri o‘quvchining talabini qondiradi. Chunki har kuni 36-40 sahifada chiqadigan barcha nashrlar mustaqil zamonaviy poligrafik bazaga ega. Yuqori sifatli qog‘oz da, kompyuter grafikasi va rangli fotosuratlar bilan chop etiladi. Yevropa, Osiyo, AQSH va Arab davlatlarida joylashgan ko‘p sonli muxbirlik punktlari va oxirgi texnik namunalar darajasida jihozlangan matbuot uylari hukumatning milliy

¹⁴ <https://english.aawsat.com/>

matbuotni rivojlantirishga qaratayotgan katta e'tibori natijasida uzluksiz takomillashib bormoqda.

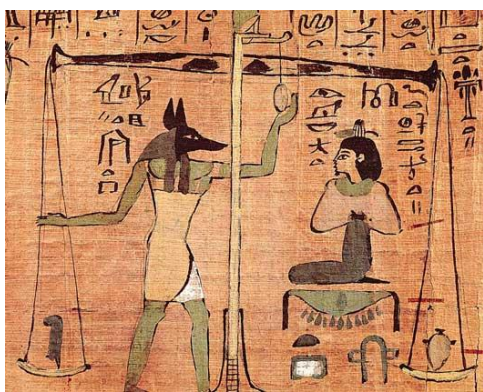
Saudiya Arabistonida qat'iy qoida mavjud bo'lib, unga ko'ra jurnalistlar uchun podshohlik oilasi, hukumatni tanqid qilish ta'qiqlangan, shu bilan diniy fatvolarda hech ikkilanmaslik qoidasiga amal qilish majburiy hisoblanadi.

Ma'lumki, 2003-yildan boshlab Saudiya matbuotida liberalizatsiya jarayoni o'z aksini topdi. Matbuotda davlat va nodavlat nashrlarning o'ziga xos xususiyatlari mavjud:

- shahvoniy maqolalar keltirilmaydi;
- o'zgalarning ichki hayotini yoritishga yo'l qo'yilmaydi;
- davlatning siyosatga oid fikr-mulohazalari andishali beriladi;
- ijtimoiy hayotda ayol kishining o'rni juda baland hisoblanib, ayol kishini obro'sizlantiradigan bironta maqola berilmaydi. Bugunga kelib ayollarning huquqlari tiklanmoqda, buning dalili sifatida o'g'il-qizlarning bir joyda o'qishi, ayollarning turli korxona, muassasa va tashkilotlarda o'z faoliyatini yuritayotganida yaqqol namoyon bo'ladi.

Radio va televideniyesi. Arab mamlakatlarida radio faqat mustaqillikdan so'ng o'z rivojini topdi. Texnikaviy baza mustahkamlanib retranslyatorlarning quvvati oshdi, mahalliy radio taraqqiy etdi. Barcha arab mamlakatlari mustaqil radio tizimlariga ega. Ularning ko'pchiligida radio eshittirish davlat maqomiga ega. Bir nechta ichki radio dasturlar bor, ingliz, fransuz va boshqa chet tillarida eshittirish olib boriladi. Arab mamlakatlari radio tizimida o'xshashliklar ko'p. Ularning aksariyati ichki va xalqaro radio o'rtasida deyarli chegara yo'q. Ichki radio eshittirishlar bilan birga chet tillarda ham ma'lum vaqtda va ma'lum to'lqinlarda eshittirishlar berib boriladi. Arab mamlakatlarining dastlabki dasturlari bir-biriga o'xshab ketadi. Misrda ham ichki va xalqaro radio o'rtasida chegara yo'q, Misrda 9 ta yirik radiokanal mavjud. Boshqa arab mamlakatlariga "Yagona arab dasturi", "Arablar ovozi", "Muqaddas Qur'on" dasturlarini uzatadi. Eshittirish 29 tilda: ingliz, arab, bengal, ispan, italyan, pushtu, somali, turk, urdu, fransuz, xind va boshqa tillarda bo'ladi. Kunda 78 soat hajmida xorijga eshittirishlar yo'naltiradi. Asosiy yo'nalishlari bo'yicha arab mamlakatlari va Afrika INOlar orasida dunyoda 6-o'rinni egallaydi. Eshittirishlar asosan o'rta to'lqinlarda beriladi. Signal uzatish asboblari asosan Qohira atrofida joylashgan. Maxsus hay'ati mavjud bo'lib, u chet eldan yuborilgan dasturlarni nazorat qiladi, musulmonlar mentalitetiga zid materiallarni Afrikaga o'tkazmaydi. So'nggi yillarda arab mamlakatlari INOsida bir qator o'zgarishlar ro'y berdi, bulardan:

- arab mamlakatlarining radio xizmatlari raqobatdan hamkorlikka o'tishdi;
- diniy, ahloqiy, siyosiy eshittirishlar bilan birga ko'ngilochar dasturlari ham katta urg'u berila boshlandi;

- dasturlar sun'iy yo'ldoshlar yordamida uzatiladi.

Qadimgi Misr, Shimoliy-sharqiy zonasida joylashgan bo'lib, eng qadimgi yivilizatsiya uchoqlaridir

QADIMGI MISR. Misr radiokanali. Misr radio kanali 1932-yilda , televideniyesi esa 1960-yilda tashkil topgan . Radiosi 10 eshittirish kanaliga ega bo‘lib , televideniyesi esa 2 ta dastur, 19 ta ko‘rsatuv kanalidan iborat , bular - Kair, Aleksandri , Ismayiliy , Port-Said va boshqalardir.

Axborot agentliklari: Arab mamlakatlari axborot agentliklarini birlashtirish, ularning hamkorlikda ish olib borishini ta‘minlash maqsadida maxsus “Arab axborot agentliklari Ittifoqi” faoliyat yuritadi. Arab mamlakatlaridagi eng mashhur va nufuzli axborot agentligi “MENA” (O‘rta Sharq Axborot agentligi) bo‘lib, u yaqin Sharq hamda Afrika qit‘asidagi eng yirik axborot agentligi hisoblangan. **Misr axborot agentligi.** Mazkur agentlik 1956-yilda tashkil etilgan bo‘lib, 1962-yilda Misr teleradio uyushmasi tarkibiga kiritilgan. 1978-yildan boshlab uning faoliyati Misr hukumati tomonidan tartibga solib turiladi . Qohira va Parijda ham o‘z shtab kvartiralariga ega bo‘lgan ushbu agentlik Misrning o‘zida to‘rtta , dunyo mi qyosida esa jami 30 ta vakolatxonalariga ega . Agentlikda jami 1067 xodim faoliyat yuritadi va shulardan 390 nafari jurnalistlardir .

Mamlakat nashrlari uchun chet el axborot agentliklari — Angliyaning “Reyters”, Fransiyaning “Frans-Press” va AQSHning “Assoshieyted-Press”, Rossiyaning ITAR-TASS va “RIA Novosti” shuningdek, boshqa arab mamlakatlarida faoliyat ko‘rsatuvchi axborot agentliklari ham muhim axborot manbalari sanaladi. Tahliliy va statistik ma‘lumotlar ichki va tashqi targ‘ibot masalalari bilan shug‘ullanuvchi davlat axborot xizmati “State Information Service” (SIS) tomonidan ta‘minlab turiladi. Mazkur xizmatga 1954-yilda asos solingan bo‘lib, u MARning barcha shaharlari va 45 ta xorijiy mamlakatlarda o‘zining vakolatxonasiga ega.

Dubai Internet City (DIC) (arabchada: مدينة دبي للإنترنت) axborot texnoparki bo‘lib, Dubay boshqarmasi tomonidan tashkil etilgan. Erkin iqtisodiy zonasi va strategik bazasi uchun viloyatlar kompaniya bozorida rivojlantiruvchi ko‘rsatkich sifatida DIC iqtisodiy qonuni bo‘yicha foydalanishlari mumkin. Soliq to‘lash va bojxona imkoniyatlari qonun asosida 50 yilga kafolatlanadi. Bir ish modeli 100 % lik chet el kapitalini qonunga asoslanib o‘z ichiga oladi. Birlashgan Arab Amirligida iqtisodiyot zonalariga moslashgan ko‘pgina erkin global axborot texnologiyalari olib kelinadi. Shuningdek, Microsoft, IBM, Oracle Corporation, Infor Global Solutions, Sun Microsystems, Cisco, HR, Nokia, tuzilishi va Siemens, hamda OAE kompaniyalari, I-MATEga o‘xshash, Acetteni o‘zining OPK viloyatlar bazasiga ko‘chirdi. DIC faoliyati sanoat klasterlarini yonida joylashgan Dubai Media City va Dubai Knowledge Villagega o‘xshaydi. 2000-yil oktyabr oyida Dubai Internet City a‘zosi Dubai Holding Investitsiya yordamida o‘z internet tijoriy eshiklarini ochdi. Bugungi kunda bu yo‘nalish rivojlanib bormoqda.

Dubai Internet City (DIC) Yaqin Sharqda biznesning ekotizimini iqtisodiy bilimlari bilan ta‘minlaydigan eng katta internet-kommunikatsiya texnologiya (IKT) infrastrukturasini rivojlanti-rishga mo‘ljallangan. Maxsus saytlar tuzilishi jihatidan chegaralangan bo‘lib tijoriy yangiliklarni yoritadigan New Media nashriyoti Abu-

Dabi, Birlashgan Arab amirligida joylashgan. 1993-yilda tashkil etilgan. Shtab kvartirasi Dubai Media Citi, Maxsus saytlar Kalam.tv ¹⁵, Al-an-TV.

AMEinfo.com ingliz, arab tillarida kundalik yangiliklarni yoritib boradi. Nashriyot xodimlari, maxsus mavzubop maqolalar, ma'ruzalar, video va radiodasturlar, iqtisodiy xabar va yangiliklar ro'yhatini o'z ichiga qamrab oladi.

AMEinfo.com onlayn tizimidagi Yaqin Sharq mamlakatlarining tijorat ro'yhati eng keng tarmoqli 300 000 kompaniyalarni birlashtiradi. AMEinfo.com hozirgi vaqtda 350000 ingliz tilidagi yangilik va axborotlarni 14 ta Baxreyn, Misr, Eron, Iroq, Iordaniya, Quvayt, Livan, Oman, Falastin, Qatar, Suriya, Saudiya Arabistoni, Birlashgan Arab amirligi va Yaman kabi arab davlatlariga tarqatadi. Davlat boshqaruvini zaruriy axborotlar, maxsus matnlar bilan ta'minlaydi.

Hozirgi vaqtda OPK tijoratda sifatli imkoniyatlarga ega. Uning yarim milliard fundlik eng yaxshi tijoriy hududni o'z ichiga olgan 850 kompaniyada 10 000 dan ortiq xizmatchisi bor.

Kalam TV

Ijtimoiy tarmoq saytlarida Kalam TVning atrofni markazlashtirgan video xizmatlari mavjud. Ilk bor 2008-yil fevral oyi boshlarida Yaqin sharqda yashovchi aholining xohish-istagiga ko'ra eskilari o'rniga asl nus'hadagi videolar yaratildi. Ammo, Eronda bu xizmatlar yanada kengaytirildi va 2009-yil o'rtalarida Pokiston OAV lari byurolarining bir qismi Yaqin Sharqda - Dubai Media Cityda joylashdi.

O'tilgan mavzu yuzasidan savol va topshiriqlar

1. Arab mamlakatlari matbuoti haqida prezentatsiya qiling
2. Arab mamlakatlari televideniyesi va radiosiqachon paydo bo'lgan?
3. Arab mamlakatlari da chop etiladigan gazeta va jurnallar paydo bo'lgan vaqtini aniqlang
4. Arab mamlakatlarida nechta axborot agentliklari bor va ular qanday nomlanadi?
5. Arab mamlakatlarida internet tarmoqlariqachon paydo bo'lgan?
6. Arab mamlakatlari OAVlarining rivojlanish istiqbollarihaqidagi fikrlaringizni bildiring.
7. Arab mamlakati madaniyati va ta'lim tizimi haqida nima bilasiz?
8. Arab mamlakatlari OAVlarida siyosiy axborotlarning yoritilishi

¹⁵ www.ameinfo.com

6 -MAVZU.ZAMONAVIY OZARBOYJON JURNALISTIKASI

REJA:

1. Ozarboyjon matbuoti haqida umumiy tushuncha.
2. Ozarboyjon televideniyesi va radiosi.
3. Ozarboyjon da chop etiladigan gazeta va jurnallar.
4. Ozarboyjonda axborot agentliklari.
5. Ozarboyjon da internet tarmoqlari.
6. Ozarboyjon OAVlarining rivojlanish istiqbollari.

Davlat madhiyasi. Gimn bastakori Uzeyir Hojibeyov (chapda) va qo'shiq matni muallifi Ahmad Javad (o'ngda).

Ozarbayjon Davlat madhiyasi. Ozarbayjon madhiyasi "Ozarbayjon marshi" (ozarbayjoncha: "Azerbaijan Marşı") deb ataladi. Kuyni ozarbayjonlik bastakor Uzeyir Hojibeyov, qo'shiq matnini esa shoir Ahmad Javad 1918-yilda yozgan. Bu Sovet davridan oldingi Ozarbayjonning rasmiy madhiyasi edi. Gimn Ozarbayjon mustaqilligi tiklanganidan so'ng, 1991-yilda rasman qabul qilingan (1918-yilda qayta qabul qilingan va 1920-yilda bekor qilingan).

Davlat gerbi. Gerbning markazida "Olov yurti"ni ramziy ma'noda ifodalovchi olov tasvirlangan. Gerbda ishlatilgan ranglar Ozarbayjon davlat bayrog'ining ranglaridir. Sakkiz qirrali yulduz turkiy xalqlarning sakkizta shoxini ramziy ma'noda ifodalaydi. Quyida bug'doy boshhoqlari va eman shoxlaridan iborat gulchambar joylashgan. Bug'doy boshhoqlaridan iborat gulchambar boylik va unumdorlikni anglatadi. Eman shoxlari mamlakatning qadimiyligini ramziy ma'noda ifodalaydi.

Matbuoti . Ozarbayjon ommaviy axborot vositalari va matbuoti tarixi bir necha bosqichlardan o'tgan Chorizm davrida nashr etilgan matbuot (1832-1917); Ozarbayjon Demokratik Respublikasi davridagi matbuot (1918-1920); Sovet Ittifoqi davridagi matbuot (1920-1991); muhojirlar matbuoti; va mustaqillikdan hozirgi kungacha bo'lgan matbuot.

Rossiya imperiyasi. XIX asr oxirida davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy va siyosiy munosabatlar bilan bir qatorda madaniy aloqalar ham kuchaydi. Ozarbayjon Rossiya imperiyasining bir qismi bo'lganligi sababli, mamlakat ziyolilari o'sha paytda Rossiya, Eron va bir qator Yevropa mamlakatlarida sodir bo'lgan voqealar ta'sirida

bo'lgan. Mamlakatdagi o'zgarishlarni aks ettirish uchun mahalliy milliy gazeta yaratish takliflari paydo bo'ldi. Biroq, bu qiyin vazifa edi, chunki Rossiya imperiyasida senzura mavjud edi.

Ozarbayjonning birinchi ommaviy axborot vositalarining tarixi 1875-yilga borib taqaladi, o'shanda ozarbayjonlik ma'rifatparvar va publitsist Hasan bey Zardabiy birinchi marta "Yekinch" ("Dehqon", "Fermer") gazetasini nashr etgan. Bu dunyodagi birinchi ozarbayjon tilidagi ommaviy axborot vositasi edi. Hasan bey Zardabiy va uning hamkasb ma'rifatparvarlari boshqacha yondashuvni tanladilar: ular ishchi sinfiga xos bo'lgan sodda tildan va asosan senzuradan qochish uchun satiradan foydalanganlar.

Ozarbayjonda matbuot asoschisi Hasan bey Zardabiy edi. Chor mustamlakachilik tizimi ostida uzoq davom etgan kurashdan so'ng, u "Yekinch" gazetasini o'z ona tilida nashr etishga ruxsat oldi. Ushbu gazetaning nashr etilishi butun Kavkazda keng aks-sado berdi. Dastlab, gazeta tahririyati faqat bitta kishidan iborat edi. Zardabiy noshir, muharrir, korrektor va matn teruvchi bo'lib ishlagan. Keng jamoatchilik orasida qiziqish uyg'otish uchun uni bepul tarqatishga majbur bo'ldi.

"Yekinch" gazetasi. Hasan bey gazetani nashr etishda asosan xalq ta'limini rivojlantirishning asosiy maqsadiga erishishga intildi. Qishloq hayoti, qishloq xo'jaligi, dehqonchilik amaliyoti va sug'orish haqida maqolalar nashr etish orqali u dehqonlarga qishloq xo'jaligidagi kamchiliklarini bartaraf etishda yordam berishga intildi. Gazetaning asosiy tamoyili milliy birlikni yaratish edi. Gazetaning asosiy maqsadi Ozarbayjonning hozirgi voqeligini aks ettirish edi. Gazeta sonlaridan birida Hasan-bek "mintaqadagi matbuot oynaning aksi kabi bo'lishi kerak" degan edi¹⁶. [5] Ikki yil davomida (1875 yil 22 iyuldan 1877 yil 29 sentyabrgacha) gazetaning 56 soni nashr etildi. Gazeta oyiga ikki marta, 300 dan 400 nusxagacha nashr etilardi.

Rus-turk urushi (1877-1878) boshlanishi bilan gazetaning ahvoli juda murakkablashdi. Chor senzurasini gazetaga siyosiy masalalarni ko'rib chiqishni taqiqladi. 1877-yilda gazetani tugatish to'g'risida farmon chiqarildi. Chor hukumati bosimi ostida "Yekinch"ning yangi sonlarini nashr etish to'xtatildi.

1900-yil dekabr oyida "Iskra" gazetasining nashr etilishi bilan Ozarbayjonda yangi turdagi matbuot yaratildi. Bu Ozarbayjonda "bolsheviklar" g'oyalarini targ'ib qilgan birinchi gazeta edi. 1904-yil oktyabr oyida Mamed Emin Rasulzade, Meshadi Azizbekov, Nariman Narimanov, Sulton Majid Efendiyev va Prokofi Japaridze kabi bir guruh sotsial-demokratlar yashirincha ozarbayjon tilida birinchi sotsial-demokratik gazeta "Gummet"ni nashr eta boshladilar.

Hasan bey Zardabiy. Matbuot sahifalarida jamoat arboblari va iste'dodli ozarbayjonlik publitsistlarning bir avlodi tarbiyalandi va shakllandi. "Ziya" va "Keshkul" gazetalari 1879-yil yanvar oyida Tiflisda turkiy tilda nashr etiladigan "Ziya [Ozarbayjon]" gazetasi nashr etila boshladi. 1880-yildan boshlab

¹⁶ Touraj Atabaki. Azerbaijan: Ethnicity and the Struggle for Power in Iran. — I.B.Tauris, 2000 — p. 112..

gazeta "Ziyayi-Kavkaziye" deb o'zgartirildi. 104 soni nashr etilgandan so'ng, 1884-yilda yopildi.

Firidun-bey Kocharlinskiy. 1883-yilda Tiflisda "Keshkul" gazetasi nashr etila boshlandi. Uning noshiri Jalol Unsizoda Yevropa madaniyatini yaxshi bilardi. Ozarbayjon ziyolilarining ilg'or namoyandalarining yordami va qo'llab-quvvatlashiga umid qilish haqida gazeta shunday deb yozgan edi: "Bu yangi paydo bo'lgan gazeta yangi yordam va yo'l-yo'riqlarga muhtoj. Umid qilamizki, millatimizga xizmat qilish nomi bilan yaratilgan ushbu gazetani nashr etishda millatning xayrixohlari va ma'rifatparvarlari bizga qo'shilishadi". "Keshkul" "Yekinci" g'oyalariga yaqin edi. Gazetada jurnalistik maqolalar, til, adabiyot, san'at va ta'limga oid materiallar, ijtimoiy-siyosiy masalalar bo'yicha tavsiyalar, asl asarlardan parchalar va Sharq va Yevropa adabiyotining tarjimalari nashr etilgan. Gazetaga S. A. Shirvaniy, F. Ko'charlinskiy, M. Shaxtaxtinskiy, S. Velibekovlar hissa qo'shgan.

Muhammad og'a Shaxtaxtinskiy . 1871 yildan boshlab "Бакинский листок" (Бакинский листок) gazetasi nashr eta boshladi va Ozarbayjonda birinchi rus tilidagi gazetaga aylandi . 1894 yildan boshlab rasmiy huquqiy hujjatlar va hukumat qarorlarini nashr etish uchun "Bakinskiye Gubernskiye Vedomosti" nashr etiladi.

1876 yildan "Бакинские Известия" ("Бакинские Известия") nashr etilmoqda. Quyidagi gazetalar ochildi: 1881-yilda "Kaspiy", 1902-yilda "Baku[azerb.]", 1903-yilda "Shargi-Rus" ("Rus Sharqi"), 1905-yilda "Hayot" ("Hayot") va "Irshod" ("Qo'llanma"), 1906-yilda "Tekemmul" ("Yevolyutsiya"), "Rahbar" ("Rahbar"), "Debiston" ("Maktab"), shuningdek, 1906-yilda "Molla Nasreddin" va "Fiyuzat[azerb.]" ("Yaxshi") jurnallari. Ona tilida nashr etiladigan gazetalar sonining ko'payishi tufayli Boku, Shamaxi, Ganja va boshqa shaharlarda birinchi bosmaxonalar va litografiyalar tashkil etildi. 1889-yilda Bokuda beshta bosmaxona va bitta litografiya bo'lgan bo'lsa, 1900-yilga kelib ularning soni 16 taga yetdi [manba 1198 kun uchun ko'rsatilmagan].

1915–1917 . "Yeni Iqbol" (Ozarbayjoncha) kundalik gazetasi 1915-yil 28-aprelda nashr etila boshlandi. "Achiq So'z" (Ochiq So'z) gazetasi 1915-yil 15-oktabrda nashr etila boshlandi. Ikkala gazetaning ham bosh muharriri Mamed Emin Rasulzade edi. 1917-yil 31-iyulda "Yeni Iqbol" siyosiy va boshqa qarashlarning umumiyligi tufayli "Achiq So'z" bilan birlashdi. 1917-yilda siyosiy partiyalar tomonidan nashr etiladigan gazetalar nashr etila boshlandi. Gummet partiyasi faoliyatining qayta tiklanishi munosabati bilan "Gummet" gazetasini nashr etishni qayta boshladi.

Milliy matbuot rivojlanishining ikkinchi bosqichi Ozarbayjon Demokratik Respublikasi davrida boshlandi. Bu davrda hukumat matbuot va bosma ommaviy

axborot vositalarini modernizatsiya qiluvchi qonunlar chiqardi. 1919-yil 30-oktabrdagi qonunga muvofiq, bosmaxonalar, litografiyalar va boshqa shunga oʻxshash fondlarni tashkil etish, shuningdek, matbuot materiallarini nashr etish va sotish ommaviy ravishda amalga oshirildi. 1918-yil 9-noyabrda yangi hukumat ommaviy axborot vositalari ustidan hukumat nazoratini bekor qilish toʻgʻrisida farmon chiqardi. Bu davrda ozarbayjon, rus, gruzin, ivrit, polyak va fors tillarida taxminan 100 ta gazeta va jurnal nashr etildi. Oʻsha davrning asosiy nashrlari "Molla Nasraddin" ("Molla Nasraddin"), "Istiqlal" ("Mustaqillik"), "Azerbaycan", "Açıq soʻz" ("Ochiq soʻz"), "Iqbal" ("Taqqdir"), "Dirilik" ("Hayot"), "Təkamül" ("Yevolyutsiya"), "Madaniyat" ("Madaniyat") va "Qurtuluş" ("Ozodlik") edi. AZERTAG axborot agentligi (ozarbayjoncha: AZƏRTAG) tashkil etildi. Oʻsha davrda ham Soʻz, matbuot va vijdon erkinligi ancha yuqori darajada edi. Hukumatning rasmiy matbuot organi "Ozarbayjon" gazetasi edi. Ozarbayjon SSR davri Ozarbayjon Sovet Respublikasi tashkil etilgandan soʻng, 1920-yil 9-iyunda Ozarbayjon Inqilobiy Qoʻmitasining 40-sonli Farmoni bilan Azcentropechat nashriyoti tashkil etildi. Respublika ichidagi barcha adabiyotlar va bosma ommaviy axborot vositalarini, ham davriy, ham davriy boʻlmagan nashrlarni tarqatish Azcentropechatga oʻtkazildi. Azcentropechat Ozarbayjon SSR Xalq taʼlimi komissarligiga boʻysungan. "Kommunist" gazetasi davlat hokimiyatining bosma nashri edi.

"Бакинский рабочий" gazetasi ham nashr etilgan. "Вишка" gazetasi 1928-yil 1-martdan nashr etilgan. 1921-yildan boshlab Naxchivonda "Sharq Gapisi" gazetasi nashr etila boshlandi. 1941 yilda Bokuda "Бакинский рабочий", "Коммунист" (ozarbayjon tilida), "Коммунист" (arman tilida), "Молодой рабочий", "Ganj ishchi" (ozarb.), "Вишка" (юкори), "Учительская газета" (oʻqituvchilar gazetasi), "Литературная газета" (ozarbayjoncha), "Болшукликян" gazetalari nashr etildi. Ozarbayjon (Ozarbayjon jismoniy madaniyat oʻqituvchisi), "Пионер Азербайджана" (Ozarbayjon pioneri), "Известия Советов Депутатов Трудящихся" (Mehnatkashlar deputatlari Sovetlarining xabarları), "Правда" ("Haqiqat", "Neft"), "Курортная газета" ("kurort" gazetasi). Shuningdek, 1941-yilda Bokuda quyidagi jurnallar nashr etila boshlandi: "Sovet Gurulushi" ("Sovet qurilishi"), "Inqilob va madaniyat", "Partiya Ishchisi" ("Partiya xodimi"), "Adabiy Ozarbayjon", "Fəhlə Kendli muxbiri" ("Qishloq ishchilari muxbiri"), "Pioner", "Ozarbayjon Gadyuny", "Ozarbayjon neft sanoati".

2010-yil iyul oyidan boshlab Ozarbayjonda quyidagi gazetalari ozarbayjon va rus tillarida nashr etilgan: Ayna (Mirror), Azad Azərbaycan, Azadlıq, Azerbaijan, Azerbaijan News, Bakinskiy Rabochiy, Baku Xəbər (Ozarbayjon), 525th Newspaper (Ozarbayjon), Bizim Yol, Exho (Ozarbayjon), Ekspres, ChaijaAzerbai (XalqbaAzerbaijan), Halqba Azerbaijan (Xalqaba) va "Xalq", "İki sahil", "Kaspiy", "Markəz", "Mövqe", "New Time", "Olaylar", "Palitra", "Paritet", "Paralel", "Respublika", "Səs", "Sharq", "Sharq" gapisi, "Uch nuqta", "Yeni Azərbaycan", "Yeni Musavat.

1997-yil 15-sentabrda boshlab ingliz tilidagi “AzerNews” gazetasi nashr etilmoqda. Bosma nashri AQSH, Buyuk Britaniya, Rossiya va Xitoydagi xorijiy nashriyot tomonidan nashr etiladi. Gazetaning onlayn versiyasi ham mavjud.

2010-yil iyul holatiga ko‘ra, Ozarbayjonda quyidagi axborot agentliklari faoliyat yuritgan: ASSA-IRADƏ, Azadinform, AZERBAS, Azeri-Press, Olaylar, Səs, Trend va Turan. Report axborot agentligi 2014-yildan beri faoliyat yuritib kelmoqda.

ASAN radiosi 2015-yil 24-dekabrda ishga tushirilgan.

Radio Stansiyasi. 2014-yil holatiga ko‘ra, Ozarbayjonda 9 ta AM stansiyasi, 17 ta FM stansiyasi va bitta qisqa to‘lqinli stansiya faoliyat yuritmoqda. Asosiy tarmoq provayderi Ozarbayjon Aloqa va axborot texnologiyalari vazirligidir. Radio Lider arxivi 2008-yil 17-sentabr, Wayback Machine’da - Radio Lider

106-3fm arxivi 2021-yil 11-oktabr, Wayback Machine’da - Radio 106-3 FM

Araz FM arxivi 2022-yil 21-yanvar, Wayback Machine’da - Radio Araz FM

Xezer FM arxivi 2021-yil 11-oktabr, Wayback Machine’da - Radio Xezer FM

Asan Radio arxivi 2021-yil 30-noyabr, Wayback Machine’da - Radio Asan Radio

Radio TMB arxivi 2022-yil 30-mart, Wayback Machine’da - Radio TMB

Radio AzTV arxivi 2022-yil 2-mart, Wayback Machine’da - Ozarbayjon Davlat

Televideniye

Ozarbayjonda jami 47 ta telekanal mavjud, ulardan 4 tasi davlat telekanallari, 43 tasi xususiy telekanallar (shundan 12 tasi milliy telekanallar) va 31 tasi mintaqaviy telekanallardir. Ozarbayjon Aloqa va axborot texnologiyalari vazirligining 2014-yildagi ma’lumotlariga ko‘ra, mamlakatda televideniye kirib borishi 99% ni tashkil etgan. Ozarbayjon Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi ma’lumotlariga ko‘ra, 2013-yilda Ozarbayjonda kabel televideniyesining kirib borishi uy xo‘jaliklarining 28,1% ni tashkil etgan. Kabel televideniyesi abonentlari bazasining qariyb 39% yirik shaharlarda joylashgan. Bokuda esa kirib borish darajasi 59,1% ni tashkil qiladi.

AZ TV — Ozarbayjon Markaziy Televideniyesi

ANS TV

Space Arxivlangan 2020-yil 23-sentabr, Wayback Machine'da — Space TV

Azad Ozarbayjon — ATV (Mustaqil Ozarbayjon Televideniyesi) veb-sayti

Lider TV Arxivlangan 2017-yil 6-oktabr, Wayback Machine'da — Lider TV va Radio Kompaniyasi

Ictimai TV Arxivlangan 2021-yil 11-oktabr, Wayback Machine'da — İCTİMAİ Televideniye va Radio Kompaniyasi

Elektron OAV

2014-yilda Ozarbayjon aholisining 61 foizi internetga kirish imkoniyatiga ega edi. Biroq, internetdan foydalanish asosan Boku va boshqa shaharlarda joylashgan.

Ozarbayjonda bir nechta onlayn yangiliklar portallari mavjud. Jumladan:

Trend axborot agentligi
Report axborot agentligi
APA axborot agentligi
AZERTAC

Day.az

1news

Vesti.Az

Today.az

Navigator – Ozarbayjonning ma'lumotnoma va qidiruv tizimi

Zerkalo.az

Media.az – yangiliklar portali

Icma.az – yangiliklar agregatori

2010-yil 1-fevralda Day.azning ozarbayjon tilidagi versiyasi bo'lgan Milli.Az veb-sayti ishga tushirildi.

Ozarbayjon nashriyoti

"Azərbaycan" - "Ozarbayjon"

"Azərnəşr" - (AzPechat) (SSSRda ham mavjud edi)

"Maarif" - (Ma'rifat) (SSSRda ham mavjud edi)

"Yozuvchi" - (Yozuvchi) (SSSRda ham mavjud edi)

"Gənclik" - (Yoshlik) (SSSRda ham mavjud edi)

"Yelm" ("Fan") - Fanlar akademiyasining tahririyati (SSSRda ham mavjud)

"Nafta-Press" - "Nafta-Press"

"Ishiq" - (Nur)

"Azərbaycan Milli Ensiklopediyası" ("Azerbaijan Milli") Encyclopediaas") - (National Azerbaijan Encyclopedia)

"Tahsil" ("Tehsil") - (Ta'lim)

"Harbi nashriyoti" ("Harbi nashriyot") - (Harbiy nashriyot)

"Tabib" ("Tabib") - (tibbiyotchi)

"Azərbaycan Tərcümə Markazı" ("Azerbaijan Terjuma Merkezi") - (Ozarbayjon Tarjimon Markazi)

Xatira Kitobi Azərbaycan Respublikası Nəşriyati ("Xotira kitobi") - (Xotira kitobi)

"Sharq-Qarb" ("Sherq-gerb") - (Sharq-G'arbiy)

TQDK nashriyoti - Talabalarni qabul qilish davlat komissiyasi nashriyoti

"Nurlan" - "Nurlan"

XXI - Yeni Neshrlar Evi - ("XXI Yeni Neshrlar Evi") - (Yangi nashrlar uyi)

QAPP-POLİQRAF korporatsiyasi - QAPP Corporation - Polygraph

"Çaşıoğlu" ("Caşıoğlu")

"Ayna Matbu Evi" ("Ayna") - "Zerkalo" nashriyoti

"Pedaqogika" nashriyoti - "Pedagogika"

"Yeni Nəsil" ("Yeni Nesil") - "Yangi avlod"

"Səda" ("Seda") - "Ovoz"

"Mutarcim" NP markazi ("Mutarjim") - "Tarjimon"

"Kitob alami" — "Kital Alami"

"Nosir" - "Nosir"

"INDIGO". Bosmaxona - "Indigo"
 "Shusha" - "Shusha"
 "Shirvannashr" - "Shirvannashr"
 "Borchali" - "Borchali"
 "Yurd" NP Ittifoqi - "Yurd"
 "OKA Ofset" - "OKA Ofset"
 "Qonun" - "Ganun" (qonun)
 "Huquq adabiyoti" - "Hugug adabiyoti" (Huquq adabiyoti)
 "BiznesMENin Bulletini" - "Tadbirkorning xabarnomasi"
 "Araz" - "Araz"
 "Əbilov, Zeynalov va o'g'illari" - "Abilov, Zeynalov va o'g'illari"
 "Adiloglu" - "Adiloglu"
 "Oskar" - "Oskar"
 "Min bir qo'shiq" - "Min bir qo'shiq" (1001 ta qo'shiq)
 "Nurlar" - "Nurlar"
 "Ismoil" - "Ismoil"
 "ULU" - "ULU"
 "Qismat" - "Gismat"
 "Nag'il evi" - "Nag'il evi"
 "Kompas-Azərbaycan" - "Compass-Azerbaijan"
 "Yelm va hayot" - "Yelm va hayot" (Fan va hayot)
 "Ozan" - "Ozan"
 "Tural" - "Tural"
 "OrXan" - "Orxan"
 "Günəş" - "Gunesh"
 "Qadin dunyosi" - "Gadyn dunyosi" (Ayollar dunyosi)
 "Nargis" - "Nargis"
 "Tutu" - "Tutu" (bolalar adabiyoti)
 "Chinar-Chap" - "Chinar-Chap"
 "Bakı" - "Baki"
 "HERON"
 "Ağridaq" - "Agrydag"
 I.M.PRESS
 "Caman - İ" - "Chaman-I"
 "Parni iz Baku" - "Boku yigitlari"
 "Chirag" - "Chirag"
 "Atilla" - "Atilla"
 Azərbaycan-Amerika Madaniyat markazining nashriyoti – Ozarbayjon-Amerika madaniyat markazi nashriyoti
 "Shams" - "Shams"
 "Sabah" - "Sabah"
 "Boz Oğuz" - "Boz O'g'uz"
 "Irshad" Islom tadqiqotlari Markaz - "Irshod" (islomiy masalalar bo'yicha)
 "Avropa" - "Avropa"

"Bilik" - "Bilik"
 "Ay-Ulduz" - "Ay-Ulduz"
 "Kur" - "Kur"
 "Qorqud" - "Qorqud"
 VEKTOR Xalqaro Elm Markazi – Xalqaro ilmiy markaz VECTOR
 "Bastakar" - "Bastakar"
 "Qərənfil" - "Garanfil"
 "Yergun" - "Yergun"
 "Əkinchi" - "Yekinci"
 "Qartal" - "Gartal"
 "Ogah" - "Ogah"
 "Dirçəlish" - "Dirchalish"
 “Odlar Yurdu” — “Odlar Yurdu” — shu nomdagi universitetda
 "Diplomat" - "Diplomat"
 "Siyosat" - "Siyosat" (Siyosat)
 “Təfəkkur” — “Tafakkur” — shu nomdagi universitetda
 "Urnək" - "Urnek"
 "Sama" - "Sama"
 "Turan" - "Turon"
 "O‘g‘uz evi" - "O‘g‘uz evi"
 "Nicat" - "Nicat"
 "7 kun" - "7 kun"
 "Yekologiya" - "Yekologiya"
 "Yel-Alliance" - "Yel-Alianse"
 "Göytürk" - "Goytürk"
 "Əskeroğlu" - "Askero‘g‘lu"
 "Sumqayıt" - "Sumgayit"
 "CBS Polygraphic Production"
 "Teknur" - "Teknur"
 "Al Huda" - "Al Huda"
 BDU nashriyoti? - BDU nashriyoti
 “Ərgünəş” - “Yergunash”
 “Oltun kitob” - “Oltun kitob”
 Informasiya Texnologiyalar nashriyoti – “Axborot texnologiyalari” nashriyoti
 "Zəkioglu" - "Zakioglu"
 "Zardabi" - "Zardabi"
 "Mars Print"
 “Xazar Nashriyati MMC” - “Xazar”

Ommaviy axborot vositalari va axborot vazirligi tugatilgandan beri ommaviy axborot vositalarini tartibga solish ikkita boshqaruv organi tomonidan amalga oshiriladi: Ozarbayjon Matbuot kengashi va Audiovizual kengash. Ozarbayjon Matbuot kengashi bosma ommaviy axborot vositalari uchun o‘zini o‘zi boshqarish organi bo‘lib, Audiovizual kengash esa Ozarbayjonda elektron ommaviy axborot vositalari va televideniyeini tartibga soladi. Ommaviy axborot vositalarini

rivojlantirish agentligi ommaviy axborot vositalarini rivojlantirish va ommaviy axborot vositalari mutaxassislarining kasbiy rivojlanishiga ko'maklashadi.

Ozarbayjon interneti yoki Ozarbayjondagi internet - bu Ozarbayjondagi internetning bir qismi. Internetning Ozarbayjon segmenti ozarbayjon, rus va ingliz tillarida mavjud.

Bir nechta provayderlar mavjud. Mobil internet sektori yaxshi rivojlangan. Foydalaniladigan asosiy domen nomi .az. Ozarbayjon internet hamjamiyatiga 1991-yilda qo'shildi. Ozarbayjonda gi birinchi provayder Intrans edi. Birinchi onlayn ommaviy axborot vositalari 1996-yilda paydo bo'ldi. Birinchi ozarbayjon veb-saytlari 1990-yillarning oxirlarida paydo bo'ldi.

2005-yilda Ozarbayjonda internet tezligi 512 kbit/s dan 24 000 kbit/s gacha bo'lgan. 2006-yil oktyabr oyidan beri milliy domenni ro'yxatdan o'tkazish narxi 20 AZN ni tashkil etdi. Keng polosali optik tolali internetga ulanishni ta'minlagan birinchi provayder KATV1 edi.

2009-yilda Ozarbayjon 3G va 4G (WiMAX) tarmoqlaridan foydalanishni boshladi. 2016-yilda elektron tijorat hajmi 7 million manatni tashkil etdi, 2015-yilda bu ko'rsatkich 12,8 million manatni tashkil etgan edi.[4] 2017-yilda mamlakatda elektron tijorat hajmi 21,8 million manatni tashkil etdi. 2017-yil 1-yanvardan boshlab elektron tijoratga qo'shilgan qiymat solig'i (QQS) joriy etildi (taxminan 18%).

2016-yildan beri iste'molchilar operatorlardan internet xavfsizligini talab qilish huquqiga ega bo'ldilar.

2020-yil holatiga ko'ra, Ozarbayjon Global kiberxavfsizlik indeksida 40-o'rinni egalladi.

2021-yil dekabr holatiga ko'ra, internetning kirib borishi aholining 85 foizini tashkil etdi. 2018-yil boshida Bakcell Boku metrosining barcha bekatlarida 4G (LTE) mobil xizmatlarini ishga tushirdi.

2020-yil sentyabr oyi boshida Ozarbayjon provayderi Delta Telecom Sandvine bilan hamkorlikda YouTube, Facebook va Instagramdan video oqimlarini bloklovchi tizimni o'rnatdi.

2020-yil 27-sentabrda Qorabog'dagi harbiy harakatlar qayta boshlanishi munosabati bilan Ozarbayjon Aloqa vazirligi yana bir bor barcha mashhur xizmatlar, ijtimoiy tarmoqlar, onlayn o'yinlar, App Store va Google Playga, shuningdek, proksi-serverlar, VPN va SSH kabi blokirovkalarni chetlab o'tish vositalariga kirishni to'sib qo'ydi.

Ozarbayjonda ishlatiladigan Sandvine va Procera Networks ishlab chiqaruvchilarining blokirovka uskunalari mamlakatga BestComp Group kabi kompaniyalar tomonidan import qilinadi. Ozarbayjon 31.05 ball bilan internet xizmatining operatsion samaradorligi bo'yicha 101 mamlakat orasida 5-o'rinni egalladi.

speedtest.net ma'lumotlarida 2022-yil fevral holatiga ko'ra, mamlakatda o'rtacha mobil internet tezligi 29.06 Mbit/s ni, keng polosali internet tezligi esa 17.24 Mbit/s ni tashkil etdi.

2022-yil 1-yanvar holatiga ko'ra, IPTV obunachilari soni 11 494 kishini tashkil etdi. 2022-yil iyun holatiga ko'ra, Facebook foydalanuvchilari soni 5 255 100 kishini (aholining 51%) tashkil etdi.

Davlat va ayrim xususiy xizmatlarni raqamlashtirish ishlari olib borilmoqda. Ozarbayjon davlat idoralari hukumat bulutiga o'tmoq da. Eng yaxshi veb-sayt uchun Milli Net milliy internet mukofoti [Ozarbayjon] 2009-yildan beri har yili topshirib kelinmoqda.

2025-yil fevral holatiga ko'ra, Instagram barcha foydalanuvchilarning 41,25% ni, Facebook 21,65% ni, Pinterest 17,44% ni, YouTube 11,43% ni va X 4,04% ni tashkil etdi. 2026-yil fevral holatiga ko'ra, Facebook barcha foydalanuvchilarning 28,88%, YouTube 22,62%, Instagram 21,11%, Pinterest 10,99%, LinkedIn 7,73% va X 6,96% ni tashkil etdi.

Nizom 2004-yilda Ozarbayjon Raqamli rivojlanish va transport vazirligi qoshida Internetni rivojlantirish bo'yicha muvofiqlashtirish kengashi tashkil etildi. Muvofiqlashtirish kengashining asosiy maqsadi mamlakatda internetni rivojlantirishni rag'batlantirishdir.

Muvofiqlashtirish kengashi domen nomlarini ro'yxatdan o'tkazishni nazorat qiladi va ushbu sohada ishlaydiganlarga ilmiy va uslubiy yordam ko'rsatadi. Muvofiqlashtirish kengashining faoliyati Xalqaro elektraloqa ittifoqi, ICANN, IANA va boshqa tashkilotlarning tavsiyalariga muvofiq amalga oshiriladi.

Keng polosali internet 2016-yil sentabr holati Xalqaro elektraloqa ittifoqining hisobotiga ko'ra, mamlakatda 100 kishidan 77 nafari internet foydalanuvchisi bo'lgan. Bundan tashqari, 100 kishidan 19,76 nafari keng polosali internet foydalanuvchisi bo'lgan.

2017-yilda mamlakatda keng polosali internetning kirib borish darajasi 75,5% ni tashkil etdi. Abonentlar soni 7 531 000 kishini tashkil etdi.

2018-yilda o'rtacha yuklab olish internet tezligi 2,52 Mbit/s ni tashkil etdi. Speyedtest Global Index ma'lumotlariga ko'ra, 2021-yil avgust holatiga ko'ra, mobil internetni yuklab olish tezligi 39,25 Mbit/s ni, statsionar keng polosali internetni yuklab olish tezligi esa 25,36 Mbit/s ni tashkil etdi.

2021-yil avgust holatiga ko'ra, mamlakatda o'rtacha yuklab olish tezligi keng polosali internet uchun 25,36 Mbit/s ni va mobil internet uchun 39,25 Mbit/s ni tashkil etdi. Mobil internetning chiqish tezligi 14,83 Mbit/s ni tashkil etdi.

2021-yil oktabr holatiga ko'ra, statsionar keng polosali internet foydalanuvchilarining 70% ADSL orqali internetga kirish imkoniyatiga ega bo'ldi.

2023-yil may holatiga ko'ra, mamlakatdagi uy xo'jaliklarining 39% ida keng polosali internet mavjud edi. 2023-yilning dastlabki 11 oyida 888 000 xonadon keng polosali internetga ulangan. 2023-yil dekabr holatiga ko'ra, mamlakatda keng polosali internetga ulangan xonadonlarning umumiy soni 1,7 millionni tashkil etdi (mamlakatdagi xonadonlarning 58%).

2024-yil aprel holatiga ko'ra, 2,16 million xonadon (xonadonlar va biznesni ham qo'shgan holda) keng polosali internetga ega edi. Bu mamlakatdagi xonadonlar va bizneslarning 74 foizini tashkil etadi.

Mis magistral kabel infratuzilmasi optik tolali kabellar bilan almashtirilmoqda va optik tarqatish tarmog‘i yaratilmoqda. "Onlayn Ozarbayjon" loyihasi amalga oshirilmoqda, uning doirasida Ozarbayjon hududlarida GPON texnologiyasi asosida minimal 25 Mbit/s tezlikdagi keng polosali tarmoq qurilmoqda.

1918-yil 9-noyabrda Ozarbayjon Demokratik Respublikasi hukumati birinchi marta uch rangli davlat bayrog‘i to‘g‘risida qaror qabul qildi. 1920-yil 28-aprelda ADR qulaganidan va Ozarbayjonda Sovet hokimiyati o‘rnatilgandan so‘ng, bu bayroq rad etildi. 1990-yil 17-noyabrda Naxchivan Avtonom Respublikasi Oliy Majlisining qarori bilan uch rangli bayroq qayta tiklandi va avtonom respublikaning davlat bayrog‘i sifatida qabul qilindi. Xuddi shu sessiyada Naxchivan Avtonom Respublikasi Oliy Majlisi Ozarbayjon SSR Oliy Kengashiga uch rangli bayroqni Ozarbayjonning davlat ramzi sifatida tan olishni iltimos qildi.

1991-yil 5-fevralda Ozarbayjon Respublikasi Oliy Kengashi Naxchivan Avtonom Respublikasi Oliy Majlisining iltimosini ko‘rib chiqdi va uch rangli bayroqni Ozarbayjonning davlat bayrog‘i sifatida tan olish to‘g‘risida qaror qabul qildi. Aspektlar nisbati 1:2. Bayroq uch rangli. Chiziqlar (ko‘k, yashil va qizil) gorizontaal ravishda joylashtirilgan. Bayroqning markazida, qizil chiziqda sakkiz qirrali yulduz va yarim oy tasvirlangan. Ikkalasi ham oq rangda. Bayroqdagi ko‘k rang turkiy xalqlarning an‘anaviy rangi bo‘lib, turkchilikni, qizil rang taraqqiyotni, yashil rang esa islomni anglatadi. Yarim oy islom diniga sodiqlikni, sakkiz qirrali yulduz esa turkiy xalqlarning sakkiz tarmog‘ini anglatadi.

O‘tilgan mavzu yuzasidan savol va topshiriqlar

1. Ozarboyjon matbuoti haqida umumiy tushuntiring.
2. Ozarboyjon televideniyesi va radiosining o‘ziga xosligi haqidagi mulohazalaringiz.
3. Ozarboyjon da chop etiladigan gazeta va jurnallar haqida nima bilasiz?
4. Ozarboyjonda axborot agentliklarining o‘ziga xosligi nimalarda ko‘rinadi?
5. Ozarboyjon da internet tarmoqlari qanday faoliyat olib bormoqda?
6. Ozarboyjon OAVlarining rivojlanish istiqbollarini misollar orqali gapiring.
7. Ozarboyjon aholisining yashash sharoitlari va madaniyati haqida nimalarni bilasiz?
8. Ozarboyjonda elektron hukumat mavjudmi?

7-MAVZU. KOREYA MAMLAKATI JURNALISTIKASI

REJA

1. Koreya matbuoti haqida, gazeta va jurnallari
2. Koreya televideniyesi va radiosi
3. Koreyada internet tarmoqlari
4. .Koreya Axborot agentliklari
5. .Koreya jurnalistikasi istiqbollari

Gazeta 조선일보 · Chosun Ilbo · Choson Ilbo · rus tilida Koreya Kundaligi
jeon ilbo · Chosun Ilbo · Chosun Ilbo · rus tilida Koreya kundaligi

Yaponiya mustamlakachilik ta'siri davrida tashkil etilgan Koreyaning yetakchi kundalik gazetasi muxolifat vakili va milliy qadriyatlar himoyachisiga aylandi. Koreya mustaqillikka erishgandan so'ng, u hozirda kommunistik ta'sirga qarshi qaratilgan muxolifat chizig'ini saqlab qoldi. Bugungi kunda uning siyosiy yo'nalishi to'g'ri deb hisoblanadi. «조선일보» — Bugungi kunda Janubiy Koreyaning asosiy kundalik gazetasi, u 1920-yilda Koreya Yaponiya mustamlakasi bo'lgan va mamlakatdagi barcha gazetalar faqat maxsus ruxsat bilan nashr etilgan, nashr qilish erkinligi qat'iy cheklangan va senzura qilingan paytda tashkil etilgan. Yaponiya ta'sirining butun davri davomida gazeta Koreyaning milliy qadriyatlarini himoya qildi, Yaponiya ma'muriyatini tanqid qilishdan tortinmadi. O'zining muxolif pozitsiyasi uchun gazeta doimiy ravishda cheklovlariga duchor bo'lgan, jurnalistlari bir necha bor hibsga olingan, 4 marta butunlay yopilgan. 1930-yillarda u o'z ohangini yanada yumshoqroq qilib o'zgartirdi, lekin o'zining tanlagan muxolifat strategiyasini davom ettirdi, endi u ko'proq niqoblangan edi, masalan, Yaponiya ta'lim islohotiga qarshi norozilik sifatida u o'z sahifalarida muntazam ravishda koreys klassikalarini chop etdi. 1945-yilda Koreya mustaqillikka erishgach, gazeta o'zining avvalgi ahamiyatini yo'qotib, oddiy milliy gazetaga aylandi. Ammo atigi 5 yil o'tgach, u yana sovet kommunistik mafkurasiga muxolif sifatida reytinglarning eng yuqori pog'onasiga chiqdi. Bugungi kunda gazeta Janubiy Koreyadagi o'ng qanot siyosiy nashrining eng ko'zga ko'ringan vakili hisoblanadi. KXDRga nisbatan gazeta ko'pincha "tabloid" va sensatsion xarakterdagi nashrlarga ruxsat beradi. Gazetaning elektron versiyasi qo'shimcha

ravishda ingliz (EnglishChosun), xitoy (ChineseChosun) va yapon (yaponcha Chosun) tillarida taqdim etilgan.

중앙일보 · JoongAng Ilbo · Dzung Eng Ilbo gazetasi

Seul · Koreya · Gazeta · Kundalik · Umumiy · Markaz-o'ng

Janubiy Koreyaning markaziy o'ng siyosiy kundalik milliy gazetasi, uning yaratuvchisi Li Byon Chol, Janubiy Koreyaning eng muvaffaqiyatli biznesmeni va eng boy odami, Samsung Group asoschisi. Gazeta Janubiy Koreyaning uchta yetakchi gazetalaridan biridir. Gazetada The Korea JoongAng Dailyning inglizcha versiyasi mavjud.

Koreya gazetolari «조선일보» (Chosun Ilbo)

Oxirgi nashr «조선일보» (Koreys kundaligi) avtomatik ravishda rus tiliga tarjima qilinishi mumkin. Oxirgi tarjimani olish uchun tanlangan tarjimon qarshisidagi "Tarjima" tugmasini bosing. Elektron nashrning tarjimasi natijasi brauzeringizda yangi oynada (yoki yorliqda) ochiladi. Quyidagi tarjimonlardan birini tanlang .

«**중앙일보**» ili «**JoongAng Ilbo**» — Janubiy Koreyaning kundalik markaziy o'ng gazetasi, 1965 yil 22 sentyabrdan beri nashr etiladi. Uning asoschisi Janubiy Koreyaning eng muvaffaqiyatli tadbirkori va eng boy odami, Samsung Group asoschisi Li Byung Chol hisoblanadi. "JoongAng Ilbo" - innovator gazeta bo'lib, u mamlakatda birinchi bo'lib gorizontaal matn tartibini qo'llagan (1995), sarlavhada an'anaviy xitoycha o'rniga koreyscha belgilar ishlatilgan va Internetda nashr etilishining elektron versiyasini yaratgan. Gazetaning aksariyat maqolalari jurnalistik tekshiruv xarakterida. 2007 yildan beri gazeta JoongAng Sunday-ni nashr etadi. Ushbu gazetada Janubiy Koreyaning xorijiy auditoriya uchun yetakchi gazetasi hisoblangan The Korea JoongAng Dailyning inglizcha versiyasi mavjud. U 2000 yildan beri Amerikaning "The New York Times" gazetasi bilan hamkorlikda nashr etiladi. Gazetaning elektron versiyasi xitoy va yapon tillarida ham mavjud.

Gazeta **동아일보** · Dong-a Ilbo · Dong-a Ilbo ·

Seul · Koreya · Gazeta · Kundalik · Umumiy · O'ng

Xuddi shu nomdagi media-kompaniya tomonidan nashr etilayotgan Koreya milliy kundalik gazetasi Koreya yarim orolining ziyolilari va siyosiy elitasining qarashlari va fikrlarini aks ettiradi. Gazetaning bir qancha mukofotlari bor, u mamlakat madaniy, ijtimoiy va sport hayotining faol ishtirokchisi, homiysi va tashkilotchisi hisoblanadi.

«**동아일보** » ili «**The Dong-a Ilbo**» — Janubiy Koreya milliy kundalik gazetasi 1920 yildan beri Seulda xuddi shu nomdagi kompaniya tomonidan nashr etiladi, u Koreya yarim orolidagi eng muhim media o'yinchi hisoblanadi. Bugungi kunda uning 1000 dan ortiq xodimlari bor, gazetaning muxbirlari dunyoning ko'plab yirik shaharlarida ishlaydi va gazetaning o'zi ham xalqaro nashr sifatida tarqatiladi. Gazeta Koreyada muhim ijtimoiy va jamoat rolini o'ynaydi, madaniy,

ma'rifiy va sport tadbirlari va dasturlarini tashkil qiladi va homiylik qiladi. "Dong-a Ilbo" tashkil topganidanoq xalq, demokratiya va madaniyat, soʻz erkinligi va mustaqillikni oʻz oldiga maqsad qilib qoʻygan. Koreys tilidan tarjima qilingan gazeta nomi "Daily East Asia" degan ma'noni anglatadi. Gazeta mustaqillik va matbuot erkinligi uchun bir qancha mukofotlarga sazovor boʻlgan va Koreyada ayollar huquqlarini himoya qilishda muhim rol oʻynagan. Nashr siyosiy yetakchilarning fikrlarini ifodalaydi, uning yoʻnalishi konservativ va oʻng qanot, koreys ziyolilari esa asosiy oʻquvchilar hisoblanadi.

매일경제신문 · Mae-il Gyeongje Sinmun gazeta

Koreya – Seul shaxri.

Janubiy Koreyaning asosiy biznes va moliyaviy gazetasi yirik, oʻrta va kichik biznes vakillari, rahbarlar, investorlar, kreditorlar, shuningdek, iqtisodiy universitetlar talabalariga moʻljallangan. Koʻplab biznes, ilmiy va ma'rifiy tadbirlarning tashkilotchisi: konferentsiyalar, forumlar, uchrashuvlar, koʻrgazmalar.

«매일경제신문 » yoki «Mae-il Gyeongje Sinmun» — 1966 yildan beri chop etiladigan Janubiy Koreyaning yetakchi biznes va moliyaviy gazetasi. Uning ingliz tilidagi nomi "Maeil Gyeongje gazetasi" ga oʻxshaydi va rus tiliga tarjima qilinganda "Maeil kompaniyasining biznes gazetasi" degan ma'noni anglatadi. Nashr rahbarlar, yirik va oʻrta biznes vakillari, moliya xodimlari, investorlar, shuningdek, iqtisodiy oliy oʻquv yurtlari talabalariga uchun moʻljallangan. Gazeta har yili iqtisod, ilm-fan, innovatsiya va dizayn sohalarida turli mukofotlarni topshiradi. Gazeta Maekyung Media guruhining asosiy mahsuloti hisoblanadi. Gazetaning elektron versiyasi ham ingliz tilida taqdim etilgan - Pulsenews.

Ushbu gazetadan tashqari tahririyat "Maekyung Economy" iqtisodiy haftalik jurnalini, "LUXMEN" biznes jurnalini va "CityLife" sayohat qoʻllanmasini, turli oʻquv adabiyotlarini nashr etadi, turli uchrashuvlar va seminarlar tashkil qiladi, masalan, MBN Forum (Maeil Business Forum), Butunjahon bilimlar forumi (Wkf) yoki (eng-i-i-hau), Vision; shuningdek, turli ijtimoiy loyihalar. Bugungi kunda bosma davriy nashrlarni ishlab chiqarish kompaniya uchun asosiy e'tibor emas, asosiysi televidenie va boshqa ommaviy axborot vositalari va biznes loyihalardir. Kompaniya 24 soatlik Maeil Broadcasting Network (MBN) axborot kanaliga egalik qiladi, bu Janubiy Koreyadagi birinchi rasmiy telekanal; shuningdek, biznes kanali Maeil Business.

TV va Mmoney. (세계지식포럼), Koʻrish; shuningdek, turli ijtimoiy loyihalar. Bugungi kunda bosma davriy nashrlarni ishlab chiqarish kompaniya uchun asosiy e'tibor emas, asosiysi televidenie va boshqa ommaviy axborot vositalari va biznes loyihalardir. Kompaniya Janubiy Koreyadagi birinchi rasmiy telekanal boʻlmish Maeil Broadcasting Network (MBN) 24 soatlik axborot kanaliga egalik qiladi; shuningdek, biznes kanali Maeil Business TV va Mmoney.

Gazeta 매일경제신문 · Mae-il Gyeongje Sinmun

Koreya – Seul shaxri

Janubiy Koreyaning asosiy biznes va moliyaviy gazetasi yirik, o'rta va kichik biznes vakillari, rahbarlar, investorlar, kreditorlar, shuningdek, iqtisodiy universitetlar talabalariga mo'ljallangan. Ko'plab biznes, ilmiy va ma'rifiy tadbirlarning tashkilotchisi: konferentsiyalar, forumlar, uchrashuvlar, ko'rgazmalar.

«서울신문» ili «Seoul Shinmun» — 1904 yildan beri Seulda nashr etilgan eng qadimgi Janubiy Koreya gazetasi. Koreys tilidan tarjima qilingan uning nomi "Seul gazetasi" yoki oddiygina "Seul gazetasi" degan ma'noni anglatadi. Gazeta 1945-yildan buyon shunday nomga ega bo'lib, tashkil topgan vaqtda boshqa nomga ega edi. — «大韓 毎日 申報» yoki «Daehan Maeil Sinbo» (Korea Daily News), u 1910 yilda "Maeil Sinbo" (Koreya yangiliklari) ga qisqartirildi. Gazeta britaniyalik jurnalist Ernst Tomas Bethel tomonidan, Koreyada Bae Seol nomi bilan ham tanilgan, rus-yapon urushi voqealarini yoritish uchun yaratilgan va ingliz va koreys tillarida nashr etilgan. O'sha paytda zamonaviy "Seul Shinmun" ning poydevori shakllantirildi, u millatchilik va vatanparvarlik yo'nalishlarini aniq belgilab oldi, u mamlakat hayotida faol ishtirok etdi va hatto davlat obligatsiyalari uchun kompensatsiya to'lash uchun maxsus fond tashkil etdi. Ko'pgina boshqa koreys gazetalari qat'iy tsenzura qilingan bo'lsa-da, u yapon imperializmiga qarshi tanqidiy pozitsiyasiga qaramay, erkin nashr etilgan va katta mashhurlikka erishgan. Bir muncha vaqt u hatto rasmiy hukumat gazetasi edi. 1920 yilga qadar u mamlakatda milliy tarqatiladigan, ammo tashqi ko'rinishi bilan yagona gazeta hisoblangan «동아일보» (Dong-a Ilbo) u bu unvonini yo'qotdi.

Gazeta 서울신문 · Seoul Shinmun · Seul Shinmon · Seul gazetasi

Koreya – Seul shaxri.

Janubiy Koreyadagi eng qadimgi kundalik gazeta, 1904 yilda ingliz jurnalisti tomonidan rus-yapon urushi voqealarini yoritish uchun yaratilgan va keyinchalik vatanparvarlik ruhida milliy gazetaga aylandi. Gazeta hech qachon senzuraning o'tkazilmagan va erkin nashr etilgan. «서울신문» ili «Seoul Shinmun» — 1904 yildan beri Seulda nashr etilgan eng qadimgi Janubiy Koreya gazetasi. Koreys tilidan tarjima qilingan uning nomi "Seul gazetasi" yoki oddiygina "Seul gazetasi" degan ma'noni anglatadi. Gazeta 1945-yildan buyon shunday nomga ega bo'lib, tashkil topgan vaqtda boshqa nomga ega edi. — «大韓 毎日 申報» ili «Daehan Maeil Sinbo» (Korea Daily News), u 1910 yilda "Maeil Sinbo" (Koreya yangiliklari) ga qisqartirildi. Gazeta britaniyalik jurnalist Ernst Tomas Bethel tomonidan, Koreyada Bae Seol nomi bilan ham tanilgan, rus-yapon urushi voqealarini yoritish uchun yaratilgan va ingliz va koreys tillarida nashr etilgan. O'sha paytda zamonaviy "Seul Shinmun" ning poydevori shakllantirildi, u millatchilik va vatanparvarlik yo'nalishlarini aniq belgilab oldi, u mamlakat hayotida faol ishtirok etdi va hatto davlat obligatsiyalari uchun kompensatsiya to'lash uchun maxsus fond tashkil etdi. Ko'pgina boshqa koreys gazetalari qat'iy tsenzura qilingan bo'lsa-da, u yapon imperializmiga qarshi tanqidiy pozitsiyasiga qaramay, erkin nashr etilgan va katta mashhurlikka erishgan. Bir muncha vaqt u hatto rasmiy hukumat gazetasi edi. 1920 yilga qadar u mamlakatda milliy

tarqatiladigan, ammo tashqi ko‘rinishi bilan yagona gazeta hisoblangan «동아일보» (Dong-a Ilbo) u bu unvonini yo‘qotdi.

Gazeta 한겨레 · Hankyoreh · Xankyorex · Koreys xalqi RUS TILIDA

Koreya – Seul shaxri.

Janubiy Koreyaning markaziy chap qarashli va vatanparvarlik nuqtai nazariga ega bo‘lgan kundalik gazetasi "siyosiy va iqtisodiy ta'sirga bog‘liq bo‘lmagan dunyodagi birinchi gazeta" sifatida, senzura va hukumatparast nashrlarga muqobildir. Bu eng nufuzli va rostgo‘y koreys gazetasi, lekin ayni paytda u eng kam ta'sirga ega.

«한겨레» ili «The Hankyoreh» — markaziy chap qarashli va vatanparvarlik nuqtai nazariga ega janubiy koreyalik kundalik. Bu 1988 yilda mamlakatdagi keng ko‘lamli tsenzura tozalashlardan deyarli darhol, Koreya avtoritar hukumati istalmagan jurnalistlarni mamlakatdan quvib chiqargandan so‘ng paydo bo‘ldi. Yangi nashr yuzaga kelgan bo‘shliqni to‘ldirishi va rasmiy tsenzura va hukumatparast gazetalarga muqobil bo‘lishi kerak edi. Koreys tilidan tarjima qilingan gazeta nomi “Koreys millati” yoki “Birlashgan millat” degan ma‘noni anglatadi. Tashkil etilgan paytda u deyilgan «한겨레신문» (Hankyoreh Shinmun) va "siyosiy ta'sir va kapitalga bog‘liq bo‘lmagan dunyodagi birinchi gazeta" sifatida nashr etilgan. Gazeta an'anaviy tarzda Hangul tilidan foydalanadi va jummalarni gorizontal ravishda chop etadi, bu Koreya vertikal matbuotida odatiy holdir. 2016-yilda u Koreyadagi eng nufuzli gazeta deb topildi, lekin ayni paytda eng kam ta'sirchan gazeta - bugungi kunda uning mashhurligi sezilarli darajada pasayib ketdi. Elektron gazetada ingliz, xitoy va yapon tillarida bo‘lim mavjud.

Gazeta 한국일보 · Hankook Ilbo · Xankuk Ilbo · Koreya Kundaligi RUS TILIDA

Koreya – Seul shaxri.

Ushbu milliy Janubiy Koreya gazetasi Koreya urushi tugaganidan so‘ng darhol so‘nggi voqealarni mustaqil va xolisona xabar qilish uchun tashkil etilgan va bugungi kunda u neytral nuqtai nazarni saqlab qoladi va na rasmiy hukumatni, na muxolifatni qo‘llab-quvvatlamaydi. Turli madaniy va sport tadbirlarining homiysi.

«한국일보» ili «Hankook Ilbo» — 1954 yildan beri Seulda nashr etiladigan mashhur Janubiy Koreya kundalik gazetasi. U Koreya urushi tugagandan so‘ng darhol paydo bo‘ldi va Koreya yarim orolidagi voqealarning ob'ektiv va mustaqil xabarchisi bo‘lishi kerak edi. O‘sha paytda Janubiy Koreyaning barcha gazetalari Rhee Seung Man hukumatini yoki muxolifat tomonini qo‘llab-quvvatlagan, Hankook Ilbo ular orasida joylashgan edi. Rus tiliga tarjima qilinganda, uning nomi "Daily Korea" yoki "Korea Daily" degan ma‘noni anglatadi. Hankook Ilbo o‘zini "hech qanday ta'sirga ega bo‘lmagan yagona haqiqiy mustaqil Janubiy Koreya gazetasi" deb ta'riflaydi. O‘z faoliyatida zamonaviy texnologiyalarning barcha yutuqlaridan foydalanadigan innovatsion gazeta. Bu nafaqat gazeta, balki haqiqiy jurnalistika akademiyasi, bugungi kunda Janubiy Koreyada ko‘plab taniqli

jurnalistlarning yetishib chiqishiga sabab bo'lgan. Gazeta madaniy va sport tadbirlarining muhim homiysi bo'lib, adabiyot yo'nalishi bo'yicha mukofotlar beradi, ijodkorlar uchun turli stipendiyalar asoschisi hisoblanadi.

Gazeta tashkil etilgan paytdan boshlab 2014 yilga qadar xuddi shu nomdagi "Hankook Ilbo Media Group" media kompaniyasi tomonidan nashr etilgan, u aslida ushbu nashr negizida tashkil etilgan. 2014 yildagi korrupsiya mojarosidan so'ng Dongwha Enterprise gazetasining yangi egasi bo'ldi. 2008 yilda gazeta tahririyati Amerikaning Bloomberg TV telekanali bilan hamkorlikda Janubiy Koreyada Seul Economic TV biznes telekanalini ishga tushirdi. Gazetasining chet ellik auditoriya uchun ingliz tilidagi "The Korea Times" nashri mavjud bo'lib, u deyarli to'liq nusxadir.

The Korea Times gazetasi.

Janubiy Koreyadagi eng qadimgi ingliz tilidagi "The Korea Times" kundalik gazeta, u Koreya urushi boshlanganda tashkil etilgan va ko'p yillar davomida xorijiy auditoriyaga ikki Koreya qarama-qarshiligining xabarchisi bo'lib kelgan. Koreyadagi biznes, siyosiy va sport tadbirlarining rasmiy axborot homiysi hisoblanadi.

Korea Times bugungi kunda Janubiy Koreyadagi eng qadimgi ingliz tilidagi gazeta bo'lib, uning birinchi soni 1950-yil 1-noyabrda Koreya urushi boshlanganda nashr etilgan, aslida u bir necha yillar davomida urush maydonlaridan xabarchi bo'lgan. Rus tiliga tarjima qilingan gazeta nomi "Korean Times" ("Koreya yangiliklari"). Nashr asoschisi mahalliy siyosatchi va faol Xelen Kim bo'lib, u Koreya Jamoat axboroti boshqarmasida ishlagan va BMT Bosh Assambleyasida mamlakat vakili bo'lgan. O'shanda Koreyada mamlakatda bo'layotgan voqealarga xolis baho beradigan xorijiy nashrlar yo'q edi. Dastlabki yillarda gazetasining aniq siyosiy pozitsiyasi shakllandi - u aniq antikommunistik chiziq bilan gapirgan Li Seungman hukumatini qo'llab-quvvatladi.

1988-yilda gazeta Seul yozgi Olimpiya o'yinlarining rasmiy vakili sifatida tanlandi va shu vaqt ichida u o'zining nashriyotining maxsus nashri - The Seul Olympianini nashr etdi. Ushbu voqea gazetasining o'zi uchun muhim voqea bo'ldi, bu uning Koreya yarim orolidagi muhim voqealarning rasmiy axborot homiysiga aylanishining boshlanishini ko'rsatdi. 2005-yilda u APEC iqtisodiy konferentsiyasi va Pusan kinofestivalida, 2007-yilda Koreyalararo sammitda ishtirok etgan. 1970-yildan beri gazeta har yili adabiy mukofotni taqdim etib keladi.

Bugungi kunda gazeta dushanbadan tashqari har kuni chiqariladi, deyarli Koreya gazetasining ingliz tilidagi nusxasi. « 한국일보 » (Hankook Ilbo), markazlashgan siyosiy chiziqni ifodalaydi. U tashkil etilgan paytdagi maqsadlarni – Koreyani xorijlik auditoriyaga xolisona ko'rsatish, uning siyosati, iqtisodiyoti, oddiy fuqarolar hayotidagi voqea va o'zgarishlarni sodda va tushunarli shaklda tushuntirishni ko'zlaydi. Gazeta Koreya va Koreya yarim orolidagi voqealarga qiziqqan har bir kishi uchun qiziqarli bo'ladi.

The Korea JoongAng Daily Gazetasi • Korea Dzung Eng Deyli • Koreyaning kundalik gazetasi .

Janubiy Koreya gazetasining inglizcha versiyasi «중앙일보 (JoongAng Ilbo)», 2000 yildan beri Amerikaning "The New York Times" gazetasi bilan hamkorlikda nashr etilgan. Xorijiy rezidentlar tomonidan eng ko'p afzal ko'rgan koreys gazetasi va xorijiy matbuot tomonidan eng ko'p iqtibos keltiriladigan gazetalardan biri.

Xitoy gazetasining inglizcha versiyasi «중앙일보» (JoongAng Ilbo), 2000 yildan beri Amerikaning "The New York Times" gazetasi bilan hamkorlikda nashr etilgan. Bu The Korea JoongAng Daily gazetasining 12 sahifasini va The New York Times Internationalning 20 sahifasini o'z ichiga olgan birlashtirilgan gazeta. Ko'pincha "Koreyaga oyna" deb nomlanuvchi u xorijlik o'quvchilarga butun Koreya yarimorolidagi siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy voqealar haqida batafsil ma'lumot beradi. Tadqiqotlarga ko'ra, u xorijlik rezidentlar tomonidan eng ko'p afzal ko'radigan koreys gazetasi va xorijiy matbuot tomonidan eng ko'p keltiriladigan gazetalardan biri. Uning asosiy o'quvchilari siyosatchilar, biznesmenlar, diplomatlar, sayyohlar va talabalardir. 2018-yilda u Qishki Olimpiya o'yinlarining rasmiy vakili sifatida tanlangan. Gazeta Koreyaning o'zida mashhur. The Korea Joong Ang Daily gazetasi maqolalari Koreyada ko'pincha kirish imtihonlari va ingliz tilini bilish milliy testini topshirish uchun material sifatida ishlatiladi. Gazetaning elektron versiyasi ikki tilda: koreys va ingliz tillarida (qisqartirilgan shaklda) taqdim etilgan.

Gazeta yakshanba va bayramlardan tashqari har kuni chiqariladi. Tijoriy va obuna, onlayn va ilovalarda mavjud. Gazeta tirajining bir qismi bepul tarqatiladi: aeroport va vokzallarda, yirik do'konlarda, universitetlarda, mehmonxonalarda, sayyohlik markazlarida, ko'rgazmalarda, yirik kompaniyalar va konsullik idoralarida. Gazeta veb-saytida siz gazetaning elektron versiyasiga, shu jumladan sinov versiyasiga obuna bo'lishingiz mumkin.

2008-2020 MrTranslate • Press - gazeta va jurnallarning elektron versiyalarini brauzeringizda avtomatik tarjima qilish tizimi. Sizni qiziqtirgan media-nashrni tanlang va uning mahalliyashtirilgan versiyasi darhol rus tiliga tarjimada ochiladi. Saytda elektron versiyalari (vab-saytlari) bilan butun dunyo bo'ylab etakchi matbuot nashrlari mavjud. Siyosat, iqtisod, ilm-fan, sportdagi jahon voqealari bilan jahon matbuotining mashhur nashrlarining qarashlari va manfaatlari prizmasidan tanishing. Matbuot tarjimoni sizga dunyoga mashhur siyosatchilar, jurnalistlar, iqtisodchilar, taqdimotchilar, sharhlovchilarning maqolalari va tahlilchilari dunyosini ochadi. Onlayn gazeta va jurnallarni rus tiliga tarjimonimiz sizga mashhur ommaviy axborot vositalarini o'zingiz tushunadigan tilda o'qishga yordam beradi. Media nashri tanlanganda, u avtomatik tarjima tizimlaridan biri tomonidan avtomatik tarzda tarjima qilinadi. Tarjimon orqali brauzeringizda butun dunyodan elektron ko'rinishdagi matbuot, gazeta va jurnallarni o'quvchi. Biz maqolalar yoki yangiliklar sarlavhalarining tarjimalarini vab-saytimizda saqlamaymiz va ularni qo'lda tarjima qilmaymiz. O'qish uchun manbani tanlaganingizda, ushbu ommaviy axborot vositalarining rasmiy vab-sayti uning lokalizatsiyasini amalga oshiradigan

mashina tarjimasi tizimi orqali ochiladi. Siz har doim tarjimada nashrning so‘nggi va rasmiy versiyasini birinchi shaxsdan moslashtirmasdan, hech qanday tahrirsiz yoki tsenzurasiz olasiz. Tarjimonning ish yukiga qarab, tarjimalar vaqtincha cheklangan yoki mavjud bo‘lmashligi mumkin. U yoki bu veb-saytni tarjima qilish jarayonida ko‘rishingiz mumkin bo‘lgan barcha maqolalar ularning mualliflarining nuqtai nazari va qarashlarining aksidir va har bir muayyan davlat qonunchiligiga muvofiq ularning rasmiy veb-saytlarida joylashtiriladi.

Gazeta 조선일보 · Chosun Ilbo · Choson Ilbo - Koreya Kundaligi (**koreys, rus, ingliz tillarida chop etiladi**)

Yaponiya mustamlakachilik ta'siri davrida tashkil etilgan Koreyaning yetakchi kundalik gazetasi muxolifat vakili va milliy qadriyatlar himoyachisiga aylandi. Koreya mustaqillikka erishgandan so‘ng, u hozirda kommunistik ta'sirga qarshi qaratilgan muxolifat chizig‘ini saqlab qoldi. Bugungi kunda uning siyosiy yo‘nalishi to‘g‘ri deb hisoblanadi. «조선일보» — Bugungi kunda Janubiy Koreyaning asosiy kundalik gazetasi, u 1920 yilda Koreya Yaponiya mustamlakasi bo‘lgan va mamlakatdagi barcha gazetalar faqat maxsus ruxsat bilan nashr etilgan, nashr qilish erkinligi qat’iy cheklangan va tsenzura qilingan paytda tashkil etilgan. Yaponiya ta'sirining butun davri davomida gazeta Koreyaning milliy qadriyatlarini himoya qildi, Yaponiya ma'muriyatini tanqid qilishdan tortinmadi. O‘zining muxolif pozitsiyasi uchun gazeta doimiy ravishda cheklovlariga duchor bo‘lgan, jurnalistlari bir necha bor hibsga olingan, 4 marta butunlay yopilgan. 1930-yillarda u o‘z ohangini yanada yumshoqroq qilib o‘zgartirdi, lekin o‘zining tanlagan muxolifat strategiyasini davom ettirdi, endi u ko‘proq niqoblangan edi, masalan, Yaponiya ta'lim islohotiga qarshi norozilik sifatida u o‘z sahifalarida muntazam ravishda koreys klassikalarini chop etdi. 1945-yilda Koreya mustaqillikka erishgach, gazeta o‘zining avvalgi ahamiyatini yo‘qotib, oddiy milliy gazetaga aylandi. Ammo atigi 5 yil o‘tgach, u yana sovet kommunistik mafkurasiga muxolif sifatida reytinglarning eng yuqori pog‘onasiga chiqdi. Bugungi kunda gazeta Janubiy Koreyadagi o‘ng qanot siyosiy nashrining eng ko‘zga ko‘ringan vakili hisoblanadi. KXDRga nisbatan gazeta ko‘pincha "tabloid" va sensatsion xarakterdagi nashrlarga ruxsat beradi. Gazetaning elektron versiyasi qo‘shimcha ravishda ingliz (EnglishChosun), xitoy (ChineseChosun) va yapon (yaponcha Chosun) tillarida taqdim etilgan.

중앙일보 JoongAng Ilbo Dzung Eng Ilbo gazetasi

Seul shaxrida chop etiladigan kundalik gazeta hisoblanadi. Janubiy Koreyaning markaziy o‘ng siyosiy kundalik milliy gazetasi, uning yaratuvchisi Li Byon Chol, Janubiy Koreyaning eng muvaffaqiyatli biznesmeni va eng boy odami, Samsung Group asoschisi. Gazeta Janubiy Koreyaning uchta yetakchi gazetalaridan biridir. Gazetada The Korea JoongAng Dailyning inglizcha versiyasi mavjud.

Koreya gazetolari «조선일보» (Chosun Ilbo) . Oxirgi nashr «조선일보» (Koreys kundaligi) avtomatik ravishda rus tiliga tarjima qilinishi mumkin. Oxirgi

tarjimani olish uchun tanlangan tarjimon qarshisidagi “Tarjima” tugmasini bosing. Elektron nashrning tarjimasi natijasi brauzeringizda yangi oynada (yoki yorliqda) ochiladi. Quyidagi tarjimonlardan birini tanlang .

«**중앙일보**» ili «**JoongAng Ilbo**» — Janubiy Koreyaning kundalik markaziy o‘ng gazetasi, 1965 yil 22 sentyabrdan beri nashr etiladi. Uning asoschisi Janubiy Koreyaning eng muvaffaqiyatli tadbirkori va eng boy odami, Samsung Group asoschisi Li Byung Chol hisoblanadi. "JoongAng Ilbo" - innovator gazeta bo‘lib, u mamlakatda birinchi bo‘lib gorizontal matn tartibini qo‘llagan (1995), sarlavhada an'anaviy xitoycha o‘rniga koreyscha belgilar ishlatilgan va Internetda nashr etilishining elektron versiyasini yaratgan. Gazetaning aksariyat maqolalari jurnalistik tekshiruv xarakterida. 2007 yildan beri gazeta JoongAng Sunday-ni nashr etadi. Ushbu gazetada Janubiy Koreyaning xorijiy auditoriya uchun yetakchi gazetasi hisoblangan The Korea JoongAng Dailyning inglizcha versiyasi mavjud. U 2000 yildan beri Amerikaning "The New York Times" gazetasi bilan hamkorlikda nashr etiladi. Gazetaning elektron versiyasi xitoy va yapon tillarida ham mavjud.

동아일보 Dong-a Ilbo Dong-a Ilbo gazeta si Seul da chop etiladigan kundalik gazeta hisoblanadi.

Xuddi shu nomdagi media-kompaniya tomonidan nashr etilayotgan Koreya milliy kundalik gazetasi Koreya yarim orolining ziyolilari va siyosiy elitasining qarashlari va fikrlarini aks ettiradi. Gazetaning bir qancha mukofotlari bor, u mamlakat madaniy, ijtimoiy va sport hayotining faol ishtirokchisi, homiysi va tashkilotchisi hisoblanad

«**동아일보**» ili «**The Dong-a Ilbo**» — Janubiy Koreya milliy kundalik gazetasi

1920 yildan beri Seulda xuddi shu nomdagi kompaniya tomonidan nashr etiladi, u Koreya yarim orolidagi eng muhim media o‘yinchisi hisoblanadi. Bugungi kunda uning 1000 dan ortiq xodimlari bor, gazetaning muxbirlari dunyoning ko‘plab yirik shaharlarida ishlaydi va gazetaning o‘zi ham xalqaro nashr sifatida tarqatiladi. Gazeta Koreyada muhim ijtimoiy va jamoat rolini o‘ynaydi, madaniy, ma'rifiy va sport tadbirlari va dasturlarini tashkil qiladi va homiylik qiladi. "Dong-a Ilbo" tashkil topganidanoq xalq, demokratiya va madaniyat, so‘z erkinligi va mustaqillikni o‘z oldiga maqsad qilib qo‘ygan. Koreys tilidan tarjima qilingan gazeta nomi “Daily East Asia” degan ma'noni anglatadi. Gazeta mustaqillik va matbuot erkinligi uchun bir qancha mukofotlarga sazovor bo‘lgan va Koreyada ayollar huquqlarini himoya qilishda muhim rol o‘ynagan. Nashr siyosiy yetakchilarning fikrlarini ifodalaydi, uning yo‘nalishi konservativ va o‘ng qanot, koreys ziyolilari esa asosiy o‘quvchilar hisoblanadi.

매일경제신문 · Mae-il Gyeongje Sinmun gazeta

Koreya – Seul shaxrda chop etiladigan kundalik gazeta. Janubiy Koreyaning asosiy biznes va moliyaviy gazetasi yirik, o‘rta va kichik biznes vakillari, rahbarlar, investorlar, kreditorlar, shuningdek, iqtisodiy universitetlar talabalariga

mo'ljallangan. Ko'plab biznes, ilmiy va ma'rifiy tadbirlarning tashkilotchisi: konferentsiyalar, forumlar, uchrashuvlar, ko'rgazmalar.

«매일경제신문 » yoki «Mae-il Gyeongje Sinmun» — 1966 yildan beri chop etiladigan Janubiy Koreyaning yetakchi biznes va moliyaviy gazetasi. Uning ingliz tilidagi nomi "Maeil Gyeongje gazetasi" ga o'xshaydi va rus tiliga tarjima qilinganda "Maeil kompaniyasining biznes gazetasi" degan ma'noni anglatadi. Nashr rahbarlar, yirik va o'rta biznes vakillari, moliya xodimlari, investorlar, shuningdek, iqtisodiy oliy o'quv yurtlari talabalari uchun mo'ljallangan. Gazeta har yili iqtisod, ilm-fan, innovatsiya va dizayn sohalarida turli mukofotlarni topshiradi. Gazeta Maekyung Media guruhining asosiy mahsuloti hisoblanadi. Gazetaning elektron versiyasi ham ingliz tilida taqdim etilgan - Pulsenews.

Ushbu gazetadan tashqari tahririyat "Maekyung Economy" iqtisodiy haftalik jurnalini, "LUXMEN" biznes jurnalini va "CityLife" sayohat qo'llanmasini, turli o'quv adabiyotlarini nashr etadi, turli uchrashuvlar va seminarlar tashkil qiladi, masalan, MBN Forum (Maeil Business Forum), Butunjahon bilimlar forumi (Wkf) yoki (eng-i-i-hau), Vision; shuningdek, turli ijtimoiy loyihalar. Bugungi kunda bosma davriy nashrlarni ishlab chiqarish kompaniya uchun asosiy e'tibor emas, asosiysi televidenie va boshqa ommaviy axborot vositalari va biznes loyihalardir. Kompaniya 24 soatlik Maeil Broadcasting Network (MBN) axborot kanaliga egalik qiladi, bu Janubiy Koreyadagi birinchi rasmiy telekanal; shuningdek, biznes kanali Maeil Business.

TV va Mmoney.(세계지식포럼)

Bugungi kunda bosma davriy nashrlarni ishlab chiqarish kompaniya uchun asosiy e'tibor emas, asosiysi televidenie va boshqa ommaviy axborot vositalari va biznes loyihalardir. Kompaniya Janubiy Koreyadagi birinchi rasmiy telekanal bo'lmish Maeil Broadcasting Network (MBN) 24 soatlik axborot kanaliga egalik qiladi; shuningdek, biznes kanali Maeil Business TV va Mmoney.

매일경제신문 · Mae-il Gyeongje Sinmun gazetasi

Seul shaxri da chop etiladigan kundalik gazeta. Janubiy Koreyaning asosiy biznes va moliyaviy gazetasi yirik, o'rta va kichik biznes vakillari, rahbarlar, investorlar, kreditorlar, shuningdek, iqtisodiy universitetlar talabalariga mo'ljallangan. Ko'plab biznes, ilmiy va ma'rifiy tadbirlarning tashkilotchisi: konferentsiyalar, forumlar, uchrashuvlar, ko'rgazmalar.

«서울신문 » ili «Seoul Shinmun» — 1904 yildan beri Seulda nashr etilgan eng qadimgi Janubiy Koreya gazetasi. Koreys tilidan tarjima qilingan uning nomi "Seul gazetasi" yoki oddiygina "Seul gazetasi" degan ma'noni anglatadi. Gazeta 1945-yildan buyon shunday nomga ega bo'lib, tashkil topgan vaqtda boshqa nomga ega edi. — «大韓 毎日 申報 » yoki «Daehan Maeil Sinbo» (Korea Daily News), u 1910 yilda "Maeil Sinbo" (Koreya yangiliklari) ga qisqartirildi. Gazeta britaniyalik jurnalist Ernst Tomas Bethel tomonidan, Koreyada Bae Seol nomi bilan ham tanilgan, rus-yapon urushi voqealarini yoritish uchun yaratilgan va ingliz va koreys tillarida nashr etilgan. O'sha paytda zamonaviy "Seul Shinmun" ning

poydevori shakllantirildi, u millatchilik va vatanparvarlik yo'nalishlarini aniq belgilab oldi, u mamlakat hayotida faol ishtirok etdi va hatto davlat obligatsiyalari uchun kompensatsiya to'lash uchun maxsus fond tashkil etdi. Ko'pgina boshqa koreys gazetalari qat'iy tsenzura qilingan bo'lsa-da, u yapon imperializmiga qarshi tanqidiy pozitsiyasiga qaramay, erkin nashr etilgan va katta mashhurlikka erishgan. Bir muncha vaqt u hatto rasmiy hukumat gazetasi edi. 1920 yilga qadar u mamlakatda milliy tarqatiladigan, ammo tashqi ko'rinishi bilan yagona gazeta hisoblangan «동아일보» (Dong-a Ilbo) u bu unvonini yo'qotdi.

서울신문 Seoul Shinmun Seul Shinmon gazetasi. Seul shaxrida chop etiladigan kundalik gazeta .

Janubiy Koreyadagi eng qadimgi kundalik gazeta, 1904 yilda ingliz jurnalisti tomonidan rus-yapon urushi voqealarini yoritish uchun yaratilgan va keyinchalik vatanparvarlik ruhida milliy gazetaga aylandi. Gazeta hech qachon senzura o'tkazilmagan va erkin nashr etilgan.«서울신문 » ili «Seoul Shinmun» — 1904 yildan beri Seulda nashr etilgan eng qadimgi Janubiy Koreya gazetasi. Koreys tilidan tarjima qilingan uning nomi "Seul gazetasi" yoki oddiygina "Seul gazetasi" degan ma'noni anglatadi. Gazeta 1945-yildan buyon shunday nomga ega bo'lib, tashkil topgan vaqtda boshqa nomga ega edi. — «大韓 毎日 申報 » ili «Daehan Maeil Sinbo» (Korea Daily News), u 1910 yilda "Maeil Sinbo" (Koreya yangiliklari) ga qisqartirildi. Gazeta britaniyalik jurnalist Ernst Tomas Bethel tomonidan, Koreyada Bae Seol nomi bilan ham tanilgan, rus-yapon urushi voqealarini yoritish uchun yaratilgan va ingliz va koreys tillarida nashr etilgan. O'sha paytda zamonaviy "Seul Shinmun" ning poydevori shakllantirildi, u millatchilik va vatanparvarlik yo'nalishlarini aniq belgilab oldi, u mamlakat hayotida faol ishtirok etdi va hatto davlat obligatsiyalari uchun kompensatsiya to'lash uchun maxsus fond tashkil etdi. Ko'pgina boshqa koreys gazetalari qat'iy tsenzura qilingan bo'lsa-da, u yapon imperializmiga qarshi tanqidiy pozitsiyasiga qaramay, erkin nashr etilgan va katta mashhurlikka erishgan. Bir muncha vaqt u hatto rasmiy hukumat gazetasi edi. 1920-yilga qadar u mamlakatda milliy tarqatiladigan, ammo tashqi ko'rinishi bilan yagona gazeta hisoblangan «동아일보» (Dong-a Ilbo) u bu unvonini yo'qotdi.

한겨레 Hankyoreh Xankyorex gazetasi Koreys xalqi uchun rus tilida *Seul shaxrida* chop etiladi.

Janubiy Koreyaning markaziy chap qarashli va vatanparvarlik nuqtai nazariga ega bo'lgan kundalik gazetasi "siyosiy va iqtisodiy ta'sirga bog'liq bo'lmagan dunyodagi birinchi gazeta" sifatida, senzura va hukumatparast nashrlarga muqobildir. Bu eng nufuzli va rostgo'y koreys gazetasi, lekin ayni paytda u eng kam ta'sirga ega.

«**한겨레**» va «**The Hankyoreh**» — markaziy chap qarashli va vatanparvarlik nuqtai nazariga ega janubiy koreyalik kundalik. Bu 1988 yilda mamlakatdagi keng ko'lamli tsenzura tozalashlardan deyarli darhol, Koreya avtoritar hukumati

istalmagan jurnalistlarni mamlakatdan quvib chiqargandan so'ng paydo bo'ldi. Yangi nashr yuzaga kelgan bo'shliqni to'ldirishi va rasmiy tsenzura va hukumatparast gazetalarga muqobil bo'lishi kerak edi. Koreys tilidan tarjima qilingan gazeta nomi "Koreys millati" yoki "Birlashgan millat" degan ma'noni anglatadi. Tashkil etilgan paytda u deyilgan «한겨레신문» (Hankyoreh Shinmun) va "siyosiy ta'sir va kapitalga bog'liq bo'lmagan dunyodagi birinchi gazeta" sifatida nashr etilgan. Gazeta an'anaviy tarzda Hangul tilidan foydalanadi va jummalarni gorizontaal ravishda chop etadi, bu Koreya vertikal matbuotida odatiy holdir. 2016-yilda u Koreyadagi eng nufuzli gazeta deb topildi, lekin ayni paytda eng kam ta'sirchan gazeta - bugungi kunda uning mashhurligi sezilarli darajada pasayib ketdi. Elektron gazetada ingliz, xitoy va yapon tillarida bo'lim mavjud.

Gazeta 한국일보 Hankook Ilbo Xankuk Ilbo Koreya Kundali k gazetasi rus tilida *Seul shaxrida chop etiladi.*

Ushbu milliy Janubiy Koreya gazetasi Koreya urushi tugaganidan so'ng darhol so'nggi voqealarni mustaqil va xolisona xabar qilish uchun tashkil etilgan va bugungi kunda u neytral nuqtai nazarni saqlab qoladi va na rasmiy hukumatni, na muxolifatni qo'llab-quvvatlamaydi. Turli madaniy va sport tadbirlarining homiysi.

«**한국일보**» ili «**Hankook Ilbo**» — 1954-yildan beri Seulda nashr etiladigan mashhur Janubiy Koreya kundalik gazetasi. U Koreya urushi tugagandan so'ng darhol paydo bo'ldi va Koreya yarim orolidagi voqealarning ob'ektiv va mustaqil xabarchisi bo'lishi kerak edi. O'sha paytda Janubiy Koreyaning barcha gazetalari Rhee Seung Man hukumatini yoki muxolifat tomonini qo'llab-quvvatlagan, Hankook Ilbo ular orasida joylashgan edi. Rus tiliga tarjima qilinganda, uning nomi "Daily Korea" yoki "Korea Daily" degan ma'noni anglatadi. Hankook Ilbo o'zini "hech qanday ta'sirga ega bo'lmagan yagona haqiqiy mustaqil Janubiy Koreya gazetasi" deb ta'riflaydi. O'z faoliyatida zamonaviy texnologiyalarning barcha yutuqlaridan foydalanadigan innovatsion gazeta. Bu nafaqat gazeta, balki haqiqiy jurnalistika akademiyasi, bugungi kunda Janubiy Koreyada ko'plab taniqli jurnalistlarning yetishib chiqishiga sabab bo'lgan. Gazeta madaniy va sport tadbirlarining muhim homiysi bo'lib, adabiyot yo'nalishi bo'yicha mukofotlar beradi, ijodkorlar uchun turli stipendiyalar asoschisi hisoblanadi.

Gazeta tashkil etilgan paytdan boshlab 2014-yilga qadar xuddi shu nomdagi "Hankook Ilbo Media Group" media kompaniyasi tomonidan nashr etilgan, u aslida ushbu nashr negizida tashkil etilgan. 2014-yildagi korruptsiya mojarosidan so'ng Dongwha Enterprise gazetaning yangi egasi bo'ldi. 2008-yilda gazeta tahririyati Amerikaning Bloomberg TV telekanali bilan hamkorlikda Janubiy Koreyada Seul Economic TV biznes telekanalini ishga tushirdi. Gazetaning chet ellik auditoriya uchun ingliz tilidagi "The Korea Times" nashri mavjud bo'lib, u deyarli to'liq nusxadir.

The Korea Times Korea Tayms Koreya yangiliklari gazeta rus tilida chop etiladigan kundalik Korea yangiliklari gazetasi hisoblanadi.

Janubiy Koreyadagi eng qadimgi ingliz tilidagi kundalik gazeta, u Koreya urushi boshlanganda tashkil etilgan va ko'p yillar davomida xorijiy auditoriyaga ikki Koreya qarama-qarshiligining xabarchisi bo'lib kelgan. Koreyadagi biznes, siyosiy va sport tadbirlarining rasmiy axborot homiysi.

Korea Times bugungi kunda Janubiy Koreyadagi eng qadimgi ingliz tilidagi gazeta bo'lib, uning birinchi soni 1950-yil 1-noyabrda Koreya urushi boshlanganda nashr etilgan, aslida u bir necha yillar davomida urush maydonlaridan xabarchi bo'lgan. Rus tiliga tarjima qilingan gazeta nomi "Korean Times" degan ma'noni anglatadi. Nashr asoschisi mahalliy siyosatchi va faol Xelen Kim bo'lib, u Koreya Jamoat axboroti boshqarmasida ishlagan va BMT Bosh Assambleyasida mamlakat vakili bo'lgan. O'shanda Koreyada mamlakatda bo'layotgan voqealarga xolis baho beradigan xorijiy nashrlar yo'q edi. Dastlabki yillarda gazetaning aniq siyosiy pozitsiyasi shakllandi - u aniq antikommunistik chiziq bilan gapirgan Li Seungman hukumatini qo'llab-quvvatladi.

1988-yilda gazeta Seul yozgi Olimpiya o'yinlarining rasmiy vakili sifatida tanlandi va shu vaqt ichida u o'zining nashriyotining maxsus nashri - The Seul Olympianini nashr etdi. Ushbu voqea gazetaning o'zi uchun muhim voqea bo'ldi, bu uning Koreya yarim orolidagi muhim voqealarning rasmiy axborot homiysiga aylanishining boshlanishini ko'rsatdi. 2005-yilda u APEC iqtisodiy konferentsiyasi va Pusan kinofestivalida, 2007-yilda Koreyalararo sammitda ishtirok etgan. 1970 yildan beri gazeta har yili adabiy mukofotni taqdim etib keladi.

Bugungi kunda gazeta dushanbadan tashqari har kuni chiqariladi, deyarli Koreya gazetasining ingliz tilidagi nusxasi. «한국일보» (Hankook Ilbo), markazlashgan siyosiy chiziqni ifodalaydi. U tashkil etilgan paytdagi maqsadlarni – Koreyani xorijlik auditoriyaga xolisona ko'rsatish, uning siyosati, iqtisodiyoti, oddiy fuqarolar hayotidagi voqea va o'zgarishlarni sodda va tushunarli shaklda tushuntirishni ko'zlaydi. Gazeta Koreya va Koreya yarim orolidagi voqealarga qiziqqan har bir kishi uchun qiziqarli bo'ladi.

The Korea Joong Ang Daily Gazetasi Korea DzungEng Deyli Koreyaning kundalik gazetasi hisoblanadi.

Janubiy Koreya gazetasining inglizcha versiyasi «중앙일보 (JoongAng Ilbo)», 2000-yildan beri Amerikaning "The New York Times" gazetasi bilan hamkorlikda nashr etilgan. Xorijiy rezidentlar tomonidan eng ko'p afzal ko'rgan koreys gazetasi va xorijiy matbuot tomonidan eng ko'p iqtibos keltiriladigan gazetalardan biri.

Xitoy gazetasining inglizcha versiyasi «중앙일보 » (JoongAng Ilbo), 2000 yildan beri Amerikaning "The New York Times" gazetasi bilan hamkorlikda nashr etilgan. Bu The Korea JoongAng Daily gazetasining 12 sahifasini va The New York Times Internationalning 20 sahifasini o'z ichiga olgan birlashtirilgan gazeta.

Ko'pincha "Koreyaga oyna" deb nomlanuvchi u xorijlik o'quvchilarga butun Koreya yarimorolidagi siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy voqealar haqida batafsil ma'lumot beradi. Tadqiqotlarga ko'ra, u xorijlik rezidentlar tomonidan eng ko'p afzal ko'radigan koreys gazetasi va xorijiy matbuot tomonidan eng ko'p keltiriladigan gazetalardan biri. Uning asosiy o'quvchilari siyosatchilar, biznesmenlar, diplomatlar, sayyohlar va talabalardir. 2018-yilda u Qishki Olimpiya o'yinlarining rasmiy vakili sifatida tanlangan. Gazeta Koreyaning o'zida mashhur. The Korea JoongAng Daily gazetasi maqolalari Koreyada ko'pincha kirish imtihonlari va ingliz tilini bilish milliy testini topshirish uchun material sifatida ishlatiladi. Gazetaning elektron versiyasi ikki tilda: koreys va ingliz tillarida (qisqartirilgan shaklda) taqdim etilgan.

Gazeta yakshanba va bayramlardan tashqari har kuni chiqariladi. Tijoriy va obuna, onlayn va ilovalarda mavjud. Gazeta tirajining bir qismi bepul tarqatiladi: aeroport va vokzallarda, yirik do'konlarda, universitetlarda, mehmonxonalarda, sayyohlik markazlarida, ko'rgazmalarda, yirik kompaniyalar va konsullik idoralarida. Gazeta veb-saytida siz gazetaning elektron versiyasiga, shu jumladan sinov versiyasiga obuna bo'lishingiz mumkin.

2008-2020 MrTranslate Press - gazeta va jurnallarning elektron versiyalarini brauzeringizda avtomatik tarjima qilish tizimi. Sizni qiziqtirgan media-nashrni tanlang va uning mahalliyashtirilgan versiyasi darhol rus tiliga tarjimada ochiladi. Saytda elektron versiyalari (vab-saytlari) bilan butun dunyo bo'ylab etakchi matbuot nashrlari mavjud. Siyosat, iqtisod, ilm-fan, sportdagi jahon voqealari bilan jahon matbuotining mashhur nashrlarining qarashlari va manfaatlari prizmasidan tanishing. Matbuot tarjimoni sizga dunyoga mashhur siyosatchilar, jurnalistlar, iqtisodchilar, taqdimotchilar, sharhlovchilarning maqolalari va tahlilchilari dunyosini ochadi. Onlayn gazeta va jurnallarni rus tiliga tarjimonimiz sizga mashhur ommaviy axborot vositalarini o'zingiz tushunadigan tilda o'qishga yordam beradi. Media nashri tanlanganda, u avtomatik tarjima tizimlaridan biri tomonidan avtomatik tarzda tarjima qilinadi. Tarjimon orqali brauzeringizda butun dunyodan elektron ko'rinishdagi matbuot, gazeta va jurnallarni o'quvchi. Biz maqolalar yoki yangiliklar sarlavhalarining tarjimalarini vab-saytimizda saqlamaymiz va ularni qo'lda tarjima qilmaymiz. O'qish uchun manbani tanlaganingizda, ushbu ommaviy axborot vositalarining rasmiy vab-sayti uning lokalizatsiyasini amalga oshiradigan mashina tarjimasi tizimi orqali ochiladi. Siz har doim tarjimada nashrning so'nggi va rasmiy versiyasini birinchi shaxsdan moslashtirmasdan, hech qanday tahrirsiz yoki tsenzurasiz olasiz. Tarjimonning ish yukiga qarab, tarjimalar vaqtincha cheklangan yoki mavjud bo'lmasligi mumkin. U yoki bu vab-saytni tarjima qilish jarayonida ko'rishingiz mumkin bo'lgan barcha maqolalar ularning mualliflarining nuqtai nafari va qarashlarining aksidir va har bir muayyan davlat qonunchiligiga muvofiq ularning rasmiy vab-saytlarida joylashtiriladi.

O'tilgan mavzu yuzasidan savol va topshiriqlar

1.Koreya matbuoti. gazetalari va jurnallaridagi asosiy axborotlarni bilasizmi?

2. Koreya televideniyesining o'ziga xosligi va rangbarangligi haqida qanday tushunchaga egasiz?

3. Koreya radiosi ning o'ziga xosligi va jurnalistlarining maxorati haqida nimalarni ayta olasiz?

3. Koreyada internet tarmoqlari faoliyati qanday?

4. .Koreya Axborot agentliklari ish faoliyatini gapiring.

5. .Koreya jurnalistikasi istiqbollarini qanday tasavvur qilasiz.

6. Koreya madaniyati va ta'lim tizimi haqida nima bilasiz?

7. Koreya OAVlarida siyosiy axborotlarning yoritilishi.

ZAMONAVIY MALAYZIYA JURNALISTIKASI

1. Zamonaviy Malayziya matbuoti haqida, gazeta va jurnallari

2 Zamonaviy Malayziya televideniyesi va radiosi

3. Zamonaviy Malayziya internet tarmoqlari

4. Zamonaviy Malayziya Axborot agentliklari

5. Zamonaviy Malayziya jurnalistikasi istiqbollarini

Malayziya matbuoti Janubiy-Sharqiy Osiyodagi eng qiziqarli va ko'p qirrali media tizimlaridan biri hisoblanadi. Mamlakatning etnik xilma-xilligi (malay, xitoy va hind jamoalari) matbuotning ham bir necha tillarda va turli yo'nalishlarda rivojlanishiga sabab bo'lgan.

Quyida Malayziyaning zamonaviy gazeta va jurnallari haqida batafsil ma'lumotlar keltirilgan:

Malayziya matbuotining asosiy xususiyati uning ko'p tilliligidir . Gazetalar asosan to'rtta tilda chop etiladi:

1. Malay tilidagi nashrlar : Eng keng auditoriyaga ega . Ular milliy o'zlik va davlat siyosatini yoritishda yetakchi.
2. Ingliz tilidagi nashrlar : Ishbilarmon doiralar , ziyolilar va shahar aholisi orasida ommabop . Xalqaro xabarlarga ko'proq urg'u beradi.
3. Xitoy tilidagi nashrlar : Iqtisodiy jihatdan eng baquvvat va ta'siri yuqori bo'lgan segment.
4. Tamil (hind) tilidagi nashrlar : Hind jamiyatining ichki muammolari va madaniyatini yoritishga ixtisoslashgan.

Ingliz tilidagi nashrlar:

* The Star : Mamlakatdagi eng ommabop ingliz tilidagi gazeta. U asosan o'rta sinfga yo'naltirilgan bo'lib , ko'ngilochar , iqtisodiy va ijtimoiy mavzularni keng yoritadi.

* New Straits Times (NST): Malayziyaning eng qadimiy gazetalaridan biri . U hukumatga yaqinroq pozitsiyada turadi va rasmiy xabarlarni tahliliy tarzda yetkazish bilan ajralib turadi.

Malay tilidagi nashrlar:

Berita Harian : Malay tilidagi eng nufuzli kundalik nashr . Ijtimoiy masalalar va malay madaniyatiga katta e'tibor qaratadi.

Utusan Malaysia : Tarixiy ahamiyatga ega nashr . Uzoq vaqt davomida malay millatparvarligi va siyosiy qarashlarining minbari bo'lib kelgan.

Harian Metro: Tabloid (sariq matbuot) uslubiga yaqinroq bo'lib, jinoyatchilik, shou-biznes va qiziqarli voqealarni yoritadi . So'zlashuv tiliga yaqinligi uchun o'quvchisi juda ko'p.

Xitoy tilidagi nashrlar

Sin Chew Daily : Nafaqat Malayziyada , balki butun Janubiy-Sharqiy Osiyoda eng ko'p adadda chop etiladigan xitoy tilidagi gazeta. Uning iqtisodiy va siyosiy tahlillari juda kuchli.

Malayziya jurnal bozori so'nggi yillarda raqamlashish tufayli o'zgarishlarga yuz tutdi , biroq quyidagi yo'nalishlar hamon saqlanib qolmoqda:

- Ayollar va moda jurnallari: *Jelita* (malay tilida) va *Female* (ingliz tilida) kabi nashrlar mahalliy ayollarning sevimli jurnallari hisoblanadi . Ularda moda, salomatlik va oila masalalari yoritiladi.
- Islomiy jurnallar : Malayziya musulmon davlati bo'lgani sababli, *Solusi * kabi diniy-ma'rifiy va halol turmush tarzini targ'ib qiluvchi jurnallarning bozori chaqqon.
- Biznes jurnallar: *The Edge * — iqtisodiy tahlil , ko'chmas mulk va fond bozori haqida eng aniq ma'lumot beruvchi haftalik nashr.

Bugungi kunda an'anaviy bosma nashrlar o'rnini raqamli media egallamoqda. Malayziyada onlayn portallarning ta'siri juda yuqori:

1. Malaysiakini : Mustaqil onlayn nashr bo'lib , muqobil fikrlar va siyosiy tanqidlar uchun asosiy platforma hisoblanadi.

2. Free Malaysia Today (FMT): Tezkor va xolis xabarlar bilan tanilgan portal.

3. The Vibes : Yangi avlod raqamli nashri bo'lib , chuqur surishtiruv va tahlillarga e'tibor qaratadi.

Malayziya matbuoti erkinligi ma'lum qonuniy cheklovlar bilan tartibga solinadi. Jumladan, "Matbuot va nashriyotlar to'g'risida"gi qonun (PPPA) nashrlarga har yili litsenziya olish majburiyatini yuklaydi . Shuningdek , millatlararo va dinlararo nizolarni keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan mavzularga ehtiyotkorlik bilan yondashiladi.

Malayziya matbuoti — bu zamonaviylik va an'analarning qorishmasidir . U yerda siz ham eng konservativ diniy nashrlarni , ham eng ilg'or texnik va iqtisodiy jurnallarni topishingiz mumkin . Raqamlashish davrida gazetalar o'z onlayn versiyalarini rivojlantirib , ijtimoiy tarmoqlar orqali faol muloqot qilmoqda.

Malayziya media tizimi Janubi-sharqiy Osiyodagi eng rivojlangan va texnologik jihatdan ilg'or sohalardan biri hisoblanadi . U mamlakatning ko'p millatli (malay , xitoy , hind) va ko'p tilli tabiatini aks ettiradi.

Quyida zamonaviy Malayziya televideniyesi va radiosining asosiy jihatlari keltirilgan:

Televideniye: Raqamli transformatsiya va xilma-xillik

Malayziyada televideniye sohasi davlat va xususiy sektorning kuchli raqobati asosida qurilgan.

Asosiy telekanallar:

- RTM (Radio Televisyen Malaysia): Davlat teleradiokompaniyasi bo'lib, TV1, TV 2 va TV 6 kabi kanallarni boshqaradi . Ular asosan ta'lim , madaniyat va hukumat yangiliklariga e'tibor qaratadi.
- Media Prima: Mamlakatdagi eng yirik xususiy media xolding. Uning tarkibiga mashhur TV3,NTV7, 8TV va TV 9 kanallari kiradi . Ayniqsa , TV 3 reytingda yetakchi bo'lib , mahalliy dramalar va ko'ngilochar ko'rsatuvlari bilan tanilgan.
- Astro : Malayziyadagi eng yirik pullik (satellit) televideniye operatori . U 200 dan ortiq kanallarni , jumladan , xalqaro (HBO , CNN) va mahalliy eksklyuziv kontentlarni taqdim etadi.

Zamonaviy tendensiyalar:

Analog signalning to'xtatilishi : 2019 yilda Malayziya to'liq raqamli ko'rsatuvga (myFreeview) o'tdi . Bu aholiga yuqori sifatli (HD) tasvirni bepul ko'rish imkonini berdi.

OTT va Striming: An'anaviy TV o'rnini * Astro GO*, *tonton * va xalqaro platformalar (Netflix, Disney + Hotstar) egallab bormoqda.

Radio Malayziyada haydovchilar va yoshlar orasida hali ham juda kuchli ta'sirga ega . Radiostansiyalar til va musiqiy janrlarga ko'ra qat'iy taqsimlangan.

Til bo'yicha bo'linish:

1. Malay tilida: Era FM, Sinar FM (eng ommabop stansiyalar).
2. Ingliz tilida: Hitz FM, Lite FM, BFM 89.9 (biznes va yangiliklar).
3. Xitoy va hind tillarida: MY FM, Raaga kabi stansiyalar milliy ozchiliklar uchun xizmat qiladi.

Xususiyatlari:

BFM 89.9: Bu Malayziyadagi yagona mustaqil biznes radiostansiyasi bo'lib , iqtisodiy tahlillar va siyosiy intervyulari bilan yuqori nufuzga ega.

Raqamli radio: So'nggi yillarda radiostansiyalar o'z ilovalariga ega bo'ldi va podkastlar industriyasi jadal rivojlanmoqda.

Malayziya media muhiti MCMC (Malaysia Communications and Multimedia Commission) tomonidan nazorat qilinadi.

Qat'iy qoidalar : Diniy sezgirlik , etnik munosabatlar va axloq normalariga qat'iy rioya qilinadi.

Til siyosati : Eshittirish va ko'rsatuvlar davlat tili (malay tili) rivojiga hissa qo'shishi shart , shu bilan birga boshqa tillardagi kontentga ham keng yo'l qo'yiladi.

Malayziya mediasi bugungi kunda an'anaviy formatdan " raqamli birinchilik" (Digital First) tamoyiliga o'tish bosqichida turibdi.

Malayziya hukumati raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga katta urg'u bermoqda . Bugungi kunda mamlakat aholisining **90 foizdan ortig'i** internetdan faol foydalanadi.

Malayziyada internet-jurnalistika nafaqat axborot tarqatish vositasi , balki mamlakatning siyosiy va ijtimoiy hayotiga ta'sir ko'rsatuvchi qudratli kuchga aylangan . Quyida Malayziyadagi raqamli jurnalistikaning o'ziga xos xususiyatlari va rivojlanish yo'nalishlari keltirilgan:

Malayziyada internet-jurnalistikaning rivojlanishi an'anaviy OAV (gazeta va TV) ustidan davlat nazorati kuchli bo'lgan davrda boshlangan.

- **Mustaqil nashrlar:** *Malaysiakini*, *The Malaysian Insight* va *Free Malaysia Today* kabi portallar an'anaviy media yoritmaydigan nozik siyosiy mavzularni ochiq yoritib, xalq orasida katta nufuz qozondi.
- **Senzuraning yo'qligi:** Malayziya hukumati 1990-yillarning oxirida (Multimedia Super Corridor loyihasi doirasida) internetni senzura qilmaslikka va'da bergan. Bu esa internet-nashrlarning erkinroq nafas olishiga zamin yaratgan.

Malayziyaliklar yangiliklarni asosan ijtimoiy tarmoqlar orqali iste'mol qiladi.

- **Facebook va Twitter (X):** Siyosiy bahslar va tezkor yangiliklar maydoni hisoblanadi.
- **TikTok jurnalistikasi:** So'nggi yillarda qisqa video- yangiliklar ommalashdi. Hatto an'anaviy nashrlar ham o'z auditoriyasini saqlab qolish uchun yangiliklarni TikTok formatiga moslashtirmoqda.
- **WhatsApp kanallari:** Mahalliy darajadagi yangiliklar va guruhlardagi muhokamalar jamoatchilik fikrini shakllantirishda katta rol o'ynaydi.

Malayziya ko'p millatli davlat bo'lgani uchun internet-jurnalistika to'rtta asosiy tilda olib boriladi:

1. **Malay tili:** Davlat tilidagi nashrlar eng katta auditoriyaga ega.
2. **Ingliz tili:** Intellektual qatlam va xalqaro hamjamiyat uchun asosiy til.
3. **Xitoy va Tamil tillari:** Mahalliy diasporalarning ijtimoiy-siyosiy qarashlarini ifodalovchi kuchli segment.

Garchi internet erkin bo'lsa-da, Malayziyada onlayn jurnalistlar ma'lum qonuniy cheklovlarga duch kelishi mumkin:

- **Kommunikatsiya va multimedia to'g'risidagi qonun (CMA 1998):** Davlat organlari ushbu qonundan foydalanib, "milliy xavfsizlikka tahdid soluvchi" yoki "yolg'on" deb topilgan kontentni bloklashi yoki surishtiruv o'tkazishi mumkin.
- **Kiber-xavfsizlik:** So'nggi vaqtlarda feyk xabarlar (Fake news) qarshi kurashish maqsadida monitoring kuchaytirilgan.

Malayziyadagi onlayn nashrlar daromad olishning bir necha modellaridan foydalanadi:

- **Payvoll (Paywall):** Masalan, *Malaysiakini* pullik obuna tizimini joriy qilgan ilk muvaffaqiyatli nashrlardan biridir.
- **Nativ reklama:** Maqola ko'rinishidagi reklama materiallari keng tarqalgan.
- **Grantlar:** Ayrim mustaqil surishtiruv medialari xalqaro fondlar va donorlar hisobidan moliyalashtiriladi.

Malayziyada internet-jurnalistika jamiyatning "ko'zgusi" va "nazoratchisi" (watchdog) vazifasini bajaradi. U an'anaviy nashrlarga qaraganda tezkorroq, tanqidiyroq va interfaolroqdir. Raqamli texnologiyalar rivojlanishi bilan Malayziya media makoni yanada demokratlashib bormoqda, biroq shu bilan birga etika va ma'lumotlar haqqoniyligi eng katta muammo bo'lib qolmoqda.

Malayziyaning zamonaviy axborot agentliklari tizimi davlat va xususiy sektor o'rtasidagi muvozanatga asoslangan. Mamlakatda raqamli transformatsiya jarayoni axborot tarqatish tezligi va shaklini tubdan o'zgartirib yubordi.

Quyida Malayziyaning eng nufuzli axborot agentliklari va ularning faoliyat yo'nalishlari haqida batafsil ma'lumot keltirilgan:

BERNAMA (Malayziya Milliy axborot agentligi)

BERNAMA (Pertubuhan Berita Nasional Malaysia) — mamlakatning rasmiy davlat axborot agentligi bo'lib, 1967 yilda tashkil etilgan.

- **Roli:** Hukumatning rasmiy pozitsiyasini yoritadi va mamlakat ichidagi hamda xalqaro yangiliklarning asosiy manbasi hisoblanadi.
- **Ko'p tarmoqlilik:** Bugungi kunda BERNAMA nafaqat matnli yangiliklar, balki o'z televizion kanali (**Bernama TV**) va radiostansiyasiga (**Bernama Radio**) ega.
- **Raqamlashish:** Agentlik yangiliklarni malay, ingliz, xitoy va arab tillarida tarqatadi. Ular ijtimoiy tarmoqlardagi faolligi va multimedia kontenti bilan zamonaviy talablarga moslashgan.

Xususiy va Mustaqil Axborot Portallari

Malayziyada davlatga qarashli bo'lmagan, ammo agentlik darajasida ishlaydigan yirik media tuzilmalar mavjud:

- **Malaysiakini:** 1999 yilda tashkil etilgan ushbu portal Malayziyadagi eng kuchli mustaqil axborot manbalaridan biridir. Ular surishtiruv jurnalistikasi va siyosiy tahlillarga ixtisoslashgan.
- **Free Malaysia Today (FMT):** Tezkor va muqobil yangiliklar yetkazib beruvchi eng ommabop ingliz tilli portallardan biri.
- **The Malaysian Insight:** Ijtimoiy-siyosiy jarayonlarni chuqurroq tahlil qiluvchi va jamiyatdagi muammolarni yorituvchi agentlik hisoblanadi.

Yirik Media Xoldinglar (Media Houses)

Malayziyada axborot oqimini nazorat qiluvchi ikkita yirik konglomerat mavjud bo'lib, ular o'z tarkibidagi nashrlar orqali agentlik funksiyasini bajaradi:

- **Media Prima Berhad:** Mamlakatdagi eng yirik xususiy media kompaniya. Uning tarkibiga *New Straits Times*, *Berita Harian* va bir nechta telekanallar (TV3, NTV7) kiradi.
- **Star Media Group:** Mashhur *The Star* gazetasi va onlayn portali egasi bo'lib, asosan ingliz tilidagi auditoriyaga xizmat qiladi.

Malayziya axborot agentliklari bugungi kunda quyidagi yo'nalishlarda rivojlanmoqda:

- **Mobil jurnalistika (MoJo):** Jurnalistlar voqea joyidan tezkor reportajlarni smartfonlar yordamida to'g'ridan to'g'ri efirga uzatishmoqda.
- **Sun'iy intellektidan foydalanish:** Yangiliklarni saralash, tarjima qilish va oddiy statistik ma'lumotlarni matnga aylantirishda AI texnologiyalari joriy etilmoqda.
- **Ma'lumotlar jurnalistikasi (Data Journalism):** Murakkab iqtisodiy yoki ijtimoiy jarayonlarni infografika va interaktiv xaritalar orqali tushuntirish ommalashmoqda.

Malayziya axborot agentliklari (xususan BERNAMA) Osiyo-Tinch okeani axborot agentliklari tashkiloti (**OANA**) a'zosi sifatida mintaqaviy axborot almashinuvida faol ishtirok etadi . Bu ularga xalqaro maydonda Malayziya ovozini eshittirish imkonini beradi.

Malayziya axborot agentliklari bugungi kunda nafaqat an'anaviy xabar tarqatuvchilar , balki yuqori texnologiyali raqamli media markazlariga aylangan . Ular davlat manfaatlari va jamiyatning erkin axborotga bo'lgan ehtiyoji o'rtasidagi muvozanatni saqlashga harakat qilmoqdalar.

Malayziya jurnalistikasining istiqbollari mamlakatdagi siyosiy o'zgarishlar , texnologik progress va global media trendlari bilan uzviy bog'liq . Kelajakda ushbu sohada kutilayotgan asosiy yo'nalishlarni quyidagicha tasniflash mumkin:

Kelajakda an'anaviy bosma nashrlarning roli yanada kamayib , jurnalistika to'liq raqamli formatga o'tadi.

- **Giper-lokallashish:** Jurnalistika nafaqat milliy darajada , balki muayyan kichik jamoalar va hududlar manfaatlari moslashgan tor doiradagi kontentga e'tibor qaratadi.
- **Vertikal video kontent:** Axborotni yetkazishda matndan ko'ra qisqa va tezkor video- reportajlar (Reels , TikTok formati) ustuvorlik qiladi.

Malayziya media kompaniyalari **Sun'iy intellekt** (AI) texnologiyalarini faol o'zlashtirishni davom ettiradi:

- **Avtomatik yangiliklar:** Oddiy moliyaviy hisobotlar , sport natijalari va ob-havo ma'lumotlari to'liq SI tomonidan yoziladi.
- **Personallashtirish:** O'quvchiga faqat uning qiziqishlariga mos bo'lgan yangiliklarni tavsiya qiluvchi algoritmlar mukammallashadi.
- **Til to'siqlarini yengish:** Malayziyaning ko'p tilli muhitida SI yordamida yangiliklarni malay tilidan ingliz yoki xitoy tiliga lahzalarda sifatli tarjima qilish tizimlari joriy etiladi.

Soxta xabarlar va manipulyatsiya qilingan videolar ko'payishi jurnalistika oldiga yangi mas'uliyat yuklaydi:

- **Fakt-cheking (Fact-checking) markazlari:** Kelajakda har bir yirik axborot agentligi qoshida ma'lumotlar haqqoniyligini tekshiruvchi maxsus bo'limlar yoki mustaqil platformalar (masalan , hozirda mavjud bo'lgan *JomCheck*) yanada kuchayadi.
- **Raqamli etika:** Jurnalistlar uchun SIDan foydalanish va ma'lumotlarni tekshirish bo'yicha yangi kasbiy etika qoidalari ishlab chiqiladi.

An'anaviy reklama bozori Google va Meta kabi gigantlar qo'liga o'tib ketayotgani sababli , Malayziya nashrlari yangi daromad modellarini izlaydi:

- **Obuna modeli (Subscription model):** Sifatli va tahliliy kontent uchun o'quvchilar pul to'laydigan tizim kengayadi.
- **Kraudfanding:** Mustaqil surishtiruv jurnalistikasini bevosita jamoatchilik tomonidan moliyalashtirish an'anaga aylanadi.

Malayziyada siyosiy islohotlar davom etar ekan , media sohasini tartibga soluvchi eskirgan qonunlarni (masalan , *Nashrlar va matbaa dastgohlari to'g'risidagi qonun*) qayta ko'rib chiqish kutilmoqda.

- **Media Kengashi (Media Council):** Davlat nazorati o‘rniga sohani jurnalistlarning o‘zlari tartibga soladigan Mustaqil Media Kengashining to‘liq ish boshlashi sohaning professionallashtirishiga xizmat qiladi.

Malayziya jurnalistikasining istiqboli **texnologik jihatdan innovatsion**, **ijtimoiy jihatdan mas’uliyatli** va **iqtisodiy jihatdan mustaqil** bo‘lishga intilish bilan belgilanadi. Endilikda jurnalist nafaqat xabar beruvchi, balki ulkan axborot oqimi ichidan haqiqatni saralab beruvchi "navigator" vazifasini o‘taydi.

O‘tilgan mavzu yuzasidan savol va topshiriqlar

1. Malayziya matbuoti gazetalari va jurnallaridagi asosiy axborotlarni bilasizmi?
2. Malayziya televideniyesining o‘ziga xosligi va rang barangligi haqida qanday tushunchaga egasiz?
3. Malayziya radiosining o‘ziga xosligi va jurnalistlarining maxorati haqida nimalarni ayta olasiz?
4. Malayziya da internet tarmoqlari faoliyati qanday?
5. Malayziya Axborot agentliklari ish faoliyatini gapiring.
6. Malayziya jurnalistikasi istiqbollari qanday tasavvur qilasiz?
7. Malayziya OAVlarida Raqamli jurnalistikaning ahamiyati.
8. Malayziya madaniyati va ta’lim tizimi haqida nima bilasiz?

MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARI JURNALISTIKASI

Markaziy Osiyo mamlakatlari jurnalistikasi deganda avvalambor uning tarixiga nazar tashlashimiz zarur. Ming yilliklar oldingi davr olimlarining buyukligi ular yozgan asarlarda muxrlanib qolganligi, masalan Nizomul mulkning “Siyosatnoma” asarida o‘z podshoxiga davlat boshqaruvida sohibxabarning ahamiyat nechog‘li zarurligi xaqidagi rivoyati, Amir Temurning “Tuzuk”laridagi xar tarafdin yetkazilib turiladigan xabarlarining dolzarb ekanligi xaqidagi maslahatlari, Abu Rayxon Beruniyning “Axborot yetkazish madaniyati” to‘g‘risidagi bir qancha manbalar borki, davlat boshqaruvida axborotning bugungi kun tili bilan aytganda jurnalistikaning ahamiyati juda katta. Shuningdek, o‘rta asrlarda Markaziy Osiyo mamlakatlari qanday yuksak natijalarga erishgani hammaga ayon. Bu davr insoniyat tarixiga “Musulmon Renessansi” nomi bilan kirib. Ushbu zamonda jami odamzod tarixida sanoqli bo‘lgan buyuk yuksalishlardan biri yuz berdi.

O‘rta asrlardagi Sharq madaniyatini o‘rganish axborot globallashtirish davrida yanada dolzarblashmoqda. Axborotiy tajovuzlar natijasida bugungi kunga kelib, insoniyat hayotida asrlar davomida o‘rganilgan ma’naviy-axloqiy me’yorlar tizimi asta-sekin, yemirilib odamzod postmavjudlik (postsushestvovaniye) davriga o‘tmoqda. Daniel Belldan keyin “post” so‘zi ommalashib ketdi. Postindustrial jamiyat, postmodernizm, post insoniy kelajak (postchelovecheskoye budusheye),

postzamonaviylik (postsovremennost), tushunchalari keng iste'molga kirmoqda . bugungi davr nihoyatda murakkab bosqichdir . Zamonaviy xalqaro va milliy ommaviy axborot vositalari ta'sirida ko'p asrlar davomida shakllangan qadriyatlarining ahamiyati izchil tarzda tushib ketmoqda . Shuning uchun kunning muhim vazifalaridan biri-o'rta asrlar tajribasiga yana bir marta murojaat etib , ming yillik sinovlaridan o'tgan ijobiy natija va madaniy boyliklarni to'laroq o'zlashtirish , insonparvarlik g'oyalaridan samarali foydalanish kunning dolzarb masalasiga aylanmog'i zarur.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimov bu haqda shunday deb yozadi : “Eng muhim vazifa shundan iboratki , o'zimizni teran anglab , mutafakkir bobolarimiz , aziz-avliyolarimiz qoldirgan bebaho merosni asrab-avaylab, yanada boyitishimiz ulug' ajdodlarimiz ishining munosib davomchilari bo'lmog'imiz darkor”

Axborot asri bir qator misli ko'rilmagan o'zgarishlar bilan kirib kelmoqda . Amerikalik olim Elvin Toffler “ Uchinchi to'lqin ” nomli kitobida insoniyat tamaddunining uch asosiy bosqichiga quyidagicha ta'rif berdi: “O'zgarishlarning Birinchi to'lqini – qishloq xo'jaligidagi inqilob – tugaganigacha ming yilliklar kerak bo'ldi . Ikkinchi to'lqin-sanoat sivilizatsiyasining yuksalishi – bor- yo'g'i 300 yilni egalladi . Bugungi kunga kelib tarix yanada tezlashib ketdi va Uchinchi to'lqin bir necha o'n yilliklar davomida tarixdan o'tib ketishi extimoli bor”¹⁷.

Markaziy Osiyo mamlakatlari jurnalistikasini o'rganishning ahamiyati shundaki, xalqaro jurnalist, o'zbekiston jurnalistikasiga markaziy osiyo mamlakatlari jurnalistikasidagi rivojlanish jarayonini, rivojlangan axborot texnologiyalari sirlarini, axborot yetkazish maxoratini, ulardagi jurnalistik g'oyalarning eng ilg'or jixatlarini olib kirmog'i, shu bilan birga o'z iqtidorini shakllantirishi eng dolzarb masaladir. O'zbekiston O'rta Osiyoda joylashgan yangi mustaqil davlatlar bilan o'zaro hamkorlikda bo'lib keladi.

O'zbekiston tashqi siyosatida mustaqil qardosh davlatlar Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston va Turkmaniston bilan do'stlik aloqalari, o'zaro manfaatli hamkorlikni o'rnatish, mustahkamlash, chuqurlashtirish asosiy yo'nalishlardan biridir. Negaki, bu mamlakat xalqlarining tarixi, madaniyati, tili, dini bir-biriga yaqindir . Ular ming yillar davomida bir iqtisodiy, ma'naviy-madaniy makonda yashab keldilar.

Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlarining uchrashuvlari davomida bayonnoma, O'rta Osiyo va Qozog'iston xalqlariga murojaatnoma, iqtisodiy, ilmiy-texnikaviy va madaniy hamkorlik to'g'risida bitim tuzilgan.

1991-yil avgustda O'zbekiston, Qirg'iziston maslahat kengashi tuzish to'g'risida bitim imzolandi. «Markaziy Osiyo mamlakatlari darajasidagi integratsiyaga kelsak, u o'zining alohida xususiyatlari bilan ajralib turadi . Bu integratsiya o'z mohiyatiga ko'ra hamisha xalq integratsiyasi bo'lib kelgan va

¹⁷ Тоффлер Э. Третья волна. Инглиз тилидан таржима. – М.:ООО “Издательство АСТ”, 2004. – Б. 32-33.

shunday bo‘lib qolmoqda»¹⁸. Xususan, O‘zbekiston, Qozog‘iston, Qirg‘iziston davlatlarini yagona iqtisodiy makon to‘g‘risida imzolagan shartnoma Markaziy Osiyo xalqlari oldida turgan murakkab vazifalarning birgalikda hal qilish yo‘lida qo‘yilgan muhim qadam hisoblanadi. «Bu hamdo‘stlik davlatchilikning qaror toptirish va bozor munosabatlariga o‘z ta‘sirini ko‘rsatadi»¹⁹ - deya xitob qilgan edi, O‘zbekiston Prezidenti I.A.Karimov. Bugungi kunda Markaziy Osiyo mamlakatlari xamkorlikda ish olib borar ekan, avvalambor Ommaviy axborot vositalarining rivojlanishiga nixoyatda katta e‘tibor qaratilganligini, Davlatlar Prezidentlarining jurnalistlar bilan birgalikda dunyo kechishlari, to‘g‘ridan to‘g‘ri muloqotlar olib borilayotganligi bu davlatlararo munosabatlarni yanada mustaxkamlaydi va jurnalistika sohasining ravnaqi rivojlanib, yangi texnologiyalarning joriy etilishiga asos bo‘ladi. O‘zbekiston Prezidenti o‘zining “Yuksak ma‘naviyat - yengilmas kuch” asarida shunday deydi: - Ma‘naviy bo‘shliqqa yo‘l qo‘ymaslik uchun avvalambor ezgu insoniy g‘oyalar va yuksak mahorat bilan yaratilgan asarlar orqali xalqimizning madaniy saviyasini yuksaltirish, boshqacha aytganda bugun jaxon maydonida yuz berayotgan keskin aql-zakovat va iste’dod musobaqasida bellashuvga qodir bo‘lishimiz shart. Shu nuqtai nazardan qaraganda, hozirgi paytda xayotimizni elektron axborot vositalari, xususan televideniye va radiosiz umuman tasavvur etib bo‘lmaydi. Bugungi kunda ular bir vaqtning o‘zida ham axborot maydoni, ham ijtimoiy-siyosiy, ma‘naviy-ma‘rifiy minbar, shu bilan birga, insonga madaniy, badiiy -estetik oziq beradigan va xordiq chiqaradigan makon vazifasini bajarmoqda, desak xato bo‘lmaydi. Shu sababli o‘tkir ta‘sir kuchiga ega bo‘lgan televideniye va radio sohasini izchil taraqqiy ettirish jamiyatning doimiy e‘tibor markazida bo‘lishi tabiiy²⁰.

O‘tilgan mavzu yuzasidan savol va topshiriqlar

¹⁸ **И.А.Каримов. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари.**

Ўзбекистон. 1997 й, 320-б.

¹⁹ **И.А.Каримов. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари.**

Ўзбекистон. 1997 й, 320-б.

²⁰ **И.А.Каримов. Юксак маънавият-енгилмас куч. –Т.:**

“Маънавият” 2011. – 135 б.

Turkmaniston jurnalistikasi.

REJA:

1. Zamonaviy Turkmaniston matbuoti
2. Turkmaniston televideniyesi va radiosi
3. Turkmaniston Internet tarmoqlari
4. Turkmaniston Axborot agentliklari
5. Turkmaniston jurnalistikasining istiqbollar.

Turkmaniston 1991 yil oktyabr oyidan mustaqillik maqomini olgan.

Maydoni: 488.100 kv.km.

Aholisi: 4776 ming kishini tashkil qiladi.

Poytaxti : Ashxabad.

Turkmanistonda 20 dan ortiq turdagi gazeta va jurnallar chop etiladi . Jumladan, rus tilida “Neytralniy Turkmenistan” (“B yetaraf Turkmaniston”), turkman tilida “Turkm yenistan” gazetalari nashr etiladi. Turkmaniston davlat axborot agentligi (TURKMAN PRESS), turkman milliy teleradiokompaniya faoliyat yuritadi. Turkmanistonda muntazam teleradio eshittirish 1927 yildan, televizion ko‘rsatuvlar esa 1959 yil noyabrdan boshlangan.

Matbuoti . Hozirgi kunda Turkmanistonda 13 ta davlat nashrlari mavjud. Ulardan atiga bittasi – “Neytralniy Turkmenistan” rus tilida nashr qilinadi. Qolganlari esa (ya’ni 12 ta) turkman tilida davlat ahamiyatiga ega. “Turkmenistan”, “Ashxabat”, “Vatan”, “Mari-Shixu-Djahan”, “Balkan” viloyat gazetalaridir. “Esger” (askar), “Adolat”, “Mugallimlar”, “Turkmen dunyasi” gazetalari va “Lukman”, “Gurbansaltan-edje” va boshqa.

Kundalik Ommaviy nashrlar.

“Turkmeniston”²¹ - har kuni chiqadi, adadi 23000.

“Neytralniy Turkm yenista n”- har kuni chiqadi, adadi 23110 .

“Ashxabat”- haftada 3 marta chiqadi, adadi 15000.

“Vatan”- haftada 3 marta chiqadi, adadi 11000.

“Esger”- haftada 1 marta chiqadi, adadi 7000.

“Adolat”- haftada 1 marta chiqadi, adadi 7000.

“Mugallimlar”- oyda 2 marta chiqadi, adadi 10670.

“Turkmen dunyasi”- oyda 2 marta chiqadi, adadi 6200

“Gurbansoltan-edje”- oylik adadi 2000

“Lukman”- 3 oyda 1 marta, adadi 1000

Türkmen sporty. Turizm va sport davlat qo‘mitasining kundalik gazetasi. Turkman, rus, ingliz tillarida chop etiladi. Bosh ofisi: Ashxabadda joylashgan. “Turkmen sporti” — davlat gazetasi bo‘lib, haftada bir marcha nashr qilinadi va Turkmanistonda chop etiladigan yagona sport nashri hisoblanadi.

Gazeta Turkmanistondagi sportda erishilgan yutuqlar, jamiyat hayotining sog‘lomlashtirish, xalqning ommaviy jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanishini ta‘minlash va targ‘ib etishga qaratilgan. Gazetaning nishona soni 2012 yil boshida chiqqan. Gazetaning ta‘sischisi Turkmaniston Prezidenti va Turkmaniston davlat turizm va sport qo‘mitasi.

Turkmanistonda turk tilidagi “ Zamon” gazetasi ham mashhur.

Turkmanistonda har bir nashr mafkurani targ‘ib qilishi shart. Har bir nashrda Prezident rasmi bo‘lishi shart. Har bir gazeta Turkmanboshi xizmatlarini maqtaydi. Qolgan maqolalar esa sovet ruxida sug‘orilgan. Ya‘ni, maqolalarda bajarilgan rejalar milliy bayramlar an‘analar bayonlari qo‘llanadi.

Turkmaniston ahli gazeta va jurnallarni o‘qishni xush ko‘rmaydi. Shuning uchun davlat majburiy ravishda obuna tashkil qiladi. Barcha davlat xizmatchilari jurnallarga obuna bo‘lishlari shart. Turkmanistonda muxallif gazetalar va jurnallar yo‘q. Faqatgina Rossiyada “Erkin Turkmaniston” muxallif gazetasi mavjud. Lekin, bu jurnal Turkmaniston hududiga olib kirilmaydi. Shuning uchun ham bu jurnal noma‘lum.

- “Diyor” nomli jurnali siyosiy jurnal bo‘lib Turkamaniston va dunyo aloqalari haqida,
- “Qoraqum” nomli adabiy jurnal,
- “Gurbansoltan edje” ayollar jurnali,
- “Altyn Asyryň Ykdysadyýeti” - moliyaviy-iqtisodiy jurnal,
- “Täze Oba” Toza havo-Qishloq ho‘jaligi to‘g‘risidagi jurnal,
- Sog‘liq- jurnali,
- “Gyuneshe” -bolalar jurnali.
- “Türkmenistanyň lukmançylygy” —meditsina to‘g‘risidagi jurnal,

²¹ **Туркменистан международный журнал**
www.turkmenistaninfo.ru

- “Vedomosti Medjlisa Turkmenistana”-Turkmaniston Hukumatining Qonular, qarorlar, buyruqlari, farmanlari e’lon qilinadigan to’plam.
- “Sobraniye aktov Prezidenta Turkmenistana” —Turkmaniston Prezidentining barcha buyruqlari e’lon qilinadigan bosma nashridir.

Tyelevideniye. 1990 yil boshlarida tijoriy telestansiyasi tashkil etilgan. U uchta shaharda faoliyat olib borgan. 1994 yilda ushbu tijoriy ko’rsatuv iqtisodiy tovlamachilik bilan maxsus ayblov orqali yo’qolib qoldi. Vazirlik aloqa boshqaruvining uchta stansiyasi bilan birgalikda davlat markaziy televideniye va radioning barcha ko’rsatuv va eshittirishlarini qattiq nazoratga oldi. Shundan keyin Turkmanistonda faqat ikkita radiostansiya faoliyat olib bordi.

Turkmaniston televideniyesi salkam 50 yildan buyon faoliyat yuritib kelmoqda. Shuningdek, 7 ta milliy davlat va kabelli kanallar efirga uzatiladi. Bular quyidagilar: “Altin Asir”, “Miras”, “Yashlik”, “Turkmenistan”, “Turkmen ovazi”, “Ashxabad”, “Sport”. Dasturlari yuqori saviyada emas. Tomoshabinlar noroziligini bildirish uchun Prezidentning roziligi kerak. Televideniye faoliyati senzura bilan bog’liq. Elektron OAV – televideniye va radio bo’yicha Turkmaniston hududida 3 ta milliy kanal mavjud: TMT-1, TMT-2, TMT-3. Barcha kanallar turkman tilida yuritiladi. Sutkasiga 16-17 soat ishlaydi. Vaqtining 10% i axborotga ajratilgan, qolgan efir vaqti ikkiga bo’linadi: 1-musiqiy yo’nalish, 2-“Turkmanboshi saboqlari”. Efir vaqtining 20-25 %i film va multfilmlarga ajratilgan. Har bir milliy kanalning logotipi ramzi aks etadi. Efir vaqti o’zgarishi Prezidentning nutqlari va hukumat yig’ilishlariga bog’liq. Bunday hollarda efir vaqtining 50 % i majlislarga ajratiladi. Va kuniga 3 marta takroran ko’rsatiladi. Turkmaniston milliy radiosi turkman tilida bir qator dasturlar olib boradi. Dastur tuzilishi televideniye-nikidan farq qilmaydi. Chet el radiolaridan faqatgina Rossiya radiostansiyasining “Mayak ” eshittirishi mavjud.

Xususiy teleradiokompaniyalar Turkmanistonda mavjud emas. 1998 yil oktyabr oyida Rossiya telekanali – ORTning efir vaqti 5-6 soatgacha qisqartirildi.

Altin Asir TMT -1. respublikada markaziy telekanal hisoblanadi.

Yoshlik TMT-2 yoshlar kanali.

Meros TMT-3 turkmaniston xalqining madaniyat va ma’rifat kanali.

Turkmaniston TMT-4 xalkaro kanal 7 ta tilda efirga chiqadi.

Turkman Ovozi musiqali kanal.

Ashxabad Markaziy telekanal .

Turkmaniston sporti . Sport telekanali.

Radiosi. Davlat tilida televideniye dan farq qilmagan holda olib boriladi.

“Mayak” eshittirishi 2004 yil iyun oyida to’xtatilgan.

1990 yil boshlarida mamlakatda tijoriy telestansiya tashkil etildi. 1994 yilda tijoriy efir yo’qoldi. Ularni moliyaviy tovlamachilikda maxsus ayblashdi. Milliy davlat televideniye va radio faoliyati nazoratga olingan, barcha efirlar uchta stansiya orqali boshqarilgan. Va bugungi kungacha faqat ikkita radiostansiya ishlab turgan.

Bugungi kunda TR1 Vatan radio (Vatan), YEK2 Sar tarapdan (to’rt tomondan), TR3 Miras (Meros), TR4 owaz radio(musiqaviy eshittirishlar), ushbu

to'rtta radioeshittirishlar orqali butun Turkmaniston xalqiga dunyo yangiliklaridan xabarlar yetkazib turiladi.

Turkmenistan zalatoy vek — (<http://www.turkmenistan.gov.tm/>)

Turkmaniston Davlat xabarlari — (<http://www.tdh.gov.tm/>)

Elektron gazeta "TURKMENISTAN.RU"- (<http://www.turkmenistan.ru/>)

Turkman Inform — (<http://turkmeninform.com/>)

Zamonaviy Turkmaniston — (<http://www.zamantm.com/tm/>)

Internet—saytning birida "turkmanistonliklar internetdan foydalanishlari uchun" deyilgan. Turkmanistonda erkin internet tizimi dunyoda eng qoloq tizim hisoblanadi. Saparmurot Niyozov (Turkmenboshi) davlatni boshqargan davrda Internet norasmiy tarzda yopiq bo'lgan. Ashxobodda birinchi internet provayder "Turkmentelekom" Qurbanguli Berdimuhammedov Prezident bo'lib saylangach turkman kompaniya tashkil etilgan va internet tez rivojlandi. Q. Berdimuhammedov televideniyeidagi suhbatida: "Xohlaymanki, yangi texnologiya, xalqaro internet tarmoq aloqalari har bir kishiga yetib borishi kerak".

Bu e'tirof amalda o'z aksini topdi, ya'ni 2007 yil 17 fevralda Ashxabadda 2 ta zamonaviy internet kafe o'z faoliyatini boshladi. Internetdan 1 soat foydalanish 4 yevro turadi. Turkmaniston aloqa vazirligining hisobotiga ko'ra yaqin kunlarda Ashxobodda, viloyat va tuman markazlarida yana 15 ta internet – kafe ishga tushdi. Internetdan bepul foydalanuvchilar asosan talabalar, oliy o'quv yurtlari xodimlari va tadqiqotchilar, o'quvchilardan iborat.

Bugungi kunda Turkmanistonda yashaydigan barcha aholining oilasiga internet kirib borgan. 1,5 million kishi internetga ulangan. Juda ko'p maktablar nafaqat shahar, chekkada joylashgan hududlar, mamlakatdagi barcha oliy o'quv yurtlari internet tarmog'iga ulangan. Asosan so'nggi yillarda Turkmanistondagi barcha mobil telefonlar orqali internetdan foydalanish mumkin.

Davlat nazorati. Turkmaniston singari "YouTube", "Facebook", "Twitter", "LiveJournal" saytlarni yopiq saqlaydi, shuning uchun bu yerda faoliyat olib borgan ko'plab chet el qo'shma kompaniyalari ham o'z aloqasini yo'qotgan. Internet qattiq nazoratga olingan. Hattoki, **Opera mini** mobil telefonlarda blok holatiga tushirilgan. Turkmanistonliklar "Odnoklassniki.ru", "Moy mir", "Vkontakte" interfeysi va unga xalqaro versiya VK.com dan foydalanadi. Saytlardan foydalanish tijoriy mobil aloqa vositalarini internetga ulash, videoko'rish narxi 3-7 minutga 1,5 dollar deb baholangan. Sifati va samarasi istaklar asosida. Turkmanistonda internetdan foydalanuvchilar 5 %ni tashkil qiladi²².

Axborot agentliklari . Hozirgi kunda Turkmanistonda yagona davlat axborot agentligi – "Turkmen devlet xaberlari" ("TDX") mavjud. Bu axborot agentligini barcha axborotlarni Prezident matbuot xizmati yoki belgilangan davlat muassasalaridan oladi. "TDX" agentligining rahbari Prezidentning matbuot sekretari Kokamurod Baliev edi. Chet el agentliklari Turkmanistonda juda katta

²² <http://www.centrasia.ru/newsA.php>

nazorat holatida ish yuritadi. Ular faqat Turkmaniston siyosatini yoritish bilan mashg'ul.

Axborot agentligi maxsus axborot bilan ta'minlovchi ommaviy axborot vositalari tashkilotlar (korxona, xizmat, markaz)dan oladi.

Ularning asosiy vazifasi tezkorlikda siyosiy, ijtimoiy, madaniy xabarlarni gazeta tahririyatlariga yetkazadi. Shuningdek, televideniye, radio eshittirish va boshqa tashkilotlar, boshqarmalar, tadbirkor shaxslar, ularning ishlab chiqarishga taalluqli obunachilari agentlik qoshida yig'ilib faoliyat yuritadilar. Agentlik axborotlarni yig'ib, ularni turlari va shakllariga qarab ajratadi va aholi e'tiboriga havola etadi. Agentlik, avvalambor axborotlarni tizimlashtiradi. Uning xavfsizligini ta'minlaydi, nazoratga oladi. Fotostudiya, tahririyat, televideniye, arxivlarda bo'limlar tashkil etish, veb saytlardan zaruriy audiovizual mahsulotlarni yig'ish, axborot agentlik mijozlariga sifatli xizmat qilish bilan ham shug'ullanadi.

“Turkmendovlet xabarlar” (Turkmaniston davlat axborot xizmati) — Turkmaniston markaziy davlat axborot agentligi

Turkmanistonda yangilik portali. — bugungi kunda “TURKMENxabarlar” mustaqil nodavlat axborot agentligi 2007 yilda tashkil topgan, uzluksiz xizmat ko'rsatadi. MDX davlatlarida o'z muxbirlik punktlariga ega.

2009 yilda “TURKMENxabarlar” yangi xizmat ochdi. Talabgorlar uchun yarim yopiq qabul imkoniyatidan foydalanish sharoitlari yaratildi. Yangi to'lov SMS orqali mobil telefonlarga joriy etildi.

O'tilgan mavzu yuzasidan savol va topshiriqlar

1. Zamonaviy Turkmaniston matbuoti haqida fikrlaringiz
2. Turkmaniston televideniyesining dasturlari haqida qanday fikrdasiz?
3. Turkmaniston radiosi dasturlarining o'ziga xosligi haqida suhbat
4. Turkmaniston Internet tarmoqlari rivojlanishi haqida nimalar bilasi?
5. Turkmaniston Axborot agentliklari faoliyati haqida bilasizmi?
6. Turkmaniston jurnalistikasining istiqbollari haqida nima deya olasiz?
7. Turkmaniston madaniyati va ta'lim tizimi haqida nima bilasiz?
8. Turkmaniston OAVlarida siyosiy axborotlarning yoritilishi

TOJIKISTON JURNALISTIKASI

REJA

1. Zamonaviy Tojikiston matbuoti.
2. Tojikiston televideniyesi va radiosi.
3. Tojikiston Internet tarmoqlari.
4. Tojikiston Axborot agentliklari.
5. Tojikiston jurnalistikasining istiqbollari.

1991 yil 9 sentyabrdan Mustaqil davlat maqomini olgan.

Maydoni:

Axolisi:

Poytaxti: Dushanbe

Tojikiston matbuoti: Tojikiston va o'zbek xalqlarining yashash sharoitlari, urf odatlari, turmush tarzi nihoyatda yaqin. Asrlar davomida ko'pgina o'zbek va tojik sana'tkorlari bir-biriga ustoz, shogird bo'lib ijod qilib kelishgan. Madaniy va adabiy aloqalarining ravnaq topishida badiiy tarjimachilik ham muhim ahamiyatga ega. 2000 yildan Tojikiston Respublikasining Dushanbe shahrida O'zbekiston Respublikasi elchixonasi ochildi. Davlatlararo siyosiy iqtisodiy, madaniy va ma'naviy aloqalarni muvofaqlashtirish yo'lida xizmat qilmoqda.

Tojikistonda bir qancha gazeta va jurnallar nashr etiladi. Asosiylari “Jumhuriyat” (tojik tilida 1925 yildan chop etiladigan gazeta), “I di tojik” (1955-91 yillarda “Tojikistoni Sovet” nomi ostida chiqqan), “Xalq ovozi” (o‘zbek tilida chiqadigan gazeta 1929-91 yillarda “Sovet Tojikistoni” nomi bilan chiqqan), “Sadoi Mardum” (1992 yildan chiqadigan “Xalq ovozi” gazetasi), “Biznes i politika” (1994 yildan chiqadigan “Biznes va siyosat” gazetasi), adabiy-badiiy jurnallardan tojik tilidagi “Sadoi Sharq” (“Sharq ovozi”), “Madaniyati Tojikiston” (“Tojikiston madaniyati”), rus tilidagi “Pamir” (“Pomir”) va boshqalar ni aytib o‘tish mumkin.

“Ovozi tojik” (“Tojik ovozi”) Toshkent shahrida O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi muassisligida tojik tilida haftada ikki marta chiqadigan gazeta. Ilk marta 1924 yil 25 avgustda Samarqand shahrida “Ovozi tojik kambag‘al” nomida nashr etilgan gazeta keyinchalik 1925-31 yillarda “Ovozi tojik”, 1950-64 yillarda “Haqiqati O‘zbekiston” nomi bilan chiqqan. 1992 yil 1 yanvardan hozirgi nomdagi sahifalarda do‘stlik va birodarlik shiori ostida O‘zbekistonda yuz berayotgan ulkan o‘zgarishlar jumladan, xalq xo‘jaligining turli tarmoqlarida erishilayotgan yutuqlar yoritib boriladi. Fan va madaniyat, adabiyot va san‘at, axborot va sport bo‘limlari mavjud. Gazetaga turli yillarda Abdulqayum Qurbiy, Muhammadjon Hasaniy, Shaxobiddin Sadrullin, Qamariddin Mirzayev, Muborak Fozilov, Abdulla Hakimov, Shavkat Niyazov, Ehson Turdiqulov va boshqalar muharrirlik qilgan.

2003 yildan Sherpo‘lat Vakilov muharrirlik qilib kelmoqda. 2005 yilda gazetaning adadi 3 ming nus’haga yetgan.

“Sadoi mardum” –Majlisi Oliy ta’sisligida 1991 yil 1 yanvardan chiqqan boshlagan davlat gazetasi. Bosh muharriri Bobodjon Abdulvoxidov. Gazeta tojik tilida haftada 3 marta chiqadi. Oliy Majlisning qarorlari, hisobotlari va yig‘ilishlari yoritib boriladi.

“Jumhuriyat” – maxsus davlat gazetasi. Davlat va Prezident tasischiligida 1924 yildan chiqqan boshlagan. Bosh muharriri Kamol Abduraximov. Gazeta tojik tilida haftada 3 marta chiqadi. Tojikiston Respublikasi qarorlari, qonunlari, buyruqlarini chop etib boradi.

“Xalq gazeta” –Davlat va Prezident ta’sischiligida 1925 yildan chiqqan boshlagan haftalik hokimiyat gazetasi. Bosh muharriri – Vladimir Vorobev. Gazeta rus tilida chop etiladi. Tojikiston Respublikasining qonunlarini, qarorlar ma’ruzasini chop etadi.

“Minbari Xalq” – 1996 yil 7 sentyabrdan tojik tilida chiqqan boshlagan Tojikiston xalq demokratik partiyasining gazetasi (NDPT). Ta’sischisi – SIK NDPT. Bosh muharrir – Mansur Sayfuddinov.

“Aziya-Plyus” – 2000 yil 21 yanvardan chiqqan boshlagan haftalik umumiy-siyosiy gazeta. Tasischisi OAJ IA “Aziya-Plyus”. Bosh muharrir Umed Babaxanov. Rus tilida chop etiladi.

“Kuryer Tadjikistana” – haftalik gazeta. “Sharqi ozod” nashriyoti tasisligida 1991 yil 5 yanvardan chiqqan boshlagan. Bosh muharriri - Muhammadjon Toshtemirov. Rus tilida chop etiladi.

“(Biznes i politika)” “Tadbirkorlik va siyosat” - 1994 yildan chiqa boshlagan mustaqil umumiy siyosiy va iqtisodiy gazeta. Ta’sischisi NANT va “Sham”. Agroprombirja Bosh muharriri Rahmon Ulmasov. Rus tilida chop etiladi.

“Тоҷикистон” – 1997 yildan chiqa boshlagan haftalik axboriy-siyosiy gazeta. Ta’sischisi gazeta xodimlari. Bosh muharrir Sharif Hamdamov. Asosan tojik tilida, ba’zi materiallar rus, ingliz tilida ham chop etiladi.

“Zindagi” –NPO “Bunyodi xitrat” ta’sisligida, tojik tilida chop etiladigan haftalik umumiy siyosiy gazeta. Bosh muharrir Xurshed Niyozov.

“Daydjest-press” – 1996 yildan chiqa boshlagan haftalik gazeta. Ta’sischisi “Charxi gardun” MCHJ, bosh muharriri Munavvara Aliakberova. Rus tilida chop etiladi, ayrim paytlarda xalqaro idoralar va chet davlat elchixonalarining e’lonlari ingliz tilida ham chop etiladi.

“Charxi gardun” –1997 yildan chiqa boshlagan “Charxi gardun” MCHJ ta’sisligidagi haftalik gazeta. Bosh muharrir Akbarali Sattorov.

Tojik tilida chop etiladi, ayrim reklama manbalari rus tilida ham chop etiladi.

“Oila” – 2000 yildan chiqa boshlagan haftalik siyosiy-axboriy gazeta. Ta’sischi – ijodiy jamoa. Bosh muharrir Feruza Sattori. Tojik tilida chop etiladi.

Yetakchi vaqtli matbuot nashrlari:

Gazetalar:

“Jumhuriyat” 1925 yildan,

“Idi tojik” 1955-91 yilgacha “Tojikistoni Sovet” nomida ,

1929 yildan - 1991 yilgacha “Sovet Tojikistoni” nomida chiqqan

“Sadoi Mardum” Xalq ovozi 1991 yildan chiqa boshlagan gazeta.

“Xalq ovozi” o‘zbek tilida chiqqan gazeta.

“Biznes i politika”-(“Biznes va siyosat”) gazetasi 1994 yildan chiqa boshlagan va boshqalar.

Jurnallar: “Sadoi Sharq” (“Sharq ovozi”),

“Madaniyati Tojikiston” (“Tojikiston madaniyati”),

Rus tilida “Pamir”(“Pomir”) va boshqa shu kabi jurnallarni ko‘rish mumkin.

Tojikistonning televideniye va radio stansiyalari. Tojikistonda radioeshittirishlar 1928 yildan, Dushanba televizion markazi 1959 yildan ishlay boshlagan.

Vatan radiosi Tojikistondagi birinchi markaziy uzluksiz FM radio hisoblanadi.

Dushanbe shahrida 106 G‘M chastotasidagi Vatan eshittirishi 2003 yil 7 mayda ishga tushgan. Radioning bosh direktori Amonov Daler Raxmatullayevich. Radioning auditoriyasi 25-45 yoshli kishilar hisoblanib, 1,5 mln kishini tashkil etadi. 32 xodim va 6 ta shtatsiz xodimi ham bor. Ushbu eshittirishning 5 ta bo‘limi bo‘lib, ular texnik bo‘lim, dasturlash bo‘limi, reklama bo‘limi, xavfsizlik xizmati, devonxona bo‘limidir.

Bu eshittirish yagona rus va tojik tilidagi eshittirish hisoblanadi.

“Vatan”radiosi har kuni tonggi shou – Subhi vatan musiqali eshittirishini uzatadi. Keyingi besh yilda vatan radiosi efirga 200 dan ortiq turli dasturlarni va radio loyihalarni uzatgan. TRK “Vatan” butun dunyoga mashhur “Nemetskaya Volna”

radio eshittirishi bilan hamkorlikda ishlamoqda. Shuningdek, bu tashkilot birinchi milliy internet uzatishini tashkil etgan.

Tojikiston radiosi . 2007 yil 1 iyunda Tojikiston radiosi raqamli eshittirish sifatida paydo bo'lgan. Yangi radio majmua o'z loyihalarini tashkil etib, "Sinxro-Pro" kompaniyasining shef-montaj uskunolari bilan jihozlanib texnik montajlangan. Buning ahamiyatli jihati shundaki, beshta radiobirlashmalarda, beshta postda eshittirish efirga tayyorlanadi, 13 ta audiomontaj majmuasida Gina 3G ovoz kartasi ishni boshqaradigan va ta'minlab beradigan SYNADYN bilan ta'minlangan, materialni avtomatik tarzda ta'minlaydi va qo'lda (ruchnoy) eshittirishni yozish va tayyorlash hamda ko'pkanalli efirga uzatish, shuningdek, reklamani monitoring qilish va efirdagi signallarni texnik parametrdan nazorat qilishni amalga oshiradi.

Radio "Aziya plyus" Dushanbe shahridagi birinchi mustaqil radiobo'lib, 2002 yil 9 sentyabrda birinchi marta efirga chiqqan. "Aziya plyus" radiosi –tojik va rus tillaridagi axborot va musiqali eshittirish hisoblanadi.

Asosan, eng zamonaviy mashhur musiqalarni, xorijiy xit musiqalarini efirga uzatadi. Ko'ngilochar dasturlar, interaktiv o'yinlar, mashhur kishilar to'g'risidagi qiziqarli shoular olib boriladi. Dastur uzluksiz ravishda efirga uzatiladi.

"Televideniye Safina" davlat korxonasi 2005 yil 22 avgustda Tojikiston respublikasi hukumatining №308 buyrug'iga binoan tashkil etilgan. 2005 yil 3 sentyabr soat 8 00 da "Televideniye Safina" ilk efirga chiqqan teledastur bo'lib tarixga kirdi.

- **Tojikiston xizmati "Radio Svoboda"**

www.ariana.su/ .

Axborot agentligi. Tojikiston axborot agentligi (hozirgi "Hovar" axborot agentligi) 1933 yilda tashkil etilgan.

Bugungi kunda 7 million aholiga ega bo'lgan Tojikistonda o'nga yaqin mahalliy axborot agentliklari faoliyat yuritadi.

Varorud Axborot agentligi²³ 8 yildan buyon axborot bozorida faoliyat yuritadi. Mahsulot egasi Varorud – OAV davlat tizimi bo'lib, Bank tashkilotlari, Qo'shma korxonalar (SP), NPO, xalqaro va diplomatik tashkilotlar, So'g'd viloyati va butun Tojikiston Respublikasida akkreditatsiyadan o'tadi. Qozog'iston, Qirg'iziston, Rossiya, O'zbekiston, Yaponiya, Avstriya, AQSH, Buyuk Britaniya, Niderlandiya va boshqa xalqaro fondlar hamda ilmiy markazlarning OAVni axborot bilan ta'minlab turadi.

Missiya: kishilarni axborot bilan ta'minlash, axborot xavfsizligining jamiyatga yetib borish huquqi, fikrini erkin, shaxsiy huquqini ishonarli aniq bayon qilish.

Varorud – Tojikistondagi mustaqil analitik axborot agentligidir. U 2000 yilda Tojikiston Respublikasi Adliya vazirligida ro'yhatdan o'tgan.

Tashkilotning birinchi nomi tojik va rus tillarida "Zareche" deb nomlangan. Axborot agentligining bosh ofisi eski Xo'jandda joylashgan.

Pamir Media axborot agentligi²⁴ Pamir Media tog‘li Badaxshon Avtonom Respublikasiga ta’sir o‘tkazadi. Axborot agentligi byulleteni tojik va rus tillarida chop etiladi. Viloyatning siyosiy, madaniy va iqtisodiy tadbirlarini o‘tkazib boradi.

Aziya plyus axborot agentligi²⁵ ASIA – PLUS – Tojikistondagi mustaqil axborot agentligi. 12 yildan buyon axborot bozorida faoliyat yuritadi. 1996 yilda bir vaqtning o‘zida ingliz va rus tillaridagi byuletning birinchi soni chop etilgan.

Xovar axborot agentligi²⁶ Xovar Milliy axborot agentligi mamlakatdagi markaziy davlat axborot tizimi hisoblanadi. Xovar axborotni tojik, rus, fors, arab, o‘zbek va ingliz tillarida tarqatadi.

Avesto axborot agentligi²⁷ . “Avesto” axborot agentligi mamlakatda birinchi on-layni OAV hisoblanib, aniq vaqt tartibi bilan ishlaydi. “Avesto” AA xabarlarini tojik, rus va ingliz tillarida tarqatadi. O‘zini mamlakat bo‘yicha yagona axborot tarqatuvchi deb hisoblaydi. 2004 yil mart oyidan boshlab faoliyat yuritishni boshlagan.

2005 yil hisobotida mamlakat bo‘yicha agentlik eng yaxshi xabar tarqatuvchi tizim deb topildi. Bugungi kunda agentlik rus va ingliz tillarida 40 mingdan ortiq axborot xujjatlarini qidiruvchi arxivga ega.

Asosiy prinsiplari – tezlik, kenglik va mustaqil.

“Xatlon-press” axborot agentligi²⁸ . Bu agentlik mavjud bo‘lsada, ammo u to‘g‘risida hech qanday ma’lumot oshkor etilmagan.

Interneti . Tojikistonda internet 1990 yilda tashkil etilgan. 2008 yilga kelib bu davlatda internet va mobil telefon bog‘lanma-lari rivojlandi va IKT bozorida 180 ta kompaniya litsenziya oldi.

O‘tilgan mavzu yuzasidan savol va topshiriqlar

1. Zamonaviy Tojikiston matbuoti haqida fikrlaringiz .
2. Tojikiston televideniyesining dasturlari haqida qanday fikrdasiz?
3. Tojikiston radiosi dasturlarining o‘ziga xosligi haqida suhbat
- 4 . Tojikiston Internet tarmoqlari rivojlanishi haqida nimalar bilasi?
- 5 . Tojikiston Axborot agentliklari faoliyati haqida bilasizmi?
- 6 . Tojikiston jurnalistikasining istiqbollari haqida nima deya olasiz?
7. Tojikiston madaniyati va ta’lim tizimi haqida nima bilasiz?
8. Tojikiston OAVlarida siyosiy axborotlarning yoritilishi.

²⁴pamirmedia.com

²⁵ www. Asiaplus. Tj

²⁶ **www. Khovar. Tj**

²⁷ www. Avesta.tj

²⁸ www.khatlonpress.tj

QOZOG‘ISTON JURNALISTIKASI

REJA

1. Zamonaviy Qozoqiston matbuoti.
2. Qozoqiston televideniyesi va radiosi.
3. Qozoqiston Internet tarmoqlari.
4. Qozoqiston Axborot agentliklari.
5. Qozoqiston jurnalistikasining istiqbollari.

Maydoni: 2724,9000 kv.km.

Axolisi: 17.753000 kishi.

Poytaxti: Astana

Jurnalistning sifatlarini quyidagicha guruhlashtirish mumkin:

- ijtimoiy fuqarolik, ijtimoiy javobgarlik, aniqlik, qamrovlilik, prinsipiallik, aql-idroklilik, to‘g‘rilik, aniqlik, dolzarblik,
- malakaviy aloqaviylik, iqtidorli, jismoniy yuklamalarni aql bilan bajara olish,
- ongli ravishda asosli harakat qiladigan, chaqqon xarakterli, xotirasi tiniq, fikrlash doirasi keng, dunyoqarashi keng va boshqalar.

Korporatsiya Qazreklama aksiadorlik jamiyati reklama bozorida 1962 yildan 1996 yilgacha Qozog‘iston SSR tizimiga kirgan. 1994 yilga kelib uning boshqaruv tizimi inqirozga uchradi. 1995 yilda Qazreklama davlat aksiyasi paketini to‘liq

sotib oldi va rivojlangan zamonaviy texnologiyalari sifati 3 barobarga oshdi. Yangi shakldagi reklama mahsulotlariga ega bo'ldi.

Matbuoti. Hozirda Qozog'istonda umumiy 42 nomda gazeta chop etiladi. Shundan 16 tasi qozoq tilida chiqadigan gazetalar. Gazetalar safiga "Almati aqshami" (Vecherni almati) "Adam ata-Xaua ana", "Didar", "Altin Juldiz", "Jas Alash", "Qozog'ison haqiqati" kabi nashrlarni misol qilishimiz mumkin. Ushbu gazetalar mamlakatdagi yetakchi nashrlar sanaladi. Masalan, "Almati aqshami" gazetasi 1988 yildan boshlab chiqa boshlagan. Hozirda ushbu nashrning umumiy adadi 12000 ni tashkil etadi. Bunda Almata mintaqasidagi har kungi yangiliklar uzatiladi. U kunlik nashr. Adam ata-Xaua ana esa 2000 yildan buyon 10.000 nusxada chop etila boshlagan. Ko'ngil ochar gazetalar safiga biz "Altin bo'sag'a"ni kiritishimiz mumkin. U davlatdagi eng adadi ko'p nashirlardan hisoblanadi. Ya'ni, 45 000 nusxada chop etiladi. Gazetaning turli xil rangli, mushtariy e'tiborini tortadigan "Kun yangiligi", "Shou biznes", "Ajoyibotlar", "Sizning tanlovingiz" kabi ruknlari mavjud. 1921 yildan chiqa boshlagan "Jas Alash" gazetasi yoshlarbop gazeta. Uning adadi 72 634 nusxa. Gazetada Qozog'iston yoshlari hayotidan turkum maqolalar e'lon qilinadi. Ularning muammolari atroflicha yoritiladi.

1. Almati aqshami (Vecherni Almati) umumiy siyosiy gazeta, 1988 yildan chiqa boshlagan, adadi 12000 nusxa,
2. Adam ata-Xaua ana. Qozoq tilidagi oylik gazeta, 2000 yildan chiqa boshlagan. Adadi 10000 nusxa.
3. Altin Juldiz 2000 yildan chiqa boshlagan, adadi 7000 nusxa.
4. Allajar - oylik gazeta, 2004 yildan chiqa boshlagan, qozoq-rus tillarida materiallar beriladi, adadi 11 000 nusxa.
5. Didar-1931 yildan chiqa boshlagan, adadi 14197 nusxa.
6. Altin bo'sag'a- 2008 yildan chiqa boshlagan, adadi 45 000 nusxa,
7. Qazag'istan - 2000 yildan chiqa boshlagan, adadi 10.400 nusxa,
8. Jas Alash - 1921 yildan chiqa boshlagan, adadi 72 634 nusxa va boshqa.

Alma-atinskaya" pravda- viloyat gazetasi 1954 yildan chiqa boshlagan, adadi 13000 nusxa. Qozog'istonda 7 ta qozoq tilida jurnal bor. Ular qo'yidagilar:

1. "Temir Qaziq", 1923 yildan chiqa boshlagan (qozoq tilida), adadi 15 000 nusxa.
2. "Turkologiya"-Qozog'iston xalqaro ilmiy jurnali, 2003 yildan chiqa boshlagan, oyda 2 marta chop etiladi.
3. "Altin besik" -qozoq tilida, 2003 yildan chiqa boshlagan, adadi 23 000 nusxa.
5. "Al-Pari"- Ilmiy-amaliy iqtisodiy jurnal 1997 yildan chiqa boshlagan, adadi 20 000 nusxa,
6. "Aziya-Tranzit"- oylik jurnal, 2001 yildan qozoq va rus tillarida 12 000 nusxada chiqa boshlagan va boshqa jurnallarni aytish mumkin.

7. Ay – 1994 yildan Almatida chiqa boshlagan oylik sifatli publitsistik jurnal. Adadi 500 dona. Bosh muharrir M.Qo‘jametova ²⁹.

Teleradiokompaniyalar:

Telekompaniyalar. TRK Qozog‘iston teleradiokompaniyasi videoarxivi 1996 yil 29 dekabrda davlat idorasi tomonidan tashkil etildi.

Almati telekanal 2005 yildan faoliyat ko‘rsatadi.

Sana ³⁰ - talabalar dasturi b o‘lib, Qozog‘iston respublikasi bo‘ylab uzatiladi. Bu dastur Al-Forobiy nomidagi universitetning Jurnalistika fakulteti o‘qituvchi va talabalari tomonidan 1997 yil 3 mayda ilk marta efirga chiqqan.

Xabar - telekanali³¹. Respublikaning milliy telekanali bo‘lib katta e‘tiborli kanal hisoblanadi. Kanal davlat tilida efirga chiqadi. Sutkasiga 16 soat ishlaydi. Rossiya, Xitoy va Markaziy Osiyoda 21 mln.lik obunachilarga ega. Kanalda 600 dan ortiq malakali jurnalistlar, operatorlar, redaktorlar, rejissyorlar, prodyusser-lar, dizayner va videoinjinerlar faoliyat yuritadilar).

Xabar telekanali da quyidagi ko‘rsatuvlar berib boriladi:

- mualliflik dasturi;
- axborot va publitsistik ko‘rsatuvlar;
- madaniy va ma‘rifiy dasturlar;
- teleseriallar;
- xujjatli badiiy filmlar;
- musiqali klip va dasturlar;
- Yangiliklar va boshqa ko‘rsatuvlar- qozoq, rus tillarida;
- Analitik dasturlar “Jeti kun” dasturi (Haftanoma), “Betpe-bet”(Yuzmayuz);
- “Dengi” (Salomatlik),

Jamiyatning ijtimoiy savodxonligini oshirish maqsadida

- Qozoq publitsistikasi, tarixi, etnografiyasi haqida “Auildin alti auizi” “Til”, “Liniya sudbi”, “1001-maqal-1001 jumbaq”,
- sport, madaniyat va boshqa ko‘rsatuvlar.

HIT TV – musiqaviy milliy telekanal 2003 yil 21 oktyabrdan o‘z ishini boshlagan, uning asosiy auditoriyasi 12 yoshdan 35 yoshgacha bo‘lgan tomoshobinlar, 24 soatlik teledastur bo‘lib, asosan videokliplardan iborat. Ushbu dastur kozoq va rus tillarida olib boriladi.

E-mail: info @ hittv . kz ; www . hit – tv kz

Tyelevideniyesi .

“Qozog‘iston” milliy telekanali davlat kanali hisoblanadi. U tomoshabinlarning soni bo‘yicha respublikada yetakchi o‘rinni egallaydi. Telekanal 1958 yil martda tashkil etilgan. U o‘z dasturlarini Rossiya, O‘zbekiston,

²⁹ **Қудайберген Турсын. Қозоқ телевидениеси // Энциклопедия т.1. –Алматы, 2009. – С. 54.**

³⁰ **Казыбоев С.К., Нода Л.П., Рожков А.В. Журналистика Казахстана// Энциклопедия. - Каз Алматы, 2009.- С. 230**

³¹ **Ўша манба.- С.442.**

Qirg'iziston, Turkmaniston, Mongoliya kabi davlatlarga ham uzatadi. Bunda mamlakat ichidagi va chet davlatlardagi voqea-hodisalar tezkor yoritiladi. Ko'rsatuvlar auditoriya yoshini hisobga olgan holda ham uzatiladi. Telekanalda yangiliklar, tok-shou, ko'ngilochar dasturlar, tahliliy ko'rsatuvlar ko'p. Shuningdek, olam ajoyibatlari haqidagi informatsion ko'ngilochar "Ta'asholpan" dasturining ahamiyati katta. Telekanal sport mavzusidagi turkum ko'rsatuvlarni ham tayyorlab kelmoqda. Ayniqsa, 2011 yildagi Qishgi Osiyo o'yinlarini to'g'ridan to'g'ri ko'rsatishda jonbozlik ko'rsatdi. Ayni paytda kanal "Yeki j'ldiz", "Kesh jariq" kabi ko'ngilochar dasturlarni uzatib, auditoriya qiziqishini oshirmoqda. Qozoq tilining boy xazinasini ko'rsatib beruvchi "S'ez mergen" dasturi ham e'tibordan chetda emas. Telekanal doim film va serialllarni berib boradi. Hozirda kanal orqali "Qazaqfilm" kinostudiyasining "Taqiyali perishte", "Meni' atim Qoja", "Qizjilag'an", "Keshpendiler", "Birjan sal" kabi filmlari namoyish etilmoqda. Televideniye zamonaviy texnologiyalardan ham unumli foydalanmoqda. Ayni damda kanal faoliyatida o'n ikkita kamerali yuradigan televizion moslama mavjud. Uning quyidagicha ko'rsatuvlari bor.

"Balapan" telekanali. "Balapan" telekanali bolalarga mo'ljallangan. U 2010 yilda tashkil etilgan davlatga tegishli, ixtisoslashgan televideniye hisoblanadi. Uning ko'rsatuvlari ham kanal yo'nalishi bilan chambarchas bog'liq. Unda bolalarning hayoti, ularning orzu-intilishi, yutuqlari hamda muammolari yoritiladi. Shuningdek, "Balapan" telekanalida bolalarga mul'tfilm, kino hamda bolalar o'yini, musobaqalari uzatiladi. Ertaklar o'qib beriladi. Uning onlaynda maxsus sayti faoliyat ko'rsatadi. Bunda bolalar nimalarga qiziqishi haqida takliflar bildiradi. Yangi o'yin, kino, ko'rsatuvlarni tomosha qiladi. Hozirda telekanalda "Jolin bolsin balaqay!", "D'rumender 'alemi", "Bala tili – bal", "K'asibin-n'asibi!", "Tabig'at janashirlari" dasturlari mavjud. Ular tarbiyaviy xususiyati bilan ham bolalarni voyaga yetkazishda katta xizmat qiladi.

"M'adeniyet» telekanali. "M'adeniyet" telekanali Qozog'istonning milliy davlat kanallaridan biri hisoblanadi. U mamlakatning madaniy sohalaridagi yangiliklarni tarqatishga mo'ljallangan kanal hisoblanadi. Kanal 2011 yilda tashkil etilgan. Bunda mamlakatning milliy urf-odat va dasturlarini saqlash, unga hurmat ko'zi bilan qarashga yo'naltirilgan dasturlar e'firda uzatiladi. Teleko'rsatuvlarining 30 % ko'ngilochar dasturlar egallaydi. Doim ko'ngilga xush yoqadigan qo'shiqlar uzatiladi. Hozirda uning "Altin k'embe", "Kelbet", "Suret-g'y'mir", "J'yzdesu" kabi ko'rsatuvlari bor.

Qozog'iston radiosi . "Xabar" radiostansiyasi – musiqiy, axborot kanali. 1997 yil 31 dekabrda 22 soatlik e'firda chiqqan.

68,3 MGs chastotali diapozonda o'rta to'liqindagi diapazoni 1071 kGs G'Mdagi chastotaga ega.

E'firda 40 % qozoq, 30% rus, 30 % chet el musiqasi.

100 % eshittirishdan 50% original e'firning asosiy blokida "Shanraq" (Assalom tong) kabi yangilik dasturi tashkil etadi. Unda:

- milliy madaniy dastur markazi
- kokpar ko'ngilochar dasturi

- osiyoda ishlangan,
- studiya mehmoni,
- siz uchun qo‘shiq kabi va boshqa.

Xit – GM Qozog‘iston. Tijoriy radiostansiyasi Olmaotada joylashgan, efirga 1999 yildan chiqqa boshlagan.

“Qozoq” radiosi. Qozog‘iston ASSR xalq kommissarlari Kengashi 1921 yilda Respublikada radio uzatishni qurish haqidagi yechimga keldi. Va radio mamlakat bo‘yicha uzatila boshlandi. “Qazaq” radiosi davlatdagi asosiy radiokanallardan biri. U Xitoy, Rossiya, O‘zbekiston, Qirg‘iziston hududlarida ham jarang sochadi. Unda jamiyatdagi barcha sohalarni o‘z ichiga qamrab olgan eshittirishlar beriladi. Unda qozoq, rus, nemis, tatar tillarida ham dasturlar bor. Ayniqsa, radioda mamlakatda chiqadigan gazetalar sharhi ham o‘rin olgan. Bu dastur hozirda o‘z samarasini berib kelmoqda. Radioda turli xil qo‘shiqlar ham jarang sochadi.

Uning quyidagicha eshittirishlari mavjud:

“Altin qor”, “Ən tıñdayıq”, “Qayirli tañ, Qazaq yeli!”, “Kıntızbe”, “Mañızdı oqıǵalar kındeligi”.

“Shalqar” radiosi . Mazkur radio milliy, davlatga qarashli radiokanal hisoblanadi. U 1966 yilda tashkil etilgan. Dastavval ikki soatlik ko‘rsatuvlarini uzatgan. Hozirda uning ko‘lami, auditoriyasi katta. Radio 1998 yilda faoliyatini to‘xtatdi. 2002 yilda esa yana qaytadan ishini davom ettirdi. Va faqat Almatidagina yangiliklarini tarqatdi. Ayni paytda radiokanal respublika mintaqasining 62, 4% iga dasturlarini uzatadi. Uning asosiy maqsadi xalqning milliy madaniyatini yana oshirishdan iborat. Uning “Añdatpa”, “Dala dausi”, “Otirar kitapxanası” kabi eshittirishlari mavjud.

“Astana” radios i . “Astana” radios ining formati informatsion musiqiy kanal. U ilk bora 1999 yilda efirga chiqqan. Hozirda 101.4 FM to‘lqinida efirga uzatiladi. Uning efirdagi vaqti esa 19 soatni tashkil etadi. O‘shandan beri radiokanal “Aq niyetpen әr yyge” degan shior bilan faoliyat ko‘rsatib kelmoqda.

Radio 2003 yildan boshlab o‘zining efirdagi formatini yangilashga erishdi. Radioda yangi o‘yin dasurlar hamda musiqiy eshittirishlar ochildi. Radio 60 % qozoq tilida, 40 % rus tilidagi eshittirishlarni uzatadi. 2009 yil “Astana ” radiosi o‘zining 10 yilligini nishonladi. Va “Astana qaharmandari” eshittirishi efirga chiqdi. Radio ko‘p yutuqlarga ham erishib kelmoqda. Masalan, 1999 va 2003 yillari “Altin Jyldız”, 2006 yilda esa “Yzdik radio” nominatsiyalari bo‘yicha taqdirlandi. Hozirda “Atameken”, “Men qazaqpın”, “Ұлттық мыдде”, “Patriottıq tәрbiye”, “Ana tilimiz” kabi eshittirishlar mavjud.

Qozog‘istonda teleradioxabarlar va audiosignalli sandiq (raqamli kashfiyot) yangi texnologiyasining paydo bo‘lishi sputnik texnologiyalarining keng tarqalishini ta‘minlaydi va u sifatli darajada ish bajaradi. Teleradioxabarlarni ularsiz kengaytirish mumkin emas. Standartga asoslangan yozuv, qolipga tushirish axborotni aniq berish va xalqlarga yetkazish uchun televideniye ga keng yo‘l ochadi. Axborot-telekommunikatsiya sifatining strategik masalalari, xabarlar tarqatishning o‘xshash yuqori darajali sputnik infratuzilmalarining birligidir.

KRning axborot media-telekommunikatsiya sektorlarida texnologiyalarning orqada qolishida xorij infratuzilmasi yotadi.³²

Qozoq avtoradiosi. Yagona FM 105,4 to‘lqinida efirga uzatiladigan radiokanal hisoblanadi.

Qozog‘iston avtoradiosining boshqa tijoriy radiolardan afzal tomoni mashinalar to‘xtab qolish joylarida (svetoforda) yoki mashina yurib ketayotgan paytlarda ham mashinalarda ularning xavfsizligi, mashinani ro‘yhatdan o‘tkazish joylarining qayerda joylashgani, yo‘l belgilari va boshqa xabarlarni yetkazib turadi.

Avtoradio Aziya – kundalik musiqali radio eshittirish. Bu radio avtomashina haydovchilariga turli maslahatlar beradi. Respublika statistikasi haqida rus, qozoq tillarida eshittirishlar olib boradi. Bosh muharriri Nurbek Sayasat³³.

Aziya-Plyus – Qozog‘istonning Pavlodar shahrida joylashgan. Hududiy xabarlarni rus, qozoq tillarida tarqatuvchi radio hisoblanadi.

Bosh muharriri Aleksandr Yurchenko.

Aziya tiniq – davlatdagi yuqori nufuzga ega bo‘lgan mediato‘plam, davlatdagi 8 ta eng nufuzli radiokanallar ichida 3-o‘rinda turadi. Aziya tiniqqa 52 ta hududning 102 yetakchi teleradio xabar tarqatuvchi kompaniyalari birlashgan.

AVI – teleradio xabarlar yetkazib beruvchi bo‘limlar orasidagi birlikni mustahkamlash maqsadida 1984 yilda ishga tushgan. 1998 yilda Xabar axborot tarqatish agentligi axborot tarqatish maqsadidagi to‘liq huquqga ega bo‘ldi.

2003 yil AVIning bosh organi boshchi bo‘ldi. AVIning 41-chi bosh assambleyasini 2004 yilda “Xabar” agentligi boshchiligidagi Olmatada o‘tdi. Bunda Aziyadagi katta-katta xalqlar BAQning 350dan ortiq rahbarlari, yetakchi xodimlari va NHK (Yaponiya), KBS (Koreya), AVS (Avstraliya) vakillari qatnashgan.³⁴

Ay-ayna – Chimkentda joylashgan bo‘lib qozoq va rus tillarida qozoq xalqi uchun yangiliklar tarqatuvchi radio.

Internet tarmog‘i. Qozog‘istonda internet juda rivojlangan bo‘lib, radio, televideniye, gazeta va jurnallarning elektron saytlari mavjuddir. Internetdan quyidagi yangilik kanallarini topish mumkin, masalan www.cnn.com/QUICKNEWS/ CNN 24-Hour Non-Sop Headline News yoki news hotline. kz-holine. Kz, elektron gazeta sayiti - [www. navitor. Kz-](http://www.navitor.kz) Navigator, elektron jurnal saytlari - [www. caraban. Kz-](http://www.caraban.kz)Karavan, [www. Time. kz-](http://www.Time.kz)Vremya,[www. Dn. kz-](http://www.Dn.kz)Delovaya nedelya; [www. Panorama. kz-](http://www.Panorama.kz)Panorama, www.continent.kz-Qontinent), Radio va teleko‘rsatuvlarning internetdagi kanallari - [www. radio. Kz-](http://www.radio.kz)Kazaxstan radiosi kabi va boshqa misollarni ko‘plab keltirish mumkin.

³² Қудайберген Турсын. Қозоқ Телевидениеси //Энциклопедия: т. 1.- Алматы, 2009. – Б. 109.

³³ Қудайберген Турсын. Қозоқ Телевидениеси // Энциклопедия: т. 1.- Алматы, 2009. – Б. 27.

³⁴ Қудайберген Турсын. Қозоқ телевидениеси энциклопедия т1. Алматы. 2009 – Б. 53.

Axborot agentligi. “Xabar” axborot agentligi yopiq aksiyadorlik jamiyati hisoblanadi. Doimiy ravishda xalqaro yangiliklarni yetkazuvchi axborot agentliklari “APTN”, “Reuters”, “Interfaks” va “ITAR-TASS” kabi 20 ga yaqin muxbirlar punktlari MDH va 10 ta uzoq chet davlatlar xalqaro agentliklaridan “Xabar” axborot agentligining Yevropa mamlakatlari, Markaziy Osiyo, Rossiya, Turkiya, Yaponiya, Eron va AQSHda muxbirlar punktlari faoliyat yuritadi. “Xabar” – axborot agentligi Osiyo, Tinch okeani Telesoyuzi AVI, Osiyo Tinch okeani axborot agentligi OANA, institut televideniyesi rivojlantirish LIVD. Axborot agentligining bosh direktori Gulnora Iksanova. 2003 yilda Germaniyaning Frankfurt shahrida bo‘lib o‘tgan Yevropaning Oltin Arkasi tanlovda “Texnologiya va sifat” nominatsiyasiga ega bo‘ldi.

Axborot portali. www. Khabar. Kz. портали Қозоғистоннинг интернет порталларидан биридир. 2003 йилда “Анъанавий ОАВ электрон версияси ” online – овозида 55,8 % овоз билан баҳоланган портал darajasi oshdi, kundalik axborot tarqatuvchi veb sayti 3 ta rus, qozoq va ingliz tillarida olib boriladi.

Jamiyatning madaniy hayotini mamlakat va dunyo jamiyati bilan “**Xabar**” Axborot agentligi bog‘lab turadi.

O‘tilgan mavzu yuzasidan savol va topshiriqlar

1. Zamonaviy Qozoqiston matbuoti haqida fikrlaringiz.
2. Qozoqiston televideniyesining dasturlari haqida qanday fikrdasiz?
3. Qozoqiston radiosi dasturlarining o‘ziga xosligi haqida suhbat.
4. Qozoqiston Internet tarmoqlari rivojlanishi haqida nimalar bilasi?
5. Qozoqiston Axborot agentliklari faoliyati haqida bilasizmi?
6. Qozoqiston jurnalistikasining istiqbollari haqida nima deya olasiz?
7. Qozog‘iston madaniyati va ta’lim tizimi haqida nima bilasiz?
8. Qozig‘iston OAVlarida siyosiy axborotlarning yoritilishi

QIRG‘IZISTON JURNALISTIKASI

REJA:

1. Zamonaviy Qirg‘iziston matbuoti.
2. Qirg‘iziston televideniyesi va radiosi.
3. Qirg‘iziston Internet tarmoqlari.
4. Qirg‘iziston Axborot agentliklari.
5. Qirg‘iziston jurnalistikasining istiqbollari.

Qirg‘iziston matbuoti . Qirg‘izistonda 183 ta gazeta va 83 ta jurnal chop etiladi, Shulardan eng yirik gazetalar “Asaba” -“Bayroq” qirg‘iz tilida haftada ikki marta chiqadigan gazeta. Bu gazeta 2001 yildan nashr etiladi. “ Vecherniy Bishkek” (“Bishkek oqshomi”) rus tilidagi kundalik gazeta bo‘lib, 1974 yildan chop e tila

boshlandi. “Qizil Tuus ”³⁵(“Qizil bayroq”) qirg‘iz tilida haftada ik ki marta chiqadigan gazeta. Bu gazeta 1924 yildan chop etila boshlagan, adadi 20000. “Qirg‘iziston adabiyoti” rus tilida yiliga 4 marta chiqadigan jurnal. “Slova Kirgizistana” (“Qirg‘iziston so‘zi” rus tilida haftada 3 marta chiqadigan gazeta, 1925 yildan chiqa boshlagan, “Erkin Too” -“Erkin tog‘lar” qirg‘iz va rus tillarida haftada ikki marta chiqadigan hukumat gazetasi, adadi 120 000. 1991 yildan chiqa boshlagan. Qirg‘iziston Respublikasi teleeshittirish davlat korporatsiyasiga 1937 yilda asos solingan.

“O‘sh sadosi” ijtimoiy-siyosiy gazeta bo‘lib, A4 formatda chop etiladi. 1932 yilda asos solingan, o‘zbek tilida chop etiladi, adadi 4 000 dona. “Kommunist” gazetasi 1932 yil 12 apreldan chiqa boshlagan, birinchi bosh muharriri Muradxan Sabirov. 1938 yildan gazeta “Paxta uchun”, keyinchalik 1940 yildan “Lenin yo‘li” (Put Lenina) deb nomlana boshlagan . “Qirg‘iziston haqiqati” (Pravda Kirgizii) 1957 yilda Qirg‘iziston SSR Markaziy Komitetining gazetasi hisoblangan.

“Xueymen bo ” 1932 yilda asos solingan, dungay tilida chop etiladi, ijtimoiy-siyosiy oylik gazeta. 2008 yildan 3000 donada chop etiladi. Bugungi kunda mamlakatda 1500 ta ommaviy axborot vositalari ro‘yhatdan o‘tgan. Shulardan katta bo‘lmagan nus‘hadagi va analitik-axborot gazetalar “Vecherniy Bishkek”, “Slovo Kirgizstana”, “Moya stolitsa – novosti”, “Delo №”, “Obshestvenniy reyting”, “Delovoy Kirgizstan”, “Kirgiz Tuusu” va boshqalar. Respublika markazi Bishkek shahrida ko‘p miqdorda bosma va elektron nashrlar chop etiladi. Qirg‘izistonning 7 ta viloyatida qirg‘iz, rus, o‘zbek tillarida tarqatiladi.

Jurnallari. Statistik ma‘lumotlarga qaraganda poligrafik yetishmovchiliklar sababli Qirg‘izistonda jurnallar ancha kam. 16 turdagi jurnallar chop etiladi shulardan: “Qirg‘iziston adabiyoti” jurnali rus tilida yiliga 2 marta chiqadi, “Adil sot” jurnali, “Ala Too”jurnali, shuningdek, nafaqat Qirg‘izistonda balki, Qozog‘iston, Tojikiston va Turkmanistonda nomi mashxur bo‘lgan “Madaniyat sharxi”, “Sixat-salomatlikni saqlash”, “Sport” jurnallari bor.

Radioeshittirishlar: Kabar davlat radiostansiyasi va Almaz xususiy radiostansiyasi. KOORT radio va televideniyesi 1997 yilda tuzilgan. “Piramida” teleradiokompaniyasiga 1991 yil asos solingan.

Teleradiokompaniyalar: Respublika miqyosidagi “Piramida” 1958 yilda tashkil topgan. Hozirgi kunda uning tarkibida bir qancha teledasturlar faoliyat yuritadi.

Mir (teleradiokompaniya). “Mir” — MDH mamlakatlararo xalqaro teleradiokompaniya hisoblanadi, 1992 yil 9 oktyabrda asos solingan, ta‘sischilari 10 ta davlat-O‘zbekiston, Armeniya, Belorussiya, Gruziya, Qozog‘iston , Qirg‘iziston, Moldaviya, Rossiya, Tojikiston va O‘zbekiston. Eshittirishlar rus tilida olib boriladi . Telekompaniyaning Shtab-kvartirasi Moskv ada joylashgan. Filiallari esa MDH davlatlarining barchasida bor, shuningdek, Sankt-Peterburg, Vladikavkaz va Alma-At ada ham ”Mir ”ning eshittirishlari, Belorussiya ,

³⁵ <http://kyrgyztuusu.kg/>

Qirg'iziston, Rossiya va Latviya, kabi davlatlarda ham axborotlari tinglanadi. Uning axborot portali Mir 24.tv va sputnik tizimi "MIR-Teleport". Bundan tashqari 1993 yil 6 sentyabrdan Ostankinoning 1- kanalida payshanba kuni 18.00 dan 18.30 gacha chiqib turgan, 1995 yil 1 apreldan 14 avgustgacha esa umumiy Rossiya televideniyesining kundalik ko'rsatuvlaridan joy olgan. Har kuni soat 15.15 dan 15.45 gacha, 2000 yil dekabr oyidan soat 14.30 dan 15.00 gacha o'z ko'rsatuvlarini uzatadi. 2003 yil 1 sentyabrdan boshlab erkin tarzda Rossiya, Armaniston, Belorussiya, Gruziya, Qozog'iston, Qirg'iziston, Moldaviya davlatlariga eshittirishlari uzatilgan. "Mir" Rossiyaga sputnik orqali NTV+ chastotasida kabelli televideniyesini uladi. 2012 yil 14 dekabrdan telekanal Rossiyaning ikkinchi **multipleks** raqamli televideniyeiga o'tdi. "Vmeste" "Vsyudu jizn", "Million voprosov o prirode", "Mechtay! Deystvuy! Bud!", "Soyuzniki"Obshiy rinok", "Sdelano v SSSR", "Putevoditel", "Slovo za slovo", "Eksperimentatori", "Tik-tak", "Lyubimie aktyori", "Kirgizstan v litsax", "Novosti Sodrujestva. Kultura", "Diaspori", "Prostie chisla", "Mir sporta", "Sodrujestvo. LIVE", "Bolshoy reportaj", "Aksenti", "Novosti . Sodrujestva", "Obshiy interes", "Sekretnie materialy", "Respublika segodnya", "Dobropojalovat", "Polunochni-ki", "Znayem russkiy". Rossiya tyelekanal i seriallariga o'xshash shakllantirilgan, shuningdek xalqaro Amerika ko'rsatuvlariga qiyoslangan.

Axborot agentligi. "KABAR"qirg'iz milliy axborot agentligi

"24 KG", "Kabar", "AKI-press", "Vesti.KG", "Komment.KG", "Gezitter.KG", "Parus KG.info", "Kloop.kg" va boshqa .

AKIpress. Axborot agentligi o'z veb saytida Qirg'izistonda bo'layotgan 500dan 700 gacha kundalik siyosiy, iqtisodiy xabarlarini nashr qilib boradi. Bundan tashqari madaniy diplomatik, sport yangiliklarini 24 soat davomida kuzatadi.

K-News — Qirg'iziston Respublikasidagi nodavlat axborot agentligi Qirg'izistondagi. 2011 yil 20 iyunda media-menejerlar gruppasidan tashkil topgan.

Internet³⁶- K-News 2011 yil 20 iyunda tashkil topgan, rus tilida faoliyat yuritadi.

Chyet el OAV Rossiya, Xitoy, Koreya, Turkiya va O'zbekiston televideniye va radio dasturlari bilan taqdim etilgan.

Respublika bo'ylab yuqori reyting tadqiqotida Qirg'izistondagi pozitsiyaning yetak chilaridan Rossiya va hududiy rusiy zabon tilidagi Markaziy Osiyo tashkilotlarida teleradiokompaniyasi tashkil etilgan.

Sutkasiga bitta orbitada xususiy chastotada 10 soatgacha bo'lgan boshlang'ich eshit tirishlar faoliyat ko'rsatgan.

2007 yilga kelib eshittirish hajmi 17 soatga uzaytirilgan. 2008 yil fevral oyida MTRK "Mir" da "MIR+3" telekanali Markaziy Osiyo, Ural va Sibir aholisi uchun 24 soatlik dasturlar tayyorlandi. Hozirgi kunda telekanal mediabozorda o'z o'rniga ega.

2010 yil fevral oyidan boshlab “Super-Optimum” paketi “Trikolor TV”dan telekanalga birlashdi. 2011 yil 1 avgustidan MPEG-4 formatini oddiy MPEG-2 formatiga o‘zgartirdi (paket “Optimum”).

K-News — Qirg‘iziston Respublikasining maxsus yangiliklarni o‘zlash nodavlat axborot agentligi bo‘lib, unga 2011 yil 20 iyunda media-menejer guruhi asos solgan.

Axborot agentligida “Parlamentskaya xronika”da mamlakat parlamenti a‘zolari qarorlarining yangiliklari har kuni berib boriladi. Sayt ning “Dose” sahifasida Qirg‘iziston dagi taniqli shaxslar va siyosiy arboblarning avtobiografiyasi to‘liq yoritilib boriladi.

Doimiy ravi shda “Politika”, “Sobitiya i rassledovaniya”, “Ekonomika”, “Fotoreportaji” va “Infografika” sahifalari yoritiladi. Agentlikda “mutaxassislar va topshiriqlar” sahifasi o‘z o‘quvchilari e‘tibori ga oxirgi yangiliklarni havola etadi.

MILLIY MENTALITET VA MILLIY JURNALISTIKA

Mentalitet - (lotincha Mentis-aql demakdir)- ijtimoiy-psixologik qarashlar, tasavvurlar, dunyoni anglash va kishilar ongini shakllantiruvchi an‘anaviy idrok etish usuli bo‘lib, ma‘lum ijtimoiy-madaniy jamiyatga xos bo‘ladi.

Milliylik esa ma‘lum etnik qatlama mansublik bilan bir qatorda fikr yuritish hamda umumiy ma‘naviy qadriyat mushtarakligidir. Bu xaqda O‘zbekiston Prezidentining shunday so‘zlari bor: “Insoniyatning ko‘p asrlik tarixi shundan dalolat beradiki, bu dunyoda o‘zining milliy davlatini qurishga azmu qaror qilgan har qaysi xalq yuksak vazifalarni amalga oshirish, shu yo‘lda odamlarni birlashtirish va safarbar qilish, ularning qalbida ishonch uyg‘otish, eski ijtimoiy tuzumdan mutlaqo yangi tuzumga o‘tishda o‘ziga qo‘shimcha kuch-quvvat va madad topishda umumiy, yagona maqsad va orzu-intilish ifodasi bo‘lgan milliy g‘oyani tayanch va suyanch deb biladi”.³⁷

Mentalitet o‘zgaruvchan bo‘lib, undagi shakllanishlar va yangiliklar juda sekin yuz beradigan jarayondir. Ijtimoiy psixolog Yu.Mitke mentalitetda o‘zaro bog‘liq bo‘lgan psixologik reaksiyalar, tasavvurlar va avvalgi avlodlarga xos bo‘lgan xususiyatlarga ega jihatlari, guruhlarning o‘z-o‘zini anglashi kabi omillarni idroki va jamoaviy ongning sintezlashishi sifatida ko‘radi. Tarixchilar esa mentalitetni dunyoni anglash, his-tuyg‘ular va ma‘lum davr odamlarga xos xayol surish tarzining umumlashmasi deb hisoblaydilar.

Sotsiologlar madaniy subyektlarning ongli munosabatlarini belgilab beruvchi semantik matritsani mentalitet deb hisoblaydilar.

Mentalitet tushunchasi tahliliy fikrlar, idrok etish shakllarining rivojlanishi kabilarni yarim anglab yetilgan madaniy me‘yorlar bilan birlashtirish imkonini beradi.

³⁷ **Каримов И. Юксак маънавият - енгилмас куч.- Т.: Маънавият, 2011. – Б. 71.**

Mentalitet bir-biriga qarama-qarshi bo'lgan tabiiy va madaniy, emotsional, haqli ratsional va noratsional, individual va umumbashariy tamoyillarni bir-biriga bog'lab turadi. Shu bilan birga mentalitet arxaik tuzilmalar va mifologik asoslarga ega bo'lgan uzoq o'tmishni tahlil qilishda muhim rol o'ynaydi. Bugungi zamonaviy mentalitet tushunchasi nisbatan kengroq ma'noga ega bo'lib, faqat ma'lum yirik ijtimoiy guruhlar va umumbashariy ma'naviy me'yorlarga xos bo'lgan madaniy stereotiplar bilan cheklanmay, fikrlash tarzi va bayoni, ma'naviyat asoslariga ega bo'lgan kishilarning kichik guruhini ham qamrab oladi.

Ijtimoiy fan vakillarining aksariyati mentalitet va milliylik tushunchalarini sinonim tarzda qo'llash tarafdoridir. Biroq ularning to'liq sinonim tarzda yoki alohida e'tirof etilishi kuzatil magan.

Mentalitet va milliylik tushunchalari o'rtasiga tenglik ishorasini qo'yishni istamaydigan ba'zi bir olimlar mentalitet nisbatan kengroq umuminsoniy ahamiyat kasb etadi, deb hisoblaydilar.

O'zlikni jamoada anglash tamoyili esa kishilarning oilada, mahalla-ko'yda, ishxonada, jamoat ishlarida qanday baholanishi bilan o'lchanadi. Masalan, to'ylarimiz yoxud ma'rakalarimiz obro'sini atrofdagilarning tadbirimizga qanday munosabatda bo'lishi ya'ni, kimlar qatnashishi, qancha odam kelishiga ko'ra baholashga o'rganganmiz. Bu jihat yuz yillar mobaynida turmush tarzimizda teran ildiz otib bo'lgan. Ammo, bugun dunyo va jamiyatimizda vaziyat tamoman o'zgacha manzara kasb etib ulgurdi. Biz bu holatda, ya'ni o'zgargan dunyoni ham to'la anglab yetmayotganimizni tan olishimiz kerak.

Birinchidan, dunyoning hayot maromi, umr sura'ti tezlashib jo'shqin mazmun kasb eta boshladi.

Ikkinchidan, bozor talablari hamma narsaga sergaklik bilan yondoshish, hisob-kitobni qat'iy olib borish zaruratini kun tartibiga chiqardi.

Uchinchidan, dunyo jarayonlari bilan doimiy hisoblashish, atrof mamlakatlarda yuz berayotgan jamiki voqea-hodisalarga dahldorlik tuyg'usini kuchaytirish zaruratini muhim talablar darajasiga olib chiqdi.

To'rtinchidan, har bir siyosiy guruh, jamoa yohud shaxsning dunyo jarayonlariga bevosita ta'sir ko'rsatish imkoniyatlari behad o'sdi. Bunday sharoitda odamlarning tor, biqiq muhitda yashash va faoliyat ko'rsatishlari, faqat an'analar doirasida turmush kechirishlari mumkin bo'lmay qoldi.

Dunyo o'zgarishlarining muqarrar mantig'i jamiyat va fuqarolarga ham o'z turmush tarzini mutanosib o'zgartirishni qat'iy talab qila boshladi. Istiqlolimizning dastlabki pallasidayoq ana shu katta ijtimoiy ehtiyojni o'z vaqtida donishmandlik bilan anglagan Yurtboshimiz jamiyat hayotini isloh etish, an'ana va marosimlarimizni jamiyat rivojlanishi mantig'iga binoan muvofiqlashtirish tashabbusi bilan chiqdi. To'y va marosimlarni tartibga solish, ortiqcha isrofgarchilik va dabdababozlik bilan o'tkazmaslik to'g'risidagi farmonlar e'lon qilindi. Joylarda bu farmon mamnuniyat bilan qabul qilindi. Ko'pgina hududlarda farmonning kuchi va vositasida to'y va ma'rakalar ixchamlashtirildi.

Milliy jurnalistika.

“Bugun biz XXI asrda – globallashuv deb nom olgan shiddat bilan o‘zgarib borayotgan zamonda yashar ekanmiz va o‘z oldimizga O‘zbekistonni rivojlangan demokratik davlatlar qatoriga olib chiqish maqsadini qo‘ygan ekanmiz, davr talablari bilan hamohang va hamqadam bo‘lib hayot kechirishimiz zarurligini o‘zimiz uchun yana bir bor aniq-ravshan tasavvur etib olishimiz zarur. Mamlakatimizda ommaviy axborot vositalari faoliyatining qonuniy kafolatlarini ta‘minlashga qaratilgan xalqaro demokratik talab va standartlarga to‘la javob beradigan huquqiy zamin yaratilgani, sohaning moddiy-texnik bazasi tobora mustahkamlanib borayotgani va bunday ishlar izchil davom ettirilayotgani, hech shubhasiz, bu yo‘ldagi harakatlarimizning muhim tarkibiy qismidir. Bugungi kunda davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari faoliyatining ochiqligi, teleradio eshittirishlar, ommaviy axborot vositalari faoliyatining iqtisodiy asoslari, ularni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash kafolatlariga oid yangi qonunlarni qabul qilish bo‘yicha ishlarni tezlashtirish kerakligini hayotning o‘zi taqozo etmoqda. Shu bilan birga ommaviy axborot vositalarining davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari faoliyati ustidan jamoatchilik va parlament nazoratini ta‘minlash, ularning hokimiyat va jamoatchilik o‘rtasida mustahkam aloqa o‘rnatish borasidagi rolini kuchaytirishga qaratilgan bir qator qonun hujjatlariga tegishli o‘zgartish va qo‘shimchalar kiritish ham o‘zining amaliy ijrosini kutib turibdi”³⁸ –deydi O‘zbekiston Prezidenti o‘zining jurnalistlarga bo‘lgan e‘tiborini bildirish maqsadida. Ommaviy axborot vositalarining ta‘siri, internet sari yaqinlashish, kommunikatsiyaning tez tarqalishi natijasida odamlar ongida o‘zgarishlar sodir bo‘lmoqda. Seriallar, har xil intim ko‘rsatuvlar va turli bema‘ni matbuot nashrlarining ta‘siri ham juda katta. Bu ham mentalitetda ma‘lum ma’noda o‘zgarishlar yasaydi.

Milliy idrok xarakteri jurnalist faoliyatida o‘z aksini topmasligi kerak. Professional jurnalist yoki tadqiqotchi olim mentalitetga xos qarashlardan holi bo‘lib xalqqa axborot, yangilik va ilmni taqdim etishda progressiv yo‘l tutishi lozim. Informatsiya (axborot) bayoni yoki interpretatsiyasining boshqa yo‘llarda amalga oshirilishi turli xil xalqaro qoidalarga ziddir. Shundan kelib chiqib jurnalist axborotni mafkura va milliy me‘yorlardan holi hamda obyektiv tarzda uzatishi lozim.

Ilgari bitta asosga ega bo‘lgan dunyoqarashlar kommunikatsion jarayon vakillari uchun qo‘l kelib, boshqarilishi qulaylashtirilgan.

Hozirgi kunda jamoaviy qarashlardagi turfalik OAV auditoriyasiga ta‘sir o‘tkazishning eski usullaridan voz kechishni talab etadi.

Zamonaviy jurnalistika amaliyotini tahlil qilish ancha qiyin jarayonga aylanib qoldi.

³⁸ Каримов И. Демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини шакллантириш-мамлакатимиз тараққиётининг асосий мезонидир:Т.19.-Т.; Ўзбекистон, 2011.

Bu borada Yelizaveta Glakovskaya zamonaviy Rossiya OAV faoliyatini xorijiy nashrlar bilan solishtirish vositasida tahlil qilishga urindi. Uning ilmiy ishida milliylik masalalari birinchi o'ringa qo'yil di. Har qanday OAV auditoriyasining ma'lum millatga xosligi va xabarni qabul qilishda uning katta ahamiyatga ega ekanini hisobga olib, muallif Rossiya va AQSH davlatlari nashrlarini qiyoslab tadqiqot ishini yozdi.

Bugungi kunda O'zbekistonda ham ommaviy axborot vositalari keng rivoj topib, takomillashib bormoqda. Toshkent telekanallarida o'nlab xorij kanallarini ulab, xorijda ro'y berayotgan voqea-hodisalardan boxabar bo'lish imkoniyatiga ega bo'lindi. Bugun seriallar ham ancha avj olib ketdi. Koreya seriallarining o'ziga xosligini ko'radigan bo'lsak, bunda albatta, tarbiyaviy ahamiyatga e'tibor qaratish kerak. Bu seriallarda Koreyaning o'ziga xosligi, milliy ko'rinishi bilan tahsinga sazovordir. O'zbek seriallari ham ayni kunda keng rivoj topib bormoqda, lekin shu yerda bir narsaga e'tibor berish lozimki, nima bo'lishidan qat'iy nazar, qaysidir bir davlatning seriallariga taqlidligi ko'rinib turadi.

Bugungi zamonaviy mentalitet tushunchasi nisbatan kengroq ma'noga ega bo'lib faqat ma'lum yirik ijtimoiy guruhlar va umumbashariy ma'naviy me'yorlarga xos bo'lgan madaniy odat tusiga kirib qolganligi va fikrlash tarzi cheklanmagan guruhlarni ham o'z ichiga oladi.

O'zbek mentalitetini zamon talabiga muvofiq evolyutsion o'zlashtirishning yaxlit tizimi qo'pgina jihatlar ro'yobini taqozo etadi.

O'tilgan mavzu yuzasidan savol va topshiriqlar

1. Zamonaviy Qirg'iziston matbuoti haqida fikrlaringiz.
2. Qirg'iziston televideniyesining dasturlari haqida qanday fikrdasiz?
3. Qirg'iziston radiosi dasturlarining o'ziga xosligi haqida suhbat.
4. Qirg'iziston Internet tarmoqlari rivojlanishi haqida nimalar bilasi?
5. Qirg'iziston Axborot agentliklari faoliyati haqida bilasizmi?
6. Qirg'iziston jurnalistikasining istiqbollari haqida nima deya olasiz?
7. Qirg'iziston madaniyati haqida fikrlaringizni mustaxkamlang .
8. Qirg'iziston OAVlarida siyosiy axborotlarning yoritilishi.

OSIYO MAMLAKATLARI JURNALISTIKASI ISTIQBOLLARI

XXI asr axborot asri sifatida yanada yaqqolroq namoyon bo'lmoqda. Darhaqiqat yangi asrga kelib hayot shu qadar jiddiylashib ketdiki, bu jarayonning qudratli oqimida ommaviy axborot vositalarining ahamiyati yanada ortdi. Hozir jahonning u yoki bu burchagida ro'y berayotgan yohud sodir bo'layotgan voqea-hodisa haqida gazeta va jurnal, radio-televideniye orqali tez fursatda hatto to'g'ridan to'g'ri axborotlar olish imkoniti bor. Shu bois bugungi kunda jamiyatimiz behisob ommaviy axborot vositalari tufayli yangilik va xabarlardan tezda xabardor bo'lmoqda. Ayniqsa telekommunikatsiya, axborot texnologiyalari sohasida ro'y berayotgan kashfiyot va ixtirolar, axborot olish va tarqatish uchun keng imkoniyatlar ochib beruvchi kompyuter texnikasi, xalqaro axborot aloqa tizimi, internetning hayotimizga kirib kelishi jamiyatimiz qiyofasini tubdan o'zgartirib yubordi. Endilikda davlat va jamiyatning rivojlanganligi va madaniylashganligi mamlakatda axborot texnologiyalari qay darajada yo'lga qo'yilganligi bilan belgilanadi.

Axborotlarni tarqatuvchi, dunyoda kechayotgan turli-tuman jarayonlar, voqealar haqida xabar, yangilik va ma'lumot beruvchi ommaviy axborot agentliklari haqida, internetning faoliyati xususida muhim ma'lumotlar, shuningdek, jurnalistikaning shakllanishi va ravnaq topishi bugungi ilmiy tasnifiy masalalarni qisqacha bayon etish maqsadga muvofiq.

Ommaviy axborot vositalari majmuini tashkil etuvchi jurnalistika jamiyatning ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy, ma'naviy-ma'rifiy hayoti, insonlar faoliyatining barcha tomonlariga doimiy va faol ta'sir ko'rsatuvchi g'oyaviy vosita bo'lib xizmat qiladi. Xodimlarga ikkita asosiy talab qo'yiladi: kasbiy professionallik va sadoqatlilik. Ikkinchi talab rivojlangan mamlakatlar jurnalistikasi tamoyillariga to'g'ri kelmaydi. Bu esa Xitoyning xalqaro jurnalistlari uchun asosiy muammodir.

Xitoy an'alariga ko'ra, mamlakatning yuqori lavozimida ishlaydigan xodimlarni tanqid qilish mumkin emas. Reportaj va tahlildan ko'ra e'tibor ko'proq umumiy tarzda axborotga qaratiladi. Agentlikka xodimlar ishga olinayotganida mafkuraviy mezon yetakchilik qiladi. Anjuman va seminarlarda kasbiy mahoratdan ko'ra, ko'proq milliy siyosatning nozik tomonlari tushuntiriladi: davlat siyosatining ijobiy tomonlarini qanday ko'rsatish mumkin, davlat xodimlariga qanday savollar berish kerak, matbuot anjumanlarida milliy jurnalistlar o'zlarini qanday tutishlari kerak va h.k.

Xalqaro yangiliklar ikki ko'rinishda tayyorlanadi. Birinchi to'plam faqat davlat darajasidagi rahbarlar uchun mo'ljallangan bo'lib, sanoqli nus'halarda bosiladi va ularga tarqatiladi. Bundan maqsad – rahbarlarni dunyo OAV Xitoy haqida qanday fikrda ekanligidan xabardor qilish. Ikkinchisi – butun mamlakat aholisi uchun tekshirilgan va kerakli joylari tuzatilgan axborotdir.

Domo-kun (yap. どうもくん Do:mo kun?) – Yaponiya telekanali NHK ning tumor belgisidir. Rangli turdagi ko‘rinishlar og‘zini ochib turgan kichik jigarrang monstorni namoyon etgan ko‘rsatuv dasturlari orasida 30 sekundlik roliklarda namoyon bo‘ladi.

2008 yilda kanalda yangi multiserial paydo bo‘ldi. Domo-kun ishtirokida har ikki minutda serial davomidagi epizodlar namoyish etilib borildi. 2009 yilda serial «Nickelodeon» kanalida to‘laligicha namoyish etildi.

Domo-kun tasvirlanishicha “tuxumdan chiqqan g‘alati maxluq” Usadziy nomli alloma, kekxa quyon bilan birga yer tagida g‘orda yashaydi (yap. うさじい, inglizcha. Mr. Usaji), achchiq choy ichib televizor ko‘rishni juda yaxshi ko‘radigan Domo-kun televideniyeini sevadi va uning sevimli musiqiy guruhi Guitar Wolf va MAX. Sevimli ovqati – go‘sht, yaponcha tuzlangan kartoshka, olmani xush ko‘rmaydi.

Domo-kun ingichka ovozda muloqotda bo‘ladi. Ba’zida uning ismiga o‘xshash. Gohida boshqa ko‘rinishlarda uni yaxshi tushunishadi. Bu ko‘rinish asosan tomoshabinlarni qiziqtirish maqsadida ishlangan.

lozimki, bugungi kunda sur’atda rivojlangan .

Axborot dialup (56 kbit/sek) va **tola simlaridan uzatish** (FTTH) , avvalambor NTT liniyalarini sotish uchun tijoratchilar har qanday sharoitda o‘z kompaniyalarini saqlab qolishlari maqsadida turli yo‘nalishlardan foydalanadilar. 1990-yil oxirlarida kabelli televideniye operatorlari o‘zlarining shaxsiy keng yo‘nalishdagi xizmatlarini, qimmat bahodagi ulanishlarni arzonlashtirilgan narxlarda taklif qila boshladi.

2015-yil 30-avgustdagi ma’lumotlarga tayanib aytish Yaponiyada internet jadal

ko‘rinishini rejalashtirish ISDN (64 kbit/sek)dan **optik-**

1999-yilga kelib Tokyo Metallic ADSL texnologiyasiga o‘tildi. Shundan keyin bu kompaniya NTT va boshqa kuzatuvchi kompaniyalar ham ADSL texnologiyasiga o‘ta boshladi. 2001-yilda SoftBank mediakorporatsiyasi ADSL (12 Mbit/s)ga obunachilarni qabul qila boshladi. Bu haqiqiy yangilik edi, nimagaki, narx 3000 yen (30 \$),

ya’ni boshqa analitik tarifdagi kompaniyalarga nisbatan ikki barobar arzon edi. Marketing siyosatida harakatchanlik kompaniyani katta daromadga ega bo‘lishga olib keladi. Softbank raqobati haqiqiy narx jangini keltirib chiqardi.

Har kim narxni tushirishga harakat qilar, bu orqali barcha o'z xizmatlarini taklif qila boshladi (12 Mbit/s 24 Mbit/s, 50 Mbit/s), mijozlarni yo'qotmaslik uchun 2004 yilda Yaponiya dunyoda eng sifatli xizmat ko'rsatuvchi, keyingi yillar ichida o'z nufuzini yo'qotmagan Internet ADSL (50 Mbit/s, 35 \$) texnologiyasini qo'llay boshladi.

Hindiston Respublikasi (hindi, Bhārat Gaṇarājya IAST, ingliz. Republic of India) — Janubiy Osiyo davlati. Yer kengligi bo'yicha dunyoda yettinchi o'rinda, xalqining ko'pligi bo'yicha esa ikkinchi o'rinda turadi. Hindiston Pokiston, Xitoy, Nepal, sharqda Bangladesh va Miyan ma, janubda Shri-Lanka bilan chegaradosh . Hindiston o'z boy qadimiy madaniyatiga ega davlat. Hindistonda induizm, buddizm, sikhizm va djayнизм kabi dinlar paydo bo'lgan. Eramizning birinchi ming yilliklarida Hindistonga subkontinent madaniyati va urf-odatlar kirib keldiki, natijada zoroastrizm, xristianlik va musulmon dinlari, juda katta hududni egalladi. XVIII asr o'rtalarida Hindiston Britaniya imperiyasiga sekinlik bilan o'ta boshladi va bu XX asr o'rtalarigacha davom etdi. Hindiston 1947-yilda mustaqillikka erishdi. Mamlakat iqtisodiyotida, harbiy rivojlanishida katta muvaffaqiyatlar qozondi va XX asrda Hindiston iqtisodiyoti dunyodagi tez rivojlanuvchi mamlakatlardan biriga aylandi. Mentalitet (ba'zan uni milliy xarakter deb ham atashadi) jamiyatda ayrim sifat va aqliy salohiyatga ega bo'lsada, doimo mavjud. Millatlarning mentalitetlari asrlar davomida o'zgarmay yashayveradi. Bu jarayon esa davlatlardagi tarixiy o'xshashliklar, qaytarilishlar sababini ularda milliy mentalitet ta'sirini aniqlamay turib o'rganish mumkin emas, degan fikrga olib keladi.

GLOSSARIY

Axborot – manbalari va taqdim etilish shaklidan qat’i nazar, shaxslar, predmetlar, faktlar, voqealar, hodisalar va jarayonlar to‘g‘risidagi ma’lumotlar.

Axborotlilik – telekommunikatsiya, infrabog‘lash, tarqatish, raqamli televideniye xos.

Axborotga bo‘lgan huquq – insonning dunyoga kelishi bilan unga beriladigan, qonun bilan taqiqlanmagan har qanday axborotni olish, saqlash, tarqatish, yangilash (agar bunday holat boshqa shaxslar, davlat va jamiyatning axborot bo‘yicha xavfsizligiga zarar yetkazmasa) mumkin bo‘lgan harakatlarning fundamental hamda kompleks huquqi.

Axborot borasidagi xavfsizlik – axborot sohasida shaxs, jamiyat va davlat manfaatlarining himoyalanganlik holati.

Axborotni muhofaza etish – axborot borasidagi xavfsizlikka tahdidlarning oldini olish va ularning oqibatlarini bartaraf etish chora-tadbirlari.

Axborot resursi – axborot tizimi tarkibidagi elektron shakldagi axborot, ma’lumotlar banki, ma’lumotlar bazasi; alohida hujjatlar, xujjatlarning alohida to‘plamlari, axborot tizimlaridagi (kutubxonalar, arxivlar, fondlar, ma’lumotlar banki va boshqa axborot tizimlari)dagi hujjatlar va hujjatlarning to‘plami.

Axborot sohasi – subyektlarning axborotni yaratish, qayta ishlash va undan foydalanish bilan bog‘liq faoliyat sohasi.

Axborot tizimi - axborotni to‘plash, saqlash, izlash, unga ishlov berish hamda undan foydalanish imkonini beradigan, tashkiliy jihatdan tartibga solingan jami axborot resurslari, axborot texnologiyalari va aloqa vositalari.

Axborot huruji – axborotga qarshi axborot, axborotlarning ko‘payib ketishi bilan bog‘liq turli teleko‘rsatuv, radioeshittirishlar, matbuot ma’lumotlarining berilishi.

Axborotlashtirish – yuridik va jismoniy shaxslarning axborotga bo‘lgan ehtiyojlarini qondirish uchun axborot resurslari, axborot texnologiyalari hamda axborot tizimlaridan foydalangan holda sharoit yaratishning tashkiliy, ijtimoiy-iqtisodiy va ilmiy-texnikaviy jarayon.

Axborot terrorizmi – kishilar xulq-atvorini ma’lum yo‘nalishda boshqarish, ular ongida manipulyator(boshqaruvchi)ga samarali bo‘lgan fikr va mulohazalarni tarkib toptirish, o‘z g‘arazli maqsadlarini majburiy singdirishga intilish.

Amaliyot - bilishning negizini tashkil qiluvchi vaziyat, insonning butun bilish jarayoni, sezgilardan boshlab, ilmiy mavhumliklarga qadar ijtimoiy – amaliy faoliyat asosida rivojlanishi, uning ehtiyojlari va muvaffaqiyatlari bilan belgilanishi va yo‘lga solinishini anglatadi.

Axborot – obyektiv reallikning muhim qismini ifodalovchi tushuncha bo‘lib, o‘zini saqlash, qayta ishlash va ta’sir natijalari (izlari)dan foydalanish uchun mo‘ljallangan moddiy tizimlarda namoyon bo‘ladi.

Axborot texnologiyasi – bu axborotni tanlash, jamg‘arish tahlil qilish va foydalanuvchiga yetkazib berishga yo‘naltirilgan hisoblash texnikasi, elektr aloqa, informatika imkoniyatlarining uyg‘unligidir.

Axborotlashgan jamiyat konsepsiyasi – informatika va axborot texnologiyasi jamiyatning ijtimoiy tuzilishini, ishlab chiqarish kuchlarini o‘zgartirish, yaxlit axborot sanoatini vujudga keltirish vositasi.

Badiiy bilim – borliqni tushunib yetish refleksining o‘ziga xos shakli bo‘lib, u san’at voqeiligining barcha boqichlarida – asar g‘oyasidan boshlab uning odamlar tomonidan qabul qilinishigacha – o‘ziga xos tarzda ro‘yobga chiqadi.

“Broadcasting” tizimi – hozirda barcha OAVda keng qo‘llaniladigan, efirga uzatiladigan, barcha auditoriya uchun yagona bo‘lgan axboriy mahsulotni anglatadigan tizim. Tinglovchi bunda berilayotgan materialning nafaol qabul qiluvchisiga aylanadi.

Gipermati – internetdagi boshqa elektron xujjatlarga bog‘lanadigan elektron matn.

Global muammolar – olamshumul iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy ahamiyatga ega bo‘lgan va o‘z yechimini topishida jahondagi barcha mamlakatlarning birgalikdagi harakatlarini talab etuvchi sivilizitsiyaning eng dolzarb masalalari.

Dizinformatsiya – soxta axborot, ovoza va shov-shuv tarqatish, konfidensial (sirli) ma’lumotlarning “oqib ketishi”ni tashkil qilish.

Yevropa Ittifoqi (YEI) – G‘arbiy Yevropaning 25 ta davlatini birlashtiruvchi iqtisodiy va siyosiy guruh.

E-mail –electronic mail, elektron pochta xizmati.

Jaxon jurnalistikasi – “jahon adabiyoti”, “dunyo san’ati” iboralari singari jurnalistik faoliyatning boy an’ana va tajribasiga ega bo‘lgan iqtisodiy va texnologik jihatdan rivojlangan mamlakatlar jurnalistikasini o‘zida ifodalaydi.

Jurnalistika atamasining ma’nolari – 1) ijodiy va ijtimoiy-siyosiy faoliyat; 2) OAV uchun mo‘ljallangan asarlar tizimi; 3) OAV majmui; 4)

axborotni yig'ish, qayta ishlash va tarqatish bilan bog'liq kasb turi; 5) jamiyatning ijtimoiy instituti.

Ijtimoiy axborot – bilimning shunday bir qismiki, u ma'lum moddiy jismlarda qayd etilgan va belgilar tizimida ifodalangan holda ijtimoiy – kommunikativ, subyektlararo jarayonga qo'shilib, idrok etiladi va olimning bilim darajasini o'zgartiradi, shuningdek, uning o'zi ham o'zgartirilib, undan faoliyatning turli jabhalarida foydalaniladi.

Ilmiy axborot – ilmiy bilish jarayonida olingan tushunchalar, mulohazalar, xulosalar, nazariyalar va gipotezalar tizimida qayd etilgan, tabiiy yoki sun'iy belgilar tizimi yordamida ifodalangan, obyektiv borliqni olimning ma'naviy faoliyati natijalari orqali aniq aks ettiradigan va ijtimoiy – tarixiy amaliyotda foydalaniladigan, ijtimoiy ahamiyatga molik va mantiqiy jihatdan (shaklan) umumiyashtirilgan axborot.

Import – ichki bozorda sotish uchun mamlakatga xorijiy OAV mahsulotlarini kiritish va xorijiy OAV xizmatini yo'lga qo'yish.

Interaksionizm – “inter” – o'zaro, “aksio” – faoliyat, ya'ni o'zaro faoliyat yuritish, axborot almashish, keng ma'noda esa ijtimoiy ta'sir ko'rsatish darajasini ko'tarish, ya'ni muloqot jarayonida axborot almashinuvining ikki taraflama faollashuvini bildiradi, o'zaro o'rganmoq ma'nolarini anglatadi.

Internet – dunyo bo'ylab bir-biriga ulangan kompyuterlar tarmog'idir. **Internet** so'zi ikki xil talqin qilinadi, ya'ni xalqaro tarmoq (**International network**) va o'zaro ulangan tarmoqlar. (**Interconnected networks**). Bu tarmoqda minglab - deb ataluvchi superkompyuterlar ma'lumotlar uchun manba vazifasini bajaradi. Shuning uchun ham internet markazlashmagan tarmoq hisoblanadi, unda har qanday kishi jamoatchilik serverida yoki saytida xohlagan ma'lumotini joylashtirishi mumkin.

Konsern– manfaatlarning mos kelishi asosida korxonalar umumlashuvi, birlashuvining rivojlangan shakli. Konsernga kiruvchi korxonalar mustaqil korxona hisoblangani bilan haqiqatda yagona xo'jalik rahbarligiga bo'ysunadi.

“Mass media” – G'arb mamlakatlarida “jurnalistika”, “ommaviy kommunikatsiya”, “kommunikatsiya vositalari” atamaları bilan bir qatorda, ularga ma'nodosh so'z sifatida qo'llaniladigan atama. OAV kanallari tizimining umumiy nomi, birinchi navbatda, tarmoqlarga bo'lingan axborotning kompyuterlashgan va elektronlashgan tizimini nazarda tutadi.

“Narrowcasting” va **“individual”** (ba’zi ma’lumotlarda “shaxsiy”, “personal” – muallif)tizim – tinglovchi va muxlislarga axboriy mahsulotni o‘z hoxishlariga ko‘ra o‘zgartirish imkonini beradigan, o‘zi uchun kerakli va muhim bo‘lgan axborotni tanlab olishga imkoniyat yaratadigan tizim.

Monopoliya – biror narsaga nisbatan favqulodda huquq. Masalan, tovarlar ishlab chiqarishga, savdo qilishga, tashqi savdoga, xizmatlar ko‘rsatishga va boshqa.

Monopollashuv – axborot bozorlarida o‘z o‘rni va daromad topishi uchun harakatlar ma’lum darajada monopoliya o‘rnatishdan iboratdir. Monopoliya o‘rnatilgan holda axborotni va gazetalar, radio, TV dasturlarni auditoriyaga sotish yengillashadi.

Multimedia – matn, rasm, ovoz va tasvir kabi axborot uzatish vositalarining birlashuvi.

Ommaviy axborot (Gipermati)– cheklanmagan doiradagi shaxslar uchun mo‘ljallangan hujjatlashtirilgan axborot- bosma, audio, audiovizual hamda boshqa xabarlar va materiallar.

Ommaviy axborot vositalari globallashuvi – OAV ning yaxlit tizimga birlashishi, bunday holatda chegara bilan vaqt nisbiy tushunchaga aylanadi.

Pablik rileyshnz (Jamoatchilik bilan aloqalar) – butun dunyoda keng tarqalgan xizmat turi, ommaviy kommunikatsiya vositalari yordamida tashkilotning imidji va ijtimoiy qiyofasini shakllantirish vazifasini bajaradi.

Reklama – axborot uzatishning tijoriy turi bo‘lib, u axborot yetkazishning zamonaviy shakllaridan biridir. Uning maqsadi – ommaviy yoki shaxsiy ongga kuchli ta’sir o‘tkazish yo‘li bilan hosil bo‘lgan, ular tomonidan to‘plangan axborotni tarqatish yo‘li bilan hissiyotlarga ta’sir qiladigan, tanlab olingan iste’molchilar auditoriyasiga zaruriy javob ta’sirini qo‘zg‘atadigan, ishga nisbatan ijodiy yondoshuv va axborot to‘plash, hamda rejalashtirishda kasbiy mahoratni talab qiladigan maishiy yoki boshqa xil ishlab chiqarish, xizmat ko‘rsatish va jamoat tashkilotlarining vazifalarini amalga oshirishdir.

Reportaj – voqea sodir bo‘lgan joyning o‘zidan OAV orqali tezda xabar yetkazish va shunday xarakterdagi jurnalistik asar.

Telekommunikatsiya vositalari – elektromagnit yoki optik signallarni hosil qilish, uzatish, qabul qilish, qayta ishlash, kommutatsiya qilish hamda ularni boshqarish imkonini beruvchi texnik qurilmalar, asbob - uskunalar, inshootlar va tizimlar.

Telekommunikatsiyalar – signallar, belgilar, matnlar, tasvirlar, tovushlar yoki axborotning boshqa turlarini o‘tkazgichli, radio, optik yoki boshqa elektromagnit tizimlardan foydalangan holda uzatish, qabul qilish, qayta ishlash.

Telekommunikatsiyalar tarmog‘i – uzatishlarning bir yoki bir necha turini: telefon, telegraf, faks, e-mail turlarini, ma’lumotlar uzatish va hujjatli xabarlarining boshqa turlarini, televizion va radioeshittirish dasturlarini translyatsiya qilishni ta’minlovchi telekommunikatsiya vositalarining majmui.

Seylz promoushi – tijorat va ijodiy g‘oyalarni amalga oshirish bo‘yicha faoliyat bo‘lib, reklama beruvchining xizmatlari yoki mahsulotlarini (ko‘pincha qisqa muddatlarda) sotishni tezlashtiradi. Xususan, u seylz promoushnning turli xil vositalari (masalan, mashhur insonlar, multfilm qahramonlarining suvratlari, avtomabillarning qimmatbaho rusumlari)ni joylashtirish bilan maxsulotlarni o‘rash, shuningdek, savdo maskanlaridagi maxsus tadbirlar yordamida qo‘llaniladi.

Server (server) – ingliz tilidan olingan so‘z, “xizmat ko‘rsatuvchi” ma’nosini bildiradi. Internet kliyentlari foydalanish uchun veb-sahifalar va boshqa har xil fayllar saqlanadigan super kompyuterlardir.

Etika – grekcha “ethika”, “ethos” so‘zidan olingan bo‘lib, “xarakter”, “odat”, ma’nolarini bildiradi. Bu odamlarning ahloqiy yurish-turish standartlarini, prinsiplarini belgilab beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YHATI

NAZARIY VA METODOLOGIK ADABIYOTLAR

1. Ўзбекистон Республикаси Конституция – Т.: “Ўзбекистон”, 2023.
2. Ўзбекистон Республикаси “Олий мажлиси Қонунчилик палатаси Регламенти тўғрисида”ги қонун. 54 – модда. 2005.
www.lex.uz.
3. O‘zbekiston Respublikasi qonunchilik hujjatlari to‘plami – Т.: 2023. https://lex.uz/law_collection
4. “O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi to‘g‘risida”gi, “O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senati to‘g‘risida”gi, qonunlar,
5. ***Ozbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 8 sentyabrdagi PF-5185-son; Qonunchilik to‘plami. 18-son (1090) 2023 yil may. <https://www.google.com/search>.***
6. “O‘zbekiston Respublikasida Ma‘muriy islohotlar konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”, 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-son “2022-2026 yillarga Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”,
7. 2022 yil 15 noyabrdagi PF-247-son “Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasini amalga oshirish bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasining faoliyati samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi farmonlari,
8. 2022 yil 29 dekabrdagi PQ-462-son “O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Qonunchilik va huquqiy siyosat instituti faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida”,
9. 2019 yil 9 apreldagi PQ-4273-son “Davlat boshqaruvining ochiqligi va shaffofligini ta‘minlash hamda mamlakatning statistika salohiyatini oshirish yuzasidan qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarorlari
10. O‘zbekiston Respublikasi Prezident qarorlari O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qaror va farmoyishlari. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Ma‘muriy islohotlar doirasida raqamli texnologiyalar sohasida davlat boshqaruvini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida» 2023 yil 24 maydagi PF-76-son Farmoni

ijrosini ta'minlash maqsadida Vazirlar Mahkamasi qarori:

<https://www.standart.uz>

11. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning «Yangi O'zbekiston» gazetasi bosh muharririning savollariga javoblari. Yangi

12. O'zbekiston demokratik o'zgarishlar, keng imkoniyatlar va amaliy ishlar mamlakatiga aylanmoqda // Yangi O'zbekiston, 17.09.2021. № 165. – B. 4.

13. Mirziyoyev. Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – T.: O'zbekiston, 2017.

14. Mirziyoyev. Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. –T.: O'zbekiston, 2017.

15. Mirziyoyev. Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'tarilamiz. I jild. – T.: O'zbekiston, 2017.

16. Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. II jild. – T.: O'zbekiston. 2018.

17. Mirziyoyev. Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi. III jild. – T.: O'zbekiston. 2019.

18. Mirziyoyev. Sh.M. Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari. IV jild. – T.: O'zbekiston. 2020.

Asosiy adabiyotlar

1. Atamuxamedov Sh. Internet jahon axborot tizimi sifatida. infoCOM. uz. – 2006. - № 5.

2. Bosma ommaviy axborot vositalari va axborot agentliklari jurnalistlarining axloq-odob kodeksi: Bosma ommaviy axborot vositalari va axborot agentliklari xartiyasi / ommaviy axborot vositalarini erkinlashtirish–jamiyatni demokratlashtirishning eng muhim omili. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.

3. Vestnik Mosk. un-ta .- 2002.- № 5.

4. Do'smuhammad X. Ommaviy axborot vositalarini rivojlantirishning demokratik andozalari. - T.: O'zbekiston, 2005.

5. Jabborov S. Ommaviy axborot vositalari qonunchiligi.- T.: UzMU, 2000.

6. Kundaybergen Tursun. Kazak televideniyesi // Ensiklopediya. 1-kism. –Almati, 2009.

7. Kruglov Ye.V. Indiyskaya pechat segodnya: novie tendensii razvitiya // Zarubejnaya jurnalistika: 2005 : Yejegodnik .- M., 2006.

8. Kruglov Ye.V. Indiyskaya pressa v 2008 - 2009 gg.// Zarubejnaya jurnalistika: 2008: Yejegodnik.- M., 2009.
9. Kruglov Ye.V. Indiyskaya pressa i globalniy ekonomicheskiy krizis//Mirovie SMI v usloviyax finansovogo krizisa i novix texnologiy.- M., 2009.
10. Kruglov Ye.V. Industriya informatsionnix texnologiy Indii// Zarubejnaya jurnalistika v 2003 godu:Yejegodnik .- Moskva, 2004.
11. Kruglov Ye.V. Massovaya kommunikatsiya v Vostochnoy i Yugo-Vostochnoy Azii: tendensii i osobennosti razvitiya nakanune 21-go veka. // Ot knigi do Interneta .- M., 2000.
12. Kruglov Ye.V. Pechat Vostochnoy i Yugo-Vostochnoy Azii v usloviyax aziatskogo ekonomicheskogo krizisa 1997-99 gg. //Vestnik Mosk. Un-ta, 2000.- №1.
13. Kruglov Ye.V. Pechat Indii//Vestnik Mosk. Un-ta, 2006.- № 5.
14. Kruglov Ye.V. Pechat Syangana (Gonkonga) do i posle 1 iyulya 1997 g. //Almanax kafedri jurn-ki RUDN «Jurn-ka i obshestvo», 2001.
15. Kruglov Ye.V. Polstoletiya stanovleniya i razvitiya tayvanskoy pressi / Vestnik Mosk. un-ta.- 2000. - № 3.
16. Kruglov Ye.V. Pressa Yujnoy Korei. - M., : «VK», 2005.
17. Kruglov Ye.V. SMI Indii // Zarubejnaya jurnalistika v 2002 g. - Moskva, 2003.- № 3.
18. Kruglov Ye.V. SMI Yujnoy Korei//Zarubejnaya jurnalistika nakanune 21-go veka. -M., 2003.
19. Kruglov Ye.V. Ekonomicheskaya jurnalistika Indii // Zarubejnaya jurnalistika: 2004, chast 2.- M., 2005.
20. Kruglov Ye.V. Televideniye Yujnoy Korei nakanune i v nachale 21-go veka. Almanax kafedri TIJ RUDN «Jurnalistika i obshestvo», № 7, 2005
22. Kruglov Ye.V. Yujnaya Koreya: bistriy rivok v razvitii industrii kommunikatsiy kak dvigatel natsionalnogo rosta. V knige «Ot knigi do Interneta. 10 let spustya». M., 2009.
23. Lazutina G. V. Texnologiya i metodika jurnalistikskogo tvorchestva: Metodicheskiye ukazaniya.- M. : MGU , 1988.
24. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar.- T.: O'zbekiston , 2001.
25. Mo'minov F.A. Jurnalistika ijtimoiy institut sifatida. -T.: ToshDU, 1998.
26. Mo'minov F.A. Jurnalistika samaradorligi.- T.: ToshDU ,1996.
27. Mo'minova F.I. Istoriya mirovoy jurnalistiki: Materiali k kursu. -

T.: ToshDU, 1994.

28. Mo‘minova F.I. Sovremennaya zarubejnaya jurnalistika: Teksti leksiy.- T.: O‘zMU, 2001.

29. Pochepsov Ye. Teoriya i praktika kommunikatsii. - M.: SENTR, 1998.

30. Reportyorlik faoliyatining nazariyasi va amaliyoti.- T.: ToshDU, 2002.

31. Rendall D. Universalniy jurnalist.- Almati, 1997.

32. Televideniye kecha, bugun, ertaga.- Moskva: Iskustvo, 1989.-174-b. /To‘plam. 1. Kruglov Ye.V. SMI Indii v 2001 g.

33. Turkmenistan // Mejdunarodniy jurnal.- № 7-8 (40-41), №9 (42)

34. Fedotova Ya.N. Massovaya informatsiya: strategiya, proizvodstva i taktika potrebleniya.- M. : MGU, 1996 .

35. Fixtelius E. Radio va televideniye jurnalistikasi asoslari: Jurnalistikaning 10 qoidasi.-T.: Sharq, 2002.

36. Xudoyqulov M. Ommaviy axborot vositalari nazariyasi. -T.: ToshDU, 1999.

37. Shermuhammedova N.A. Gnoseologiya – bilish nazariyasi.-T.: Noshir, 2011.- 463-b.

Qo‘shimcha ma’lumotlar

1. News agentligi hamkorlarining materiallarini ham chop etib boradi yangiliklar reytingi servizi (Yandex. Novosti, Google. News, Rambler. Novosti, Novosti@Mail.ru, Namba Media), Qirg‘iziston xalqaro maxsus saytlari, Shuningdek, K-News chet el bosma mahsulotlaridan sitatalar keltirib o‘tadi. (Regnum, Lenta.ru, RosBalt, Sentr Aziya, Internews Kazakhstan, Izvestiya, Fergana.ru)

ive Internet.ru

www. Varorud. Org

pamirmedia @ gmail. Com

www. Asiaplus. Tj

www. Khovar. Tj.

www. Avesta.tj

journ.editor@gmail.com

[http://indonet.ru/forum/3674#ixzz2IRWa4jzy.](http://indonet.ru/forum/3674#ixzz2IRWa4jzy)

Hindiston manbalar katalogi portali Indonet.Ru, 2006
Rossiya va Hindiston OAV Markazi + 7 (495) 629 37 80.

[http:// www. gov.uz](http://www.gov.uz)

[http:// www. lex. Uz](http://www.lex.uz)

[http:// www. press-service. Uz](http://www.press-service.uz)

[http:// www. tsil. Uz](http://www.tsil.uz) BIR XILLASHTIRISH KERAK

Saliyeva Muhabbat Kushanovna
Zamonaviy Osiyo mamlakatlari jurnalistikasi

Bichimi 60x84 1/16. Rizograf bosma usuli. Times garniturası.

Shartli bosma tabog'i: 6,125 . Adadi 1 00. Buyurtma № 17.

Bahosi kelishilgan narxda.

«O'zR Fanlar Akademiyasi Asosiy kutubxonasi» bosmaxonasida chop etilgan.

Bosmaxona manzili: 100170, Toshkent sh., Ziyolilar ko'chasi, 13-uy.

«Navro'z» nashriyoti.